

# CRONES

CROATIAN FEDERATION  
FOR NATURAL, ENERGY AND  
SPIRITUAL MEDICINE

Dr. Heike Göring E.M.

Pogrešni rotacijski  
položaj Atlasa  
uz nagib nalijevo



**Dr. Heike Göring E. M.**

**Pogrešni rotacijski  
položaj Atlasa  
uz nagib nalijevo**

Sa njemačkog:

**Odvjetnica  
Dinka Jurin**

Slika korice  
© **Michal Lauterjung**

Sva prava pridržana.

**Heike Göring je stručna nastavnica metode AtlasPROfilax® prema René-C. Schümperli**

**Copyright ©Heike Göring, Frankfurt am Main, Veljača 2012**

Ovo znanstveno djelo uključujući sve njegove djelove su zaštićeni autorskim pravima. Korištenje djela van okvira zakona o autorskom pravu bez odobrenja autorice je nedopušteno te je strogo kažnjivo. To se posebno odnosi na kopiranje, prijevod, mikromultiplikaciju, presnimanje te memoriranje i preradu u elektronskim sistemima. Reprodukcijska u cijelosti ili djelomična reprodukcija u smislu reprinta, fototehničko umnožavanje ili drugih metoda nije dopuštena. Također izvod, prerada i preslik, te prijenos/prijevod na jezik kojeg mogu koristiti raznovrsni strojevi, naročito sustavi za preradu podataka, ili prijenos u elektronske sisteme nisu dopušteni bez prethodnog pismenog odobrenja autorice.

**Sva ostala prava ostaju pridržana.**

Usprkos brižljivim istragama, ispitivanju i promatranju, autorica ne preuzima pravnu odgovornost za eventualne posljedice (ličnu ili materijalnu štetu) koje bi nastale kroz primjenu i daljnji napredak (razvitak) terapija koje se obrađuju i tematiziraju u ovom djelu. Svaki terapeut i klijent je sam odgovoran za primjenu znanja koje je u ovom djelu obrađeno. Sva prava autorice ostaju isključivo pridržana.

Zaštićene trgovačke marke u ovom djelu nisu posebno označene. Iako ne postoji posebna oznaka zaštite ne znači da se sa robnim markama smije slobodno raspolagati.

Upotreba ili reprodukcija robnih ili trgovačkih oznaka u ovom djelu ne daju pravo upotrebe istih i nisu znak da su pristupni slobodnoj upotrebi. U većini slučajeva radi se o zakonski zaštićenim, registriranim robnim markama, iako nisu posebno označene kao iste.

Autorica ne garantira za oznake i ne preuzima odgovornost za navedene oznake. Autorica ne preuzima odgovornost za eventualne promjene ili greške u njenom djelu, iako je posvetila maksimalnu pažnju pri ispitivanju svih navedenih činjenica.

Ovo djelo je savjesno i brižljivo razrađeno. Usprkos tome autorica ne preuzima odgovornost za navedeno ili za eventualnu materijalnu ili osobnu štetu, i sve izjave su bez jamstva.

Medicina se nalazi zbog stalnih novih kliničkih eksperimenata, novih iskustava, promjena u nauci i medicini u stalnom razvitku. Autorica je primijenila maksimalnu pažnju pri pisanju da informacije ovog djela odgovaraju aktualnom stanju nauke i medicine. No to ne oslobađa od obaveze, dijagnozu i terapiju odrediti na vlastitu odgovornost.

# Sadržaj

|                                                                                                         |    |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| Uvod                                                                                                    | 5  |
| I. Nauka o subluksaciji Atlasa                                                                          | 7  |
| 1. Definicija Atlasa                                                                                    | 7  |
| 2. Struktura zglobova glave                                                                             | 8  |
| 2.1. Gornji zglob glave                                                                                 | 8  |
| 2.2. Donji zglob glave                                                                                  | 9  |
| 3. Funkcionalne smetnje i ozljede zglobova glave                                                        | 10 |
| 3.1. Funkcionalne smetnje i ozljede donjeg zgloba glave                                                 | 10 |
| 3.2. Funkcionalne smetnje i ozljede gornjeg zgloba glave                                                | 11 |
| 3.2.1. Subluksacija (poluiščašenje)                                                                     | 12 |
| 3.2.1.1. Subluksacija Atlasa                                                                            | 13 |
| 3.2.1.2. Subluksacija glave                                                                             | 13 |
| 3.2.2. Terapija Atlasa prema nauci o subluksaciji Atlasa                                                | 15 |
| 3.2.2.1. HIO-Postupak prema B.J. Palmer (Hole-in-One)                                                   | 16 |
| 3.2.2.2. Kiropraktika                                                                                   | 17 |
| 3.2.2.3. Osteopatija                                                                                    | 19 |
| 3.2.2.4. Vitalogija prema Dr. Huggler                                                                   | 20 |
| 3.2.2.5. Vitametika                                                                                     | 22 |
| 3.2.2.6. Atlaslogija                                                                                    | 23 |
| 3.2.2.7. Postupak Atlas-Orthogonal prema Dr. Roy Sweat                                                  | 24 |
| 3.2.2.8. Kinetička terapija prema Dr. Khan                                                              | 24 |
| 3.2.3. Atlasterapija prema Arlenu                                                                       | 26 |
| 3.2.4. Zaključna procjena dosad analiziranih oblika terapija                                            | 32 |
| II. Pogrešan rotacijski položaj Atlasa uz nagib nalijevo                                                | 32 |
| 1. Znanstvena studija atlasprofilakse prema René-C. Schümperli od gospodina Dr. med. Rainer M.M. Seibel | 33 |
| 2. Metoda AtlasPROfilax® prema René-C. Schümperli                                                       | 41 |
| 3. Usporedba metode AtlasPROfilax® prema René-C. Schümperli i terapije Atlasa prema Arlenu              | 43 |
| 4. Obrada anketnog lista o metodi AtlasPROfilax® prema Schümperli                                       | 46 |
| 5. Sažetak                                                                                              | 50 |
| Literatura                                                                                              | 51 |

# Uvod

„U smislu starogrčkog doktora Hipokrata zdravlje je usklađena cjelovitost, harmonična ravnoteža svih snaga i funkcija u tijelu.“<sup>1</sup>

Priroda teži stalno zadržati i po potrebi ostvariti ili ponovo kompenzirati tu harmoničnu ravnotežu snaga i funkcija. Da bi čovjek mogao podnijeti snagu gravitacije, priroda se služi diskovima, koje služe kao „amortizeri“, koji štite kralješke od tlačnog opterećenja.

Ipak, prilikom dužeg stajanja ili sjedenja, kralježnica se u toku dana skрати, tako da je čovjek na kraju dana obično do dva centimetra kraći nego ujutro posredno nakon ustajanja. Pritisak na disk prouzrokuje, slično jednoj stisnutoj spužvi, gubitak tekućine, a kroz noć u ležećem rasterećenom položaju disk ponovno apsorbira potrebnu tekućinu.<sup>2</sup>

Na osnovu tog prirodnog izjednačenja trebali bi bolovi leđa biti rijetki, no zapravo je suprotno. Oboljenja leđa postala su prava „epidemija“ koja je zahvatila ne samo odrasle osobe nego i djecu i mladež.<sup>3</sup>

„Sustavni pregledi u Njemačkoj, Švicarskoj i Austriji su pokazali da u međuvremenu skoro polovina djece i mladosti pokazuju oštećenja u držanju. Često se mislilo da će se ta oštećenja vremenom sama od sebe ispraviti, no to je sudbonosna zabluda, kako se u međuvremenu pokazalo.“<sup>4</sup>

„Oboljenja leđa su činjenica, koja samo u Njemačkoj godišnje košta milijarde, kako pokazuju statistike doktora i bolesničkih osiguranja:

- Svaka treća osoba u Njemačkoj pati od bolova leđa (1980 godine bila je svaka peta), pri čemu broj mladih pacijenata (ispod dvadeset godina) neprekidno raste.

- Većinu bolovanja prouzrokuju oboljenja leđa, što znači oko 75 miliona izgubljenih radnih sati.

- Kod kliničkih uputnica su oboljenja leđa jedna od najčešćih dijagnoza i često razlog za nastavljjanje liječenja i kure.

- Kod otprilike 60 % svih prijevremenih molbi za mirovinu navode se kao razlog oboljenja kičme.“<sup>5</sup>

---

<sup>1</sup> Klauf, Jochen (Hrsg.): Mit Goethe durch das Jahr 2012. Gesundheit bei Goethe. 1. Aufl. Mannheim: Artemis & Winkler Verlag 2011, hier S. 10 („Im Sinn des altgriechischen Arztes Hippokrates ist Gesundheit eine ausgewogene Ganzheit, ein harmonisches Gleichgewicht aller Kräfte und Funktionen des Körpers.“)

<sup>2</sup> Vgl. Werner, Günther/ Nelles, Michael: Rückenschule. Aktiv gegen Verspannung und Schmerzen (GU Ratgeber Gesundheit). 9. Aufl. München: Gräfe und Unzer 2000, hier S. 17.

<sup>3</sup> Vgl. Werner/Nelles: Rückenschule, S. 17.

<sup>4</sup> Werner/Nelles: Rückenschule, S. 10 („Reihenuntersuchungen in der Bundesrepublik, der Schweiz und Österreich haben gezeigt, daß [sic!] inzwischen fast die Hälfte aller Kinder und Jugendlichen Haltungsschäden aufweisen. Oft wurde angenommen, dass sich diese Schäden im Lauf der Zeit von alleine wieder ausgleichen (>>verwachsen<<) - ein folgenreicher Irrtum, wie sich inzwischen gezeigt hat.“)

<sup>5</sup> Werner/Nelles: Rückenschule, S. 5 („eine Tatsache, die sehr vielen Menschen zu schaffen macht und [...] jährlich allein in Deutschland Milliarden kostet, wie Statistiken von Ärzten und Krankenkassen ausweisen:

- Jeder dritte Bundesbürger leidet an Rückenbeschwerden (1980 war es noch jeder fünfte), wobei die Zahl der jungen Patienten (unter zwanzig Jahren) kontinuierlich wächst.

- Die meisten Krankmeldungen gehen auf Rückenbeschwerden zurück, was jährlich rund 75 Millionen verlorene Arbeitsstunden bedeutet.

- Bei den Klinikeinweisungen sind Rückenbeschwerden ebenfalls eine der häufigsten Diagnosen und vielfach der Grund für Anschluss-, Heil- und Kurbehandlungen.

- Bei etwa 60 Prozent aller vorzeitig gestellten Rentenanträge werden Rückenbeschwerden als Grund genannt“.)

Da li je čovjek s obzirom na te začudne brojke uopće u stanju držati harmoničnu ravnotežu ili se prirodi potkrala „greška u konstrukciji“?

Zapravo bi se trebalo pretpostaviti da čovjek ima sve preduvjete za uspravan hod, jer se na osnovu mnogih specifičnih karakteristika jasno razlikuje od svih životinja. Njegovim specifičnim osobinama pripadaju među ostalom uspravan hod, za kojeg su vezane mnoge osobitosti kostiju i mišićnih sistema, na primjer položaj otvora na zatiljnom dijelu lubanje i jaki razvoj mozga.<sup>6</sup>

„Otvor se nalazi u sredini dna lubanje, tako da se lubanja nalazi u povoljnom položaju težišta.“<sup>7</sup>

Kostur treba pružiti ljudskom tijelu oslonac i zaštitu. Iz tog razloga su kosti specifično oblikovane i međusobno efektivno povezane. Kralježnica omogućava ispravan hod,<sup>8</sup> pri čemu se lubanja nalazi na kralježnici a težište učvršćivanja lubanje u sredini lubanje.<sup>9</sup>

Zglob između kralježnice i lubanje sastoji se od dva zatiljna kondila (condyli occipitales), koji leže u dva udubljenja prvog kružnog vratnog kralješka (Atlasa). Lubanja i Atlas formiraju zajedno gornji zglob glave.<sup>10</sup> Lubanja i Atlas leže na drugom vratnom kralješku (Aksisu) na taj način, da Atlas i Aksis formiraju donji zglob glave, čija funkcija je okretanje glave.<sup>11</sup>

Važno je da su gornji i donji zglob glave točno pozicionirani, jer se samo na taj način može održati ravnoteža odnosno statika ljudskog tijela.

S obzirom da teška ljudska lubanja sa otprilike šest do devet kg<sup>12</sup> opterećuje prvi vratni kralježak (Atlas), upravo taj fleksibilni kontakt između zatiljnog dijela lubanje i Atlasa je mjesto koje je odgovorno za statiku ljudskog skeleta. Tu je priroda stvorila izvanredno stabilan zglob, tako da se ne može pretpostaviti da se prirodi dogodila greška u procesu konstrukcije.

Predmet ovog znanstvenog rada su taj gornji zglob i njegov poseban sustav mišića i ligamenata. Posebna težišta su teorija o subluksaciji (poluiščašenju) Atlasa i terapije koje se odnose na nju.

Iste će se usporediti sa metodom AtlasPROfilax® prema René-C. Schümperli, koja polazi od pogrešnog rotacijskog položaja Atlasa uz dodatan nagib nalijevo i koja koristi masažu debele muskulature zatiljka s ciljem opuštanja mišića i istovremeno optimalnog pozicioniranja Atlasa i time i napretka ljudskog zdravlja.

---

<sup>6</sup> Vgl. Der neue Brockhaus. 5. Aufl. Wiesbaden: F.A. Brockhaus 1974, hier S. 533.

<sup>7</sup> Claus, Roman et al.: Natura. Biologie für Gymnasien (Bd. 2). 2. Aufl. Stuttgart/Düsseldorf/Leipzig: Ernst Klett Verlag 2009, hier S. 362 (Das Hinterhauptsloch liegt in der Mitte der Schädelbasis, sodass sich der Schädel in einer günstigen Schwerpunktslage befindet.“)

<sup>8</sup> Vgl. Dobers, Joachim (Hrsg.) et al.: Biologie Heute 1. Bau und Leistungen des menschlichen Körpers. Hannover: Schroedel Schulbuchverlag 1996, hier S. 17; vgl. auch Werner/Nelles Rückenschule, S. 9.

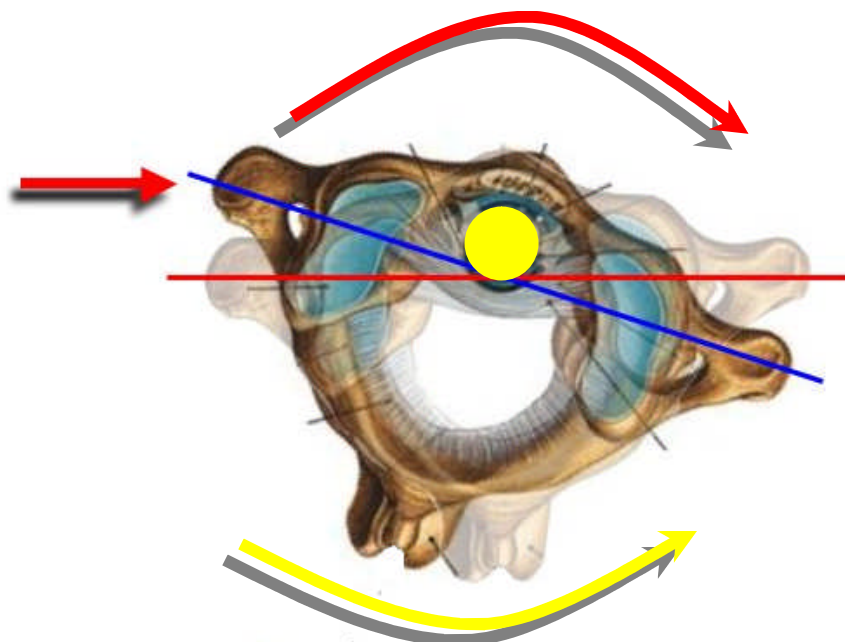
<sup>9</sup> Vgl. Claus: Natura, S. 362.

<sup>10</sup> Vgl. Frick, Hans et al.: Allgemeine Anatomie. Spezielle Anatomie I. Extremitäten, Rumpfwand, Kopf, Hals (Taschenlehrbuch der gesamten Anatomie Bd. 1). 4. Aufl. Stuttgart/New York: Thieme Verlag 1992, hier S. 473.

<sup>11</sup> Vgl. Pschyrembel. 259. Aufl. Berlin/New York: Walter de Gruyter GmbH & Co. KG 2002, hier S. 132/133.

<sup>12</sup> Vgl. Kuklinski, Bodo/ Schemionek, Anja: Schwachstelle Genick. Wie große und kleine Unfälle in Beruf und Freizeit Ihre Halswirbelsäule zum unaufhaltsamen Krankheitsgenerator machen. 3. Aufl. Bielefeld: Aurum Verlag 2007, hier S. 15; vgl. auch Pohl, Helga: Nackenfehlhaltungen in 2006-2010. <http://www.koerpertherapie-zentrum.de/behandelbare-beschwerden/nacken/fehlhaltungen.html> [23.09.2011].

## Pomaknutost Atlasa s rotacijom uz nagib nalijevo



© MRI – Rainer M. M. Seibel - AtlasPROfilax®

### I. Nauka o subluksaciji Atlasa

Kad se govori o iritacijama na području prvog vratnog kralješka, po prevladavajućem mišljenju se primjenjuje nauka o subluksaciji Atlasa. Prvi korak u obradi ove nauke je prikaz anatomske strukture prvog vratnog kralješka (Atlasa).

#### 1. Definicija Atlasa

Atlas (nosioc nebeskog svoda u grčkoj sagi) je u medicinskom smislu vrhovni vratni kralježak (C I), nosioc glave; on nema kralješkog tijela; njegovi dijelovi su massa lateralis (bočna masa), arcus anterior (prednji atlasni luk) i arcus posterior (stražnji atlasni luk).<sup>13</sup> On se sastoji samo od ventralnog i dorsalnog kralješkog luka sa zglobnim površinama za okcipitalnu kost (os occipitale).

<sup>13</sup> Vgl. Pschyrembel, S. 147.

## 2. Struktura zglobova glave

### 2.1. Gornji zglob glave

U gornjim konkavnim površinama zglobova Atlasa nalazi se u centralnom položaju glava sa njenim zatiljnim kondilama (condyli occipitales).<sup>14</sup>

Težina glave jedne odrasle osobe iznosi otprilike šest do devet kg<sup>15</sup>, čime značajno doprinosi fiksiranju lubanje i Atlasa. „Kugla se egzaktno prilagođuje superiornim zglobovnim površinama Atlasa.“<sup>16</sup>

Lubanja i Atlas čine zajedno gornji zglob glave (articulatio atlantooccipitalis).<sup>17</sup>

Gornji zglob glave se sastoji iz desnog i lijevog atlantooccipitalnog zgloba.<sup>18</sup> Gornji zglob glave se nalazi točno između kondila i gornjih zglobnih površina Atlasa.<sup>19</sup>

Naginjanje glave se vrši na taj način, da se lubanja pokreće naprijed i natrag u konkavnim zglobovnim površinama Atlasa. Naginjanje na stranu na taj način, da se glava nagine nadesno ili nalijevo.

„Prvi GVK-zglob (atlanto-okcipitalni ili kranio-cervikalni zglob) je zglob za kimnuti, („Da“-zglob) i istovremeno zglob za blokadu rotacije.“<sup>20</sup>

„Blokadu rotacije prvog zgloba prouzrokuju ligamenta alaria (krilni ligamenti), koji fiksiraju zub Aksisa na bazi lubanje. Kimnuti i nagnuti glavu natrag je moguće za 15 stupnjeva, na stranu samo otprilike 5 stupnjeva. Između glave i prva dva kralješka nema diskova.“<sup>21</sup>

Pomoćne strukture su pri tome membrana atlantooccipitalis ant., post., lig. atlantooccipitale lat.<sup>22</sup>

Zbog njene težine, konkavnih zglobovnih površina, ligamenata i aktivnih sistema regulacije tijela (npr. mišića i živaca), glava se pod normalnim okolnostima uvijek ponovo vraća u njeno središte.

<sup>14</sup> Vgl. Frick et al.: Allgemeine Anatomie, S. 473.

<sup>15</sup> Vgl. Kuklinski/Schemionek: Schwachstelle Genick, S. 15; vgl. auch Pohl, Helga: Nackenfehlhaltungen.

<sup>16</sup> Kapandji, Ibrahim A.: Funktionelle Anatomie der Gelenke. Obere Extremität – Untere Extremität – Rumpf und Wirbelsäule: Schematisierte und kommentierte Zeichnungen zur menschlichen Biomechanik (Bd. 3). Stuttgart: Hippokrates Verlag 2001, hier S. 172 („Die Kugel passt sich exakt den superioren Gelenkflächen des Atlas an.“)

<sup>17</sup> Vgl. Frick et al.: Allgemeine Anatomie, S. 473.

<sup>18</sup> Vgl. Krämer, Jürgen/Grifka, Joachim: Orthopädie. Berlin/Heidelberg/New York: Springer Verlag 2001, hier S. 235.

<sup>19</sup> Vgl. Pschyrembel, S. 133.

<sup>20</sup> Kuklinski, Bodo: Das HWS-Trauma. Ursache, Diagnose und Therapie. 2. Aufl. Bielefeld: Aurum Verlag 2007, hier S. 32 („Es ist das erste HWS-Gelenk (Atlanto-Occipital- oder craniocervicales Gelenk), das Nickgelenk („Ja“-Gelenk) und gleichzeitig ein Sperrgelenk für Rotationen.“)

<sup>21</sup> Kuklinski: Das HWS-Trauma, S. 32 („Die Rotationshemmung des ersten Gelenkes erfolgt durch die Ligamenta alaria (Flügelbänder), die den Axis-Zahn an die Hinterhauptbasis fixieren. Nicken nach vorn und hinten ist um je 15 Grad, Seitenneigungen sind um nur ca. 5 Grad möglich. Eine Bandscheibe existiert zwischen dem Kopf und den beiden oberen Halswirbeln nicht.“)

<sup>22</sup> Vgl. Pschyrembel, S. 133.

## 2.2. Donji zglob glave

Lubanja i Atlas se nalaze na drugom vratnom zglobu (Aksis) C II.

Zglob atlantoaxial formira donji zglob glave<sup>23</sup> koji se sastoji od desnog i lijevog atlantoaksialnog zgloba, kao i prednjeg (prednji atlasni luk-dens) i zadnjeg zubnog zgloba (dens – lig.transversum).<sup>24</sup>

Donje zglobne površine Atlasa priliježu na gornjim zglobnim površinama Aksisa. Uloga donjeg zgloba glave je pokretanje glave.<sup>25</sup>

Drugi kralježak (Aksis/okretač) ima zub (dens), koji ulazi u prsten prvog vratnog kraljška. Ovdje se okreće glava.<sup>26</sup>

Točan položaj donjeg zgloba glave (articulatio atlantoaxialis mediana) se nalazi između dens axis i fovea dentis, prednjeg svoda Atlasa; Pomoćne strukture su ligamenta alaria, apicis dentis, cruciforme atlantis i membrana tectoria.<sup>27</sup>

Između prva dva kraljška na vratu nema diskova.<sup>28</sup>

„Disk je hrskavica koja ima jezgru poput žučne mase (nucleus pulposus). Ona ima ulogu da drži elastičnost i izjednačava pritisak između pojedinih kralježaka.“<sup>29</sup>

Prvi disk se nalazi između drugog i trećeg vratnog kraljška.

Na osnovu toga se može zaključiti da priroda u području gornjeg i donjeg zgloba glave nije predvidjela nikakvo izjednačavanje tlaka i praktično nikakav amortizer, nego jednostavno pokretanje glave, koje provode strukture sačinjene od kostiju. Zato je u tom području obavezno centriranje glave, da bi se moglo garantirati simetrično reguliranje kralježnice. Prirodno centriranje glave se omogućava težinom glave i horizontalnim položajem Atlasa. Izjednačenje tlaka i elastičnost trebaju nastati kroz prvi disk u području drugog i trećeg vratnog kraljška.

Površine zglobova zatiljnog dijela lubanje, Atlasa kao i Aksisa su prevučene hrskavicom da bi mogle glatko klizati.<sup>30</sup>

---

<sup>23</sup> Vgl. Pschyrembel, S. 147.

<sup>24</sup> Vgl. Krämer/ Grifka: Orthopädie, S. 235.

<sup>25</sup> Vgl. Pschyrembel, S. 132.

<sup>26</sup> Vgl. Krückels, Josef: Anatomie – Physiologie. Arbeitsbuch für Pflegeberufe. 6. Aufl. Hannover: Brigitte Kunz Verlag 2004, hier S. 29.

<sup>27</sup> Vgl. Pschyrembel, S. 132/133.

<sup>28</sup> Vgl. Hochschild, Jutta: Strukturen und Funktionen begreifen. Funktionelle Anatomie – Therapierelevante Details. LWS, Becken und Hüftgelenk, Untere Extremität (Bd. 2). 3. Aufl. Stuttgart: Thieme Verlag 2005, hier S. 16; vgl. auch Kuklinski/Schemionek: Schwachstelle Genick, S. 16; vgl. auch Frick et al.: Allgemeine Anatomie, S. 468.

<sup>29</sup> Krückels: Anatomie – Physiologie, S. 30 („Die Bandscheiben (Disken) sind Faserknorpelringe mit einem gallertartigen Kern (Nucleus pulposus). Sie dienen der Federung und dem Druckausgleich zwischen den einzelnen Wirbelkörpern.“)

<sup>30</sup> Vgl. Moll, Karl-Josef/ Moll, Michaela: Anatomie: Kurzlehrbuch zum Gegenstandskatalog. 16. Aufl. München: Urban & Fischer Verlag 2000, hier S. 103; vgl. auch Kuklinski/Schemionek: Schwachstelle Genick, S. 16.

### 3. Funkcionalne smetnje i ozljede zglobova glave

Neke zglobovne veze i ligamenti su posebno važni za funkcionalne smetnje i defekte na prijelazu između glave i vrata.

#### 3.1. Funkcionalne smetnje i ozljede donjeg zgloba glave

Prema momentalnom mišljenju humane medicine gornji zglob glave ima „labave zglobne čahure i dozvoljava kretanje u svim pravcima.“<sup>31</sup> „Ruptura čahura i iščašenje su u ovom području jako rijetki. Kod ekstremnih pokreta zglobovi se rasklapaju, a ne dolazi do nikakvih ozljeda.“<sup>32</sup>

Donji zglob glave je kao i gornji zglob glave osiguran kapsulama i ligamentima, ali ograničenih amplituda kretanja, tako da su ozljede i u ovom području moguće,<sup>33</sup> jer lig. transversum povezuje obadva bočna dijela Atlasa (massae laterals), prolazi iza densa i tako štiti kralježničnu moždinu (myelon).

„Kod ozljeda ubrzanja su rupture moguće u dorsoventralnom pravcu. Ligamentarna stabilnost densa je osigurana sa lig. apicis dentis, koja vuče do prednjeg ruba od foramen magnum i kroz ligg. alaria, koje vuku kao parni ligamenti od densa do bočnog ruba od foramen magnum poprečno na gore. One ograničuju rotaciju između Atlasa i Aksisa, koja iznosi skoro 40% čitave vratne kralježnice.“<sup>34</sup>

Taj sustav ligamenata osigurava optimalnu zaštitu zglobova glave.

Ali poneki zastupaju mišljenje, da pri jakoj rotaciji dolazi do rupture ovih ligamenata s posljedicom nestabilnog okretanja.<sup>35</sup>

Nema sumnje da su rupturi ovih ligamenata moguće i da ih se može dokazati u funkcionalnom MRTu.

Ali tu je pitanje, da li je u donjem zglobu glave uopće moguća prekomjerna rotacija.

Suprotno od gornjeg zgloba glave, donjem zglobu glave nije moguće pokretanje u svim pravcima. S punim pravom, jer je samo na tom mjestu dopušteno okretanje glave, što je anatomske egzaktne određeno. „U ovom zglobu je pokretanje na stranu, naprijed i unatrag jedva moguće, jer bočni neelastični ligamenti fiksiraju dens axis u njegovoj poziciji i ne dozvoljavaju drukčija pokretanja.“<sup>36</sup>

To okretanje glave je povezano s gornjim zglobovom glave. Glava leži centrirana na konkavnim površinama Atlasa, a Atlas na gornjoj površini Aksisa.

<sup>31</sup> Krämer/Grifka: Orthopädie, S. 235 („schlaffe Gelenkkapseln und erlaubt Bewegungen in alle Richtungen.“)

<sup>32</sup> Krämer/Grifka: Orthopädie, S. 235 („Kapselrupturen und Subluxationen treten hier eher selten auf. Bei Extrembewegungen klappen die Gelenke auf, ohne dass es zu Verletzungen kommt.“)

<sup>33</sup> Vgl. Krämer/Grifka: Orthopädie, S. 235.

<sup>34</sup> Krämer/Grifka: Orthopädie, S. 235 („Rupturen sind bei Beschleunigungsverletzungen in dorsoventraler Richtung möglich, meist mit tödlichem Ausgang. Die ligamentäre Stabilität des Dens ist weiter gesichert durch das Lig. apicis dentis, welches zum Vorderrand des Foramen magnum zieht und durch die Lig. alaria, die als paarige Bänder vom Dens zum seitlichen Rand des Foramen magnum schräg nach oben ziehen. Sie limitieren die Rotation zwischen Atlas und Axis, die fast 40% der gesamten HWS-Drehbewegung ausmacht.“)

<sup>35</sup> Vgl. Krämer/Grifka: Orthopädie, S. 236.

<sup>36</sup> Kuklinski/Schemionek: Schwachstelle Genick, S. 16 („In diesem Gelenk sind kaum Seit-, Vor- oder Rückwärtsbewegungen möglich, denn die seitlichen, wenig dehnbaren Bänder fixieren den Dens axis in seiner Position und lassen abweichende Bewegungen nicht zu.“)

Horizontalni položaj Atlasa omogućava toj stabilnosti Aksisu, da kod kretanja glave funkcionira kao os vrtnje. Disk koji leži ispod njega služi kao amortizer i uz to za izjednačenje tlaka.

Zato se ne može shvatiti, zašto upravo kod limitiranih amplituda kretanja u donjem zglobu glave upravo iz te činjenice slijede potencijalne ozljede.

Ali ako u gornjem zglobu glave postoji masivna neravnoteža, ista mora imati naravno posljedice na donji zglob glave i na taj način može doći do ograničenja u pokretu između C I i C II sa pojačanim opterećenjem zglobne čahure. Zglobna čahura, koja je jače opterećena, osjetljivija je i za povrede.

U tom kontekstu je interesantno, da klijenti pri okretanju glave čuju zvuk sličan „pijesku u prijenosniku (getribi). Prema izjavi 5000 klijenata taj se zvuk jasno čuje kod svakog okretanja glave nakon primjene AtlasPROfilax®-metode.

Ako gornji i donji zglob glave priliježu točno jedan na drugome, dolazi samo do jednog neznčajnog otiranja površine zglobova Atlasa i Aksisa, pošto sustav ligamenata funkcionira u ravnoteži. Optimalno okretanje glave nalijevo i nadesno je moguće.

Ako gornji zglob glave nije simetričan, može doći do jednostranog otiranja hrskavičnih površina zglobova Atlasa i Aksisa. To korespondira s ograničenim mogućnostima okretanja glave.

Privremeni facit:

Ozljede u području donjeg zgloba glave su moguće samo na osnovu masivne pogrešne rotacije Atlasa, gdje ima premalo kostiju i na osnovu toga premalo pasivne stabilnosti kroz kosti i korektno postavljenih ligamenata, što će se u daljnjem tekstu još detaljnije obraditi.

### **3.2. Funkcionalne smetnje i ozljede gornjeg zgloba glave**

Kao što je već gore navedeno, gornji zglob glave posjeduje - prema momentalnom stavu medicine - labave zglobne čahure i dozvoljava pokretanje glave u svim pravcima.

Rupture čahura i poluiščašivanja se na tom području rijetko pojavljuju,<sup>37</sup> što je već samo za sebe kontradiktorno.

Težina glave (cca. šest do devet kg) i snaga gravitacije dovode konstantno do centriranja glave. Ista je položena u konkavnim gornjim površinama Atlasa, čime fiksira glavu i dovodi ju nakon svakog pokreta (kimnuti, gibati na stranu i okretati) natrag u izlaznu poziciju. Sustav ligamenata i mišića djeluje potpomagajuće, a pri tome je ovisan od položaja kostiju. Ako su glava, Atlas i Aksis točno pozicionirani, onda je i ligamentni i mišićni aparat točno prilagođen. “Trošenje ligamenata” (kako se uobičajenim izrazom kaže), koje je kroz primjenu kiropraktike moguće,<sup>38</sup> je u tom slučaju praktično nemoguće. Kako je već gore navedeno, između gornjeg i donjeg zgloba glave nema diskova, tako da tek između drugog i trećeg vratnog kralješka može nastati izjednačenje tlaka. Elastičnost bi u području

<sup>37</sup> Vgl. Krämer/Grifka: Orthopädie, S. 235.

<sup>38</sup> Vgl. Lomba, Juan A./Peper, Werner: Handbuch der Chiropraktik und strukturellen Osteopathie. 3. Aufl. Stuttgart: Karl F. Haug Verlag 2007, hier S. 64.

zglobova glave smanjila stabilnost kralježnice i ne bi imala nikakvog smisla. Težina glave drži čitavu kralježnicu u njejoj prirodnoj simetriji. Svi kosturi i modeli lubanje, odnosno školska medicina, prikazuju simetričan „plan izgradnje“ čovjeka i optimalni položaj Atlasa i navode da ova simetrija garantira optimalnu poziciju Atlasa.

Na osnovu ove egzaktno međusobno usklađene statike se treba pitati, kako je uopće moguće da dođe do rupture ligamenata i kako je moguće da ligamenti imaju posebno značenje za funkcionalne smetnje na području glave i vrata.

Ovaj stav bi se mogao razumjeti kad bi se principijalno polazilo od točnog pozicioniranja glave i Atlasa i ako bi već gore navedeno centriranje glave predstavljalo sasvim normalan slučaj. Ako bi usprkos tome došlo do rupture ligamenata, onda bi i ligamenti morali neizbježno biti uzrok ruptura. Drugi uzrok ne dolazi u obzir.

Međutim priznaje se da se poluiščašenja rijeđe pojavljuju, tako da bi ipak bilo moguće, da je gornji zglob glave nestabilan.<sup>39</sup>

### 3.2.1. Subluksacija (poluiščašenje)

Prema definiciji, poluiščašenje je „nepotpuno iščašenje kod kojeg površine zglobova djelomično ostaju u dodiru.“<sup>40</sup>

Prema mišljenju kiropraktičara B. J. Palmer (1882-1961) samo kralježnica ima zbog njene anatomske prirode sposobnost pomicanja pojedinih kralježaka i na taj način mogućnost promjene volumena otvora između kralježaka. Ona je jedina segmentirana koštana struktura kroz koju mogu prolaziti živci,<sup>41</sup>

Juan A. Lomba upućuje u pogledu definicije poluiščašenja kralješka na Stevenson: „Chiropractic Textbook“ 1927, („Priručnik za kiropraktiku“):

„Kod poluiščašenja kralježak gubi njegov bezprijekoran, za zglobove tipičan odnos prema svojim susjednim kralješcima, gore, dolje ili prema oba dvojima, ali manje nego u položaju luksacije, ali ipak tako, da su pripadajući živci tangirani i poremećeni kod prijenosa „mentalnih impulsa“.“<sup>42</sup>

Prenešeno na zglobove glave, u literaturi se zastupa mišljenje da se radi o minimalnom iščašenju prvog zgloba glave između glave i Atlasa (C 0 – C I). Takvo iščašenje prvog zgloba glave moglo bi biti popraćeno isto takvim iščašenjem drugog zgloba glave između Atlasa i Aksisa (C I – C II).<sup>43</sup>

<sup>39</sup> Vgl. Krämer/Grifka: Orthopädie, S. 235.

<sup>40</sup> Pschyrembel, S. 1608 („unvollständige Verrenkung, bei der die Gelenkflächen zum Teil in Berührung bleiben.“)

<sup>41</sup> Vgl. Peper, Werner: Der chiropraktische Report: Wichtiges und Wissenswertes aus den Anfängen der Chiropraktik und Meilensteine auf ihrem Wege zur Chirotherapie. Heidelberg: Haug Verlag 1979, hier S. 80.

<sup>42</sup> Lomba/Peper: Handbuch der Chiropraktik und strukturellen Osteopathie, S. 1 („In einer Subluxation hat der Wirbel sein einwandfreies gelenkgerechtes Verhältnis zu seinen Nachbarwirbeln oben, unten oder zu beiden verloren, und zwar weniger als in einem Luxationszustand, doch so, dass die zugehörigen Nerven beteiligt und in ihrer Übermittlung der „mentalen Impulse“ gestört sind.“)

<sup>43</sup> Vgl. Buchanan, Greg: The Anatomy of the Atlas Subluxation in 2002. <http://www.upcspine.com/anatomy2.htm> [07.12.2011].

Vitalogija, koju je razvio švicarski kiropraktičar Dr. Peter Huggler, zastupa mišljenje, da se minimalno poluiščašen Atlas može ponovo povratiti u njegov optimalan položaj.<sup>44</sup>

Dr. Huggler smatra da se kod poluiščašenja Atlasa radi često o pomaknutosti prvog zgloba samo za jednu desetinu milimetara.<sup>45</sup>

Prema mišljenju vitalogije je ocjena položaja Atlasa zbog toga otežana, „što se Atlas u tim prostornim razinama (na stranu, izvrnut ili rotiran) može pomaknuti sa točnog položaja. Najčešće se pogrešan položaj nalazi kombiniran na svim tri razinama.“<sup>46</sup>

Minimalno iščašenje (subluksacija) nije pobliže definirano, tako da se radi o nepotpunoj pretpostavki. U literaturi nema nikakvih točnih zajedničkih i znanstveno dokazanih izjava o stvarnoj udaljenosti i lokalizaciji između lubanje i Atlasa.

### **3.2.1.1. Subluksacija Atlasa**

Prema definiciji, poluiščašenje zahtijeva nepotpuno iščašenje, što znači da se površine zglobova moraju odvojiti jedna od druge ali ostaju međusobno djelomično u dodiru.

Literatura polazi složno od naziva poluiščašenja Atlasa u prvom zglobu glave.<sup>47</sup>

Prema toj definiciji bi se Atlas morao aktivno ili pod utjecajem vanjskih djelovanja izmaći ispod lubanje. Tom suprotno djeluje znatna težina glave, konkavne površine zglobova Atlasa, te stalni utjecaj ravnoteže te iz nje proizlazeći mehanizam regulacije.<sup>48</sup>

Dođe li u području prvog zgloba glave do poluiščašenja, pojmovno bi se trebalo raditi o poluiščašenju glave.

To u odnosu na gornji zglob glave znači, da bi se glava trebala podići iz gornjih konkavnih površina Atlasa.

### **3.2.1.2. Subluksacija glave**

Upitno je da li je poluiščašenje glave uopće praktično moguće s obzirom na njenu znatnu težinu i zaštitni sustav ligamenata i mišića.

Postoji li minimalno iščašenje, kao što su dosad školska i alternativna medicina pretpostavljale, isto bi se moglo reponirati jednostavnim stojem na glavi. Pri tome bi se moglo poslužiti argumentom labavih zglobovnih čahura u prvom zglobu glave<sup>49</sup> koje ne bi spriječavale tu samostalnu regulaciju.

---

<sup>44</sup> Vgl. Sigrist, Peter: Vitalogy: Gesundheitserhaltung – einfach – ganzheitlich – sanft. 1. Aufl. Biel: Health-Service GmbH 2002, hier S. 18/19.

<sup>45</sup> Vgl. Schümperli, René-Claudius: Die Befreiung. 2. Aufl. Sierre: Edition à la carte 2010, hier S. 42.

<sup>46</sup> Sigrist: Vitalogy, S. 28 („dass er in allen drei Raumebenen (seitlich, gekippt oder rotiert) von der korrekten Lage abweichen kann. Meistens ist diese Fehlstellung in allen drei Ebenen kombiniert vorhanden.“)

<sup>47</sup> Vgl. Krämer/Grifka: Orthopädie, S. 235; vgl. auch Sigrist: Vitalogy, S. 29; vgl. auch Schümperli: Die Befreiung, S. 42; vgl. auch Buchanan: The Anatomy of the Atlas Subluxation.

<sup>48</sup> Vgl. Schümperli: Die Befreiung, S. 130/131.

To je prva suprotnost kod postojeće teorije o poluiščašivanju u području gornjeg zgloba glave. Druga suprotnost se pojavljuje kod pitanja, kako je usprkos poluiščašenju moguće, i samo na kratko, držati tešku lubanju na gore. I nadalje, zašto glava ne može odmah zauzeti njen stari centralni položaj.

To spriječavaju prirodno trajno djelovanje ravnoteže na tijelo i iz toga rezultirajući centrirani mehanizmi regulacije.

„Pri ležanju na leđima djeluje cca. 25 kg pritiska na diskove i slabinske kralježnice. Već kod stajanja su diskovi opterećeni sa 100 kg pritiska, a pri sjedenju uz ravna leđa nastaje pritisak od 140 kg. Ako se leđa pri sjedenju jako saviju, nastaje još veća opterećenost.“<sup>50</sup>

Zglobovi glave su zbog njihove anatomije uvijek usmjereni na centriranje, kako je gore već razmotreno. Pri tome im pomaže konkavno-konveksni odnos gornjeg zgloba glave. Glava leži sa njenim konveksnim condyli occipitales na gornjim konkavnim površinama Atlasa i to centralno.

Ako su zglobovi glave već kod embrija pravilno postavljeni, u tom se slučaju i ligamenti, žile i mišići, odgovarajući tome, usmjere na taj položaj kostiju.<sup>51</sup> One pružaju dodatnu zaštitu upravo tom, težinom glave opterećenom dijelu tijela.

Dode li do djelovanja nasilja u području zglobova glave sa posljedicom poluiščašenja, glava bi se neizbježno morala vratiti u njenu izlaznu poziciju. To centriranje nastaje već na osnovu ravnomjernog poteza ligamenata i mišića. Nije razumljivo zašto pod utjecajem nasilnog djelovanja ligamenti i mišići naglo gube njihov tonus kojeg su godinama razvijali, a u tom slučaju postižu upravo suprotno. Anatomija je upravo za slučaj silnog djelovanja predvidjela jednu posebnu zaštitu, koja se sastoji od mišića i ligamenata i koja služi centriranju glave.

Uz to dolazi da condyli occipitales mogu samo minimalno klizati, medialno ili lateralno. „Amplituda kretanja iznosi samo 3-5 stupnja u svakom pravcu.“<sup>52</sup>

U obzir se mora uzeti znatna težina glave od cca. šest do devet kg. Čovjek nije u stanju samo snagom mišića u rukama duže vremena držati šest kg u zraku. No upravo to mora biti u stanju sustav ligamenata i mišića gornjeg zgloba.

Školska i alternativna medicina zastupaju mišljenje, da je upravo to ljudskim mišićima moguće. Međutim, upravo kronični razvoj trzajne ozljede vrata može trajati desetljeća, odnosno muskulatura bi trebala biti u stanju to preko desetljeća održati.

Sa fizikalnog gledišta priroda se uvijek nastoji uljuljati u najpovoljnije ekonomsko stanje. Ako se jedan predmet na osnovu djelovanja snage podigne iz njegovog najpovoljnijeg stanja i na taj način prestane djelovanje snage, predmet pada natrag u njegov najpovoljniji položaj.

---

<sup>49</sup> Vgl. Krämer/Grifka: Orthopädie, S. 235.

<sup>50</sup> Werner/Nelles: Rückenschule, S. 18 („Beim Liegen auf dem Rücken wirken etwa 25 kg Druck auf die Bandscheiben der Lendenwirbelsäule ein. Beim Stehen sind die Bandscheiben bereits mit 100 kg Druck belastet. Beim Sitzen mit geradem Rücken entsteht ein Druck von 140 kg. Wird beim Sitzen der Rücken stark gekrümmt ist die Belastung größer.“)

<sup>51</sup> Vgl. Packi, Walter: Das Wissen um die Beweglichkeitsgesetze – die „Biokinematik“ oder „Biophoronomie“ - Physiologie und Pathologie des menschlichen Körpers im Juli 2002. <http://www.biokinematik.de/html/Inhalt/Schmerzen/kopf-kiefer-gelenk.html> [04.12.2011]; vgl. auch Sigrist: Vitalogy, S. 15.

<sup>52</sup> Hochschild: Strukturen und Funktionen begreifen, S. 52 („Das Bewegungsausmaß beträgt nur 3-5 Grad in jede Richtung.“)

Kako je već rečeno, mišići i tetive su zbog centriranja glave tako izravnati, da isti uvijek ponovo vuku glavu u optimalnu poziciju i ne djeluju suprotno optimalnom ekonomskom stanju.

Sa fizikalnog gledišta glava se nalazi centrirana na Atlasu u stabilnom položaju.

Taj stabilan položaj je neophodno potreban, jer se u prvom redu jako znatna težina glave prenosi na kralježnicu (C I). Prsni kralješci a posebno slabinski kralješci su u odnosu na Atlas bitno veći, a moraju sad uz pomoć diskova izdržati sve to veću težinu kralježnice. Ako se već prvi kralježak nalazi u nestabilnom položaju, došlo bi do nestabilnosti čitave kralježnice.

Svi drugi zglobovi se mogu poluiščašiti, naprijed, natrag, na dolje ili na stranu. Anatomska specifičnost prvog zgloba između glave i Atlasa dozvolila bi isključivo slobodu djelovanja na gore. Naspram tome djeluje gravitacija. Protiv subluksacije govori pretpostavka da se navodno radi samo o minimalnom podizanju glave.

Prema mišljenju gospodina Juan A. Lomb postoje slijedeće mogućnosti pomicanja Atlasa: Atlas anterior superior desno, Atlas anterior superior lijevo, Atlas posterior inferior desno, Atlas posterior inferior lijevo.

Stupnjevi pomicanja su navodno različiti.<sup>53</sup>

Ovdje se nigdje ne nalazi znanstveno potvrđena izjava o tome, kolika je kod subluksacije točna razlika između glave i gornjih površina zglobova Atlasa.

Kiropraktika prema B. J. Palmeru kao i vitalogija nadaju se „unutarnjoj inteligenciji“ tijela, koja je navodno u stanju nakon manipulacije Atlasa istog ponovo oscilirati ispod lubanje.<sup>54</sup>

I ova pretpostavka nije znanstveno potvrđena. Točnih navoda o razlici između glave i Atlasa kod subluksacije nema u literaturi kiropraktike ni vitalogije.

Facit:

Subluksacija Atlasa je već pojmovno isključena, a subluksacija glave je na osnovu anatomskih okolnosti pod upitnikom. Glava bi se uz pomoć sustava ligamenata i mišića mogla centrirati u gornjim konkavnim površinama zgloba Atlasa.

### **3.2.2. Terapija Atlasa prema nauci o subluksaciji Atlasa**

Teorija o subluksaciji Atlasa je poznata u školskoj i u alternativnoj medicini.<sup>55</sup> Teorija o subluksaciji Atlasa predstavlja prevladajuće mišljenje. Posebno je spomenuta u kiropraktici. Međutim, školska medicina kao i alternativna medicina smatraju, da Atlas kod većine ljudi leži točno ispod lubanje, a subluksacija Atlasa zbog toga toga predstavlja iznimku.

<sup>53</sup> Vgl. Lomba/ Peper: Handbuch der Chiropraktik und strukturellen Osteopathie, S. 77.

<sup>54</sup> Vgl. Sigrist: Vitalogy, S. 13; vgl. auch Peper: Der chiropraktische Report, S. 78/79.

<sup>55</sup> Vgl. Krämer/ Grifka: Orthopäde, S. 235; vgl. auch Sigrist: Vitalogy, S. 29; vgl. auch Schümperli: Die Befreiung, S. 42; vgl. auch Buchanan: The Anatomy of the Atlas Subluxation; vgl. auch Sigrist, Peter: Eine kritische Betrachtung der Methode Atlasprofilax und Atlantotec. <http://www.health-service.ch/atlasprofilax.htm> [25.11.2011].

U sljedećem će se kritično posmatrati različite terapije, koje polaze od teorije poluiščašenog Atlasa i obrađuju istog.

### 3.2.2.1. HIO-postupak prema B. J. Palmer (Hole-in-One)

Nauka o subluksaciji Atlasa se spominje u kiropraktici.

Riječ kiropraktika znači „liječiti sa rukom“. „Dakle, tu se radi o metodi liječenja, koja se provodi bez medikamenata, injekcija ili operacija.“<sup>56</sup>

Ova tehnika se razvila 1895 godine u SAD prema ideji Daniel David Palmera (1845-1913).<sup>57</sup> Daniel David Palmer nije bio liječnik i kao prvi čovjek spominjao je namiještanje krivo postavljenih kralježaka.<sup>58</sup> „Kiropraktika smatra, da većina bolesti nastaju zbog pogrešnog položaja i uklještanja (subluksacije) kralješnih zglobova i zbog poremećene vodljivosti živaca.“<sup>59</sup>

Sin Daniel David Palmera, Bartlett Joshua Palmer, uočio je 1930 godine, kako je optimalan položaj Atlasa važan za zdravlje čovjeka i došao je do zaključka, da se subluksacija može odnositi samo na dva gornja kralješka, Atlas i Aksis. Tom tvrdnjom je B. J. Palmer stavio etablirane principe kiropraktike pod upitnik.<sup>60</sup> Tvrdnja gospodina B. J. Palmera, da subluksacije ispod Aksisa nisu moguće, podijelila je lager kiropraktičara u dva dijela.<sup>61</sup>

Godine 1933 razvio je<sup>62</sup> takozvanu Hole-in-One-metodu i pokušao kroz ovaj postupak, koji se odnosi na zglob glave, riješiti „sve u jedno“, to znači time terapisti čitavu kralježnicu.<sup>63</sup> Naziv „HIO“ (Hole in One) potječe iz golfa i znači, da se terapeut treba potruditi da „jednim udarom“ postigne najveći mogući uspjeh.<sup>64</sup>

Takozvani Toggle-Recoil-postupak sastoji se u tome, da pacijent leži bočno na specijalnom stolu, pri čemu mu glava miruje na lagano povišenom zaglavlju. Kiropraktičar izvodi brzi i specifični zamah (udar), takozvani „Adjustment“, na processus transversus (poprečni kralježni nastavak) pacijenta i tako prouzrokuje da zaglavlje padne na dolje.<sup>65</sup>

<sup>56</sup> Diederichs, Guido: Über Chiropraktik in 2005 - 2011. <http://www.chiropractic-centrum.de/chiropraktik-natuerlicher-weg-zur-gesundheit.html> [13.12.2007] („Es handelt sich hierbei also um eine Behandlungsmethode, die ohne Medikamente, Injektionen oder Operationen durchgeführt wird.“)

<sup>57</sup> Vgl. Federspiel, Krista/Herbst, Vera/Ernst, Edzard: Die andere Medizin, Alternative Heilmethoden für Sie bewertet (Konsument extra). 5. Aufl. Berlin: Stiftung Warentest 2005, hier S. 212.

<sup>58</sup> Vgl. Peper: Der chiropraktische Report, S. 33-35.

<sup>59</sup> Federspiel/Herbst/Ernst: Die andere Medizin, S. 212 („Die Chiropraktik geht davon aus, dass die meisten Krankheiten durch Fehlstellungen und Einklemmungen (Subluxationen) der Wirbelgelenke und die dadurch beeinträchtigte Leitfähigkeit der Nerven entstehen.“)

<sup>60</sup> Vgl. Buchanan, Greg: The Upper Cervical Specific HIO [Hole-in-One] – B.J. Palmer in 2002. <http://www.upcspine.com/tech8.htm> [23.11.2011].

<sup>61</sup> Vgl. Buchanan: The Upper Cervical Specific; vgl. auch Peper: Der chiropraktische Report, S. 78.

<sup>62</sup> Vgl. Peper: Der chiropraktische Report, S. 53.

<sup>63</sup> Vgl. Wikipedia, the free encyclopedia: B. J. Palmer, Life am 25.10.2011. [http://en.wikipedia.org/wiki/B.\\_J.\\_Palmer](http://en.wikipedia.org/wiki/B._J._Palmer) [25.11.2011]; vgl. auch Sheppard, Patricia, D.C.: History of Chiropractic. <http://www.angelchiro.com/history.htm> [25.11.2011].

<sup>64</sup> Vgl. Lomba/Peper: Handbuch der Chiropraktik und der strukturellen Osteopathie, S. 102; vgl. auch Kohnen, Rainer: Die HIO Technik in 2009-2007. <http://kiss-therapie.de/kiss-kidd/die-hio-technik/> [22.11.2011]

<sup>65</sup> Vgl. Buchanan: The Upper Cervical Specific; vgl. auch Recoil Mount Horeb, Wisconsin: Toggle-Recoil. In: New Beginnings Chiropractic Toggle. [http://newbeginningschiropractic.net/productsandservices\\_ToggleRecoil.html](http://newbeginningschiropractic.net/productsandservices_ToggleRecoil.html) [23.11.2011].

Cilj je u prvom redu, kod pacijenta postići po mogućnosti potpunu relaksaciju, prije i za vrijeme vanjskog utjecaja. Na taj način se osigurava očekivana reakcija povratnog udara (recoil reaction) pacijenta. Kiropraktičar može na osnovu tog opuštanja visokom brzinom udariti na processus transversus i brzo se povući, da ne bi pogoršao reakciju protuudarca.<sup>66</sup>

HIO-tehnika po B. J. Palmeru pretpostavlja, da tijelo ima unutarnju snagu, koju je nazvao „unutarnjom inteligencijom“. Tom unutarnjom inteligencijom tijelo odgovara na terapijski zahvat u smislu optimiranja.<sup>67</sup>

Ovaj Palmerov postupak se i još danas uči u školama.

Ta tvrdena reakcija protuudarca pacijenta i pretpostavljena unutarnja inteligencija, koja osigurava optimiranje nakon zahvata, našli su mnoge protivnike. Palmer se branio time, da je bez upotrebe barem malog čekića uz precizni zamah neophodno potrebno upotrijebiti jako puno snage, da bi se čavao samo jednostavnim pritiskom mogao zabiti u drvo. Slično funkcionira Toggle-Recoil-postupak.<sup>68</sup>

Iz kiropraktike su se razvile različite dogmatične škole i nakon mnogih javnih rasprava, u kojima se postupci do danas kritiziraju, kiropraktika je 1987 postigla državno priznanje u SAD. U Njemačkoj je proširenje kiropraktike u rukama privatnih udruženja i škola lječitelja.<sup>69</sup> „Da bi mogli primjenjivati metodu, nije im propisano da trebaju dokazati pohađanje i absolviranje tečaja za lječitelje.“<sup>70</sup>

Argument gospodina B. J. Palmer, da je za točnu poziciju Atlasa potrebna „unutarnja inteligencija“, je zbog anatomske egzaktnosti strukture zglobova i gravitacije neispravan i nije do danas znanstveno dokazan.

Toggle-Recoil-postupak prema gospodinu B. J. Palmeru polazi od jedne do sad znanstveno nedokazane subluksacije Atlasa i osporava, da priroda u tom najvažnijem statičnom području zglobova glave nije predvidjela minimalnu subluksaciju Atlasa. Ta minimalna subluksacija ne bi bila ni u stanju bitno utjecati na simetriju kralježnice.

### 3.2.2.2. Kiropraktika

Kiropraktika se danas primjenjuje u prvom redu za uklanjanje problema zglobova, bolova leđa i zategnutosti mišića.<sup>71</sup>

Kiropraktično liječenje se sastoji se iz specifične manipulacije ili mobilizacije bolesnih kralježaka. Najpoznatija metoda, tehnika manipulacije, je povezana sa određenim krčkanjem.<sup>72</sup> Na taj način se oslobađaju blokirani zglobovi i postaju ponovo pokretljivi i površine zglobova se dovode u ispravan odnos jedan prema drugoj.<sup>73</sup>

<sup>66</sup> Vgl. Buchanan: The Upper Cervical Specific; vgl. auch Wikipedia, the free encyclopedia: Spinal adjustment am 21.11.2011. [http://en.wikipedia.org/wiki/Spinal\\_adjustment](http://en.wikipedia.org/wiki/Spinal_adjustment) [25.11.2011].

<sup>67</sup> Vgl. Buchanan: The Upper Cervical Specific; vgl. auch Peper: Der chiropraktische Report, S. 78.

<sup>68</sup> Vgl. Buchanan: The Upper Cervical Specific.

<sup>69</sup> Vgl. Federspiel/Herbst/Ernst: Die andere Medizin, S. 212.

<sup>70</sup> Federspiel/Herbst/Ernst: Die andere Medizin, S. 214 („Ein Nachweis für den Besuch und den Abschluss eines Kurses ist Heilpraktikern für die Ausübung der Methode jedoch nicht vorgeschrieben.“)

<sup>71</sup> Vgl. Federspiel/Herbst/Ernst: Die andere Medizin, S. 215.

<sup>72</sup> Vgl. Federspiel/Herbst/Ernst: Die andere Medizin, S. 213.

<sup>73</sup> Vgl. Diederichs: Über Chiropraktik.

U kiropraktici se također liječi i subluksacija Atlasa. Prvi i drugi kralježak (Atlas und Axis) imaju po kiropraktici ključnu funkciju u biomehanici i neurologiji tijela.<sup>74</sup>

Kiropraktičaru stoje na raspolaganju određeni testovi, npr. određivanje relativne dužine noge ili tonus i kvaliteta subokcipitalnih (između gornje vratne kralježnice i lubanje) mišića.<sup>75</sup>

Nakon što kiropraktičar na osnovu provedenih testova dijagnosticira subluksaciju zgloba glave, slijedi specifična manipulacija odnosno mobilizacija zgloba.

„Pri tome se određeni zglob stavlja u prednapon u jednom određenom pravcu i pokreće jednim malim, točno doziranim impulsom preko njegove momentalne slobode djelovanja kretanja.“<sup>76</sup> To je često povezano praskavim šumom koji se čuje.

Postavlja se pitanje, kako kiropraktičar može opipati ili ispitati subluksaciju Atlasa kroz debelu miškulaturu, pošto se kod subluksacije radi o laganom pomicanju i napetosti.<sup>77</sup>

U literaturi o kiropraktici nema točnih podataka što se tiče točne razlike između glave i Atlasa kod subluksacije Atlasa. Ne postoje znanstvene studije o tome.

Iz tog slijedi da nema točne dijagnoze vezane za točan položaj Atlasa kod subluksacije. Točna dijagnoza se mora staviti pod pitanje.

Kiropraktična manipulacija u rasponu gornjeg zgloba glave se vrši na sučelju između mozga i leđne moždine<sup>78</sup>, tako da se mora preispitati opasnost te manipulacije.

Za opasnost ove manipulacije je među ostalim presudan utjecaj snage na području vrata pacijenta. Pošto tonus miškulature na zatiljku varira, kiropraktičar mora pri njegovoj manipulaciji na području mišića zatiljka obavezno prilagoditi jačinu snage.

Kiropraktičar odlučuje sam kojom snagom će provesti manipulaciju miškulature na vratu. Pri tome se zglob pokreće iznad njegove mogućnosti normalnog pokretanja, ali tako da se ne pređu njegove anatomske granice.

Kiropraktične manipulacije i mobilizacije se moraju često ponoviti u redovitim razmacima, pošto jednokratni tretman ponajčešće nije uspješan. Na taj način postoji opasnost da se tetivski aparat istroši i izliza.<sup>79</sup>

O efektivnosti kiropraktičnog liječenja bolova u vratu se navodi slijedeće:

„Sistematski pregled svih šest randomiziranih studija kod kiropraktike kod bolova zatiljka je pokazao, da nije efektivnija nego fizioterapijski tretman. Predpostavka, da je kiropraktika efektivnija u pogledu intenziteta ili učestalosti bolova nego konvencionalna terapija, nije se mogla potvrditi.“<sup>80</sup>

<sup>74</sup> Vgl. Diederichs: Über Chiropraktik.

<sup>75</sup> Vgl. Diederichs: Über Chiropraktik; vgl. auch Federspiel/Herbst/Ernst: Die andere Medizin, S. 213.

<sup>76</sup> Fechner, Markus/Hafer, Michael: Chiropraktik – eine selbständige Disziplin der wissenschaftlichen Heilkunde (Chiropraktik-Zentrum Bremerhaven/Bremen, Niels Andersen). <http://www.wirbeldoktor.de/chiro/details/> [15.12.2011] („Hierbei wird das betreffende Gelenk in einer bestimmten Richtung in Vorspannung gebracht und mit einem kleinen, genau dosierten Impuls leicht über seinen momentanen Bewegungsspielraum hinaus bewegt.“)

<sup>77</sup> Vgl. Diederichs: Über Chiropraktik.

<sup>78</sup> Vgl. Diederichs: Über Chiropraktik.

<sup>79</sup> Vgl. Lomba/ Peper: Handbuch der Chiropraktik und strukturellen Osteopathie, S. 64.

<sup>80</sup> Federspiel/Herbst/Ernst: Die andere Medizin, S. 216 („Eine systematische Übersicht aller sechs randomisierten Studien zur Chiropraktik bei Nackenschmerzen ergab, dass sie einer physiotherapeutischen Übungsbehandlung nicht überlegen sind.“)

„Manipulacije na vratnoj kralježnici kriju riziko da se arterije, koje opskrbljuju dijelove mozga, suže ili oštete i da pod tim pati prokrvljenost mozga. To može izazvati vrtoglavicu, šum ušiju, i može dovoditi do šteta sličnih moždanom udaru sa odgovarajućim posljedicama: smetnje vida, smetnje govora te smetnje svijesti, nepokretnost i smrt.“<sup>81</sup>

### 3.2.2.3. Osteopatija

Andrew Taylor Still (1828-1917) osnovao je godine 1892 u SAD takozvanu “American School of Osteopathy”.<sup>82</sup> Prema njegovom mišljenju sve bolesti imaju uzrok u strukturalnim greškama u zglobovima i u vezivnom tkivu koje omotava organe. “Njegova se nauka jako brzo proširila i danas je u SAD prihvaćena metoda, koja se čak uči na nekim sveučilištima.”<sup>83</sup>

Kao i kiropraktičari tako i osteopati stavljaju „ruku“ na njihove pacijente, to znači da koriste različite vrste zahvata i pri tome upotrebljavaju snagu njihovih tijela.<sup>84</sup>

Osteopatija je u odnosu na kiropraktiku „nježniji postupak“.<sup>85</sup> „Osteopat pokušava rukama osjetiti granice kretanja struktura tkiva i zglobova i mobilizacijom stimulirati normalnu funkciju. Razvile su se različite tehnike sa ciljem mobilizacije mekih tkiva.“<sup>86</sup>

I osteopatija polazi kao i kiropraktika od toga, da između kralježaka mogu nastati subluksacije.<sup>87</sup> To je točno što se tiče kralježaka između kojih se nalaze diskovi. „Međukralježnički koluti su odgovorni za elastično spajanje i djeluju kao elastični amortizer.“<sup>88</sup> Kad bi došlo do prenatetanja zglobova, moglo bi kod diskova doći djelomično do subluksacije. Ta subluksacija bi tada bila prirodna posljedica i mogla bi se ukloniti olabavljenjem muskulature. Ako to ne bi bilo dovoljno, mogao bi se koristiti efekt nježne mobilizacije.

Pošto zglobovi glave nemaju diskove,<sup>89</sup> postavlja se pitanje mogućnosti subluksacije na području glave.

Prema gospodinu Juan A. Lomb postoje slijedeće mogućnosti pomicanja Atlasa:

Atlas anterior superior desno, Atlas anterior superior lijevo, Atlas posterior inferior desno, Atlas posterior inferior lijevo. Stupnjevi pomicanja su navodno različiti.<sup>90</sup>

---

Die Annahme, Chiropraktik sei bezüglich Schmerzintensität oder Häufigkeit des Auftretens besser wirksam als konventionelle Therapie, konnte somit nicht bestätigt werden.“)

<sup>81</sup> Federspiel/Herbst/Ernst: Die andere Medizin, S. 217 („Manipulationen an der Halswirbelsäule bergen das Risiko, dass Schlagadern, die Teile des Gehirns versorgen, eingeengt oder geschädigt werden und die Durchblutung des Gehirns darunter leidet. Dies kann zu Schwindel, Ohrensausen und Schäden führen, die einem Schlaganfall mit seinen Folgeerscheinungen entsprechen: Seh-, Sprach- und Bewusstseinsstörungen, Lähmungen und Tod.“)

<sup>82</sup> Vgl. Wikipedia, the free encyclopedia: Andrew Taylor Still am 04.01.2011.

[http://de.wikipedia.org/wiki/Andrew\\_Taylor\\_Still](http://de.wikipedia.org/wiki/Andrew_Taylor_Still) [02.12.2011].

<sup>83</sup> Federspiel/Herbst/Ernst: Die andere Medizin, S. 212 („Seine Lehre breitete sich rasch aus und ist heute in den USA eine akzeptierte Methode, die auch an einigen Universitäten unterrichtet wird.“)

<sup>84</sup> Vgl. Federspiel/Herbst/Ernst: Die andere Medizin, S. 213.

<sup>85</sup> Vgl. Lomba/ Peper: Handbuch der Chiropraktik und strukturellen Osteopathie, S. XI.

<sup>86</sup> Federspiel/Herbst/Ernst: Die andere Medizin, S. 214 („Der Osteopath versucht Bewegungseinschränkungen der Gewebestrukturen und Gelenke mit den Händen zu erfühlen und durch Mobilisation die normale Funktion zu stimulieren. Es haben sich verschiedene Weichteiltechniken zur Mobilisation entwickelt.“)

<sup>87</sup> Vgl. Wikipedia, the free encyclopedia: Osteopathie (Alternativmedizin).

<sup>88</sup> Diederichs: Über Chiropraktik („Die Bandscheiben sorgen für eine bewegliche Verbindung und wirken als elastischer Stoßdämpfer.“)

<sup>89</sup> Vgl. Hochschild 2005, S. 16; vgl. auch Kuklinski/Schemionek: Schwachstelle Genick, S. 16.

I opet važi argument, da minimalno pomicanje Atlasa (Subluxation) nije pobliže definirano i zbog toga predstavlja samo nepotpunu pretpostavku. U literaturi nema točnih zajedničkih i znanstveno dokazanih činjenica o točnoj udaljenosti i lokaciji između lubanje i Atlasa.

Nadalje nije jasno kako se nježnom mobilizacijom može otkloniti minimalno pomicanje Atlasa (subluksacija) na području zglobova glave. Upravo upotreba nježne mobilizacije na tom području, koje je stabilno i u kojem nema diskova, stoji pod upitom.

Kao i kod kiropraktičkih tehnika manipulacije i kod osteopatije procjenjuje sam osteopat stupanj primjene snage.

I ovdje je samo uspjeh mjerodavan. Ako se glava nakon osteopatske mobilizacije ne može bolje pokretati, primjenjuje se više snage. Zato je upitno, kako se kod ove metode može suprostaviti skoro bezgraničnoj sličnosti kiropraktičkih manipulacija.<sup>91</sup>

I ovdje se treba utvrditi da glava sasvim prirodno leži centrirana u Atlasu i zbog gravitacije ne ovisi o mobilizaciji zglobova glave.

#### 3.2.2.4. Vitalogija prema Dr. Huggler

Švicarac Dr. Peter Huggler absolvirao je od 1960 g. do 1963 g. njegov studij kiropraktike na Palmer College u SAD i uveo tu „filozofiju“ u Švicarsku. Na osnovu njegovih saznanja i spoznaja iz kiropraktike razvio je 1981 godine njegovu vlastitu metodu i dao joj naziv „Vitalogie“. Njegova metoda se ograničava na korekturu položaja Atlasa. Ona polazi od činjenice da je subluksacija prvog kralješka česti uzrok zdravstvenih problema.<sup>92</sup>

Dr. Huggler je tražio odgovor na pitanje, zašto toliko ljudi pate od kroničnih bolesti i došao kao i kiropraktika do zaključka, da je Atlas u nekim slučajevima minimalno pomaknut. Kao takav pravi neprekidan pritisak na leđnu moždinu i na živčani sustav, što dovodi do tegoba.<sup>93</sup> On je razvio vitalogiju, pomoću koje bi se minimalno poluiščašćen Atlas trebao moći ponovo povratiti u optimalan položaj. Prema Dr. Huggler Atlas može odstupati u tri prostorne razine od ispravnog položaja (na stranu, nagnut ili rotiran). Najčešće se pogrešan položaj nalazi kombiniran na svim tri razinama.<sup>94</sup>

Vitalogist Peter Sigrist smatra slijedeće: „Veza između lubanje, Atlasa i Aksisa se smatra kao najpokretniji dio čitave kralježnice i upravo zbog oblika površine zglobova ne poznaje absolutnu stabilnu 0-poziciju. Tu činjenicu može svatko vidjeti na modelu. Iz tog razloga Atlas može uvijek više ili manje napustiti taj optimalan položaj.“<sup>95</sup>

---

<sup>90</sup> Vgl. Lomba/ Peper: Handbuch der Chiropraktik und strukturellen Osteopathie, S. 77; Juan Antonio Lomba je osnivač i voditelj Werner Peper Akademie za modernu osteopatiju i kiropraktiku u ZIFF Fortbildungsinstitut Essen i bio je dugo godina stručni docent kiropraktike i osteopatije u Bochum.

<sup>91</sup> Kritički u odnosu na to i Juan Antonio Lomba in Lomba/Peper: Handbuch der Chiropraktik und strukturellen Osteopathie, S. XI.

<sup>92</sup> Vgl. Sigrist: Vitalogy, S. 12/16.

<sup>93</sup> Vgl. Sigrist: Vitalogy, S. 21/22.

<sup>94</sup> Vgl. Sigrist: Vitalogy, S. 28.

<sup>95</sup> Sigrist, Peter: Eine kritische Betrachtung der Methode Atlasprofilax und Atlantotec in 2010. <http://www.health-service.ch/atlasprofilax.htm> [25.11.2011] („Die Verbindung Schädel/Atlas/Axis gilt als die beweglichste der ganzen

Kod liječenja prema vitalogiji pacijent leži bočno na jednoj ležaljci. Odvojeno zaglavlje posjeduje specijalan mehanizam, koji u vertikalni spušta zaglavlje za pola centimetra. „Vitalogist pritišće palčevima na mišićnu grupu iznad processus transversus i daje nježan impuls u pravi smjer odgovarajući položaju Atlasa, kojeg prije toga utvrdi. U tom momentu se spušta glava pacijenta pod laganim otporom malo na dolje, posljedica toga je jako kratak i lagan impuls (cca. 0.2 sek.).“<sup>96</sup> Posljedica pada glave je zaljuljavanje Atlasa ponovo u centar kralježnice. Provede se metoda ispravno, navodno se ne trebaju očekivati nikakve negativne posljedice.<sup>97</sup>

Da bi se mogao postići optimalan rezultat korekture, takozvani „adjustement“, zahtijeva se od vitalogista primjena maksimalne koncentracije i precizije.<sup>98</sup> Vitalogist ne bi bio u stanju sam namjestiti Atlas u njegov optimalan položaj. To bi od njega zahtijevalo mnogo veću uporabu snage a osim toga nitko ne zna (osim unutarnje inteligencije), gdje se nalazi taj individualni optimalan položaj.<sup>99</sup> Praktično, a i u tehničkom smislu, uopće nije moguće Atlas manipuliranjem vratiti u optimalan položaj.<sup>100</sup>

Nakon primjene opisane metode je jako važno mirovati, da bi se tijelo moglo prilagoditi novoj situaciji. To se odnosi na vrijeme neposredno nakon tretmana, gdje je potrebno najmanje 20 minuta pauze. U suprotnom se klijent izlaže riziku, da se Atlas povrati u njegov prijašnji položaj i da se metoda uzalud primijeni.<sup>101</sup>

Koliko je tretmana potrebno, ovisi o stupnju poteškoća.

Opisana tehnika provodi se rukom, zbog toga je srodna kiropraktici.

U opisanoj tehnici se upotrebljava snaga ruke, koja djeluje na zatiljak. Kojom snagom se utječe, odlučuje sam terapeut, kako u kiropraktici tako i u osteopatiji. Prema njihovoj metodi je važno, da dođe do pada zaglavlja ležaja.

Garantira se da se namještanje, („Adjustement“), vrši uvijek u istom pravcu.<sup>102</sup>, nakon što se utvrdi subluksacija Atlasa nježnim opipavanjem gornjeg bočnog dijela vrata direktno ispod dna lubanje.<sup>103</sup> Utvrđivanje točnog položaja Atlasa, pri čemu se mogu ustanoviti i najminimalnija odstupanja od korektnog položaja i ista čak i dokazati određenim testovima, je navodno osnovni uvjet pripreme odnosno uvođa u korekturu.<sup>104</sup>

---

Wirbelsäule und kennt gerade wegen der Form der Gelenkflächen keine absolute stabile 0-Position. Dies kann von jedermann am Model gesehen werden. Aus diesem Grund kann der Atlas die optimale Lage jederzeit mehr oder weniger verlassen.“)

<sup>96</sup> Sigrist: Vitalogy, S. 30 („Der Vitalogist nimmt mit dem Daumen auf der Muskulatur über dem Querfortsatz Kontakt auf und gibt einen sanften Impuls in die richtige Richtung entsprechend der vorher festgestellten Position des Atlas ab. In diesem Moment weicht das vorher mit leichtem Widerstand gespannte Kopfstück etwas nach unten aus, was zur Folge hat, dass der gesetzte Impuls außerordentlich kurz (ca. 0.2 Sekunden) und sehr leicht ausfällt.“)

<sup>97</sup> Vgl. Sigrist: Vitalogy, S. 36.

<sup>98</sup> Vgl. Sigrist: Vitalogy, S. 30.

<sup>99</sup> Vgl. Sigrist: Vitalogy, S. 19/30.

<sup>100</sup> Vgl. Sigrist: Vitalogy, S. 30.

<sup>101</sup> Sigrist: Vitalogy, S. 31 („Es ist nach der Behandlung sehr wichtig, dem Körper Ruhe und Zeit zu geben, damit er sich der neuen Situation anpassen kann. Das betrifft die Zeit unmittelbar nach der Behandlung, wo mindestens 20 Minuten Ruhe angezeigt ist. Andernfalls riskiert man, dass der Atlas sehr rasch wieder in seine alte Position zurückgleitet und die Anwendung umsonst war.“)

<sup>102</sup> Vgl. Sigrist: Vitalogy, S. 30.

<sup>103</sup> Vgl. Sigrist: Vitalogy, S. 28.

<sup>104</sup> Vgl. Sigrist: Eine kritische Betrachtung der Methode Atlasprofilax und Atlantotec.

U anatomskom smislu je optimalan položaj Atlasa točno određen. Kako je već raspravljeno, Atlas se nalazi točno ispod condyli occipitales lubanje.

Na osnovu toga tvrde vitalozi, da se dodirom kroz debeli sloj mišića može osjetiti čak i minimalna subluksacija Atlasa od 1/10 mm između glave i Atlasa. Ali to nije ni u kom slučaju moguće<sup>105</sup>

Kao i kod teorije o subluksaciji Atlasa prema gospodinu B. J. Palmer, tako i u vitalogiji nedostaju konkretni navodi o tome, koliko je kod subluksacije glava pomaknuta od Atlasa. O tome nema znanstvenih studija.

Kod unutarnje inteligencije, koja navodno Atlas nakon „Adjustement“ treba povratiti u njegov optimalan položaj, radi se samo o jednoj hipotezi, koja nije znanstveno potvrđena. Anatomski gradnja ljudskog tijela je sama po sebi tako uvjerljiva, da ne bi statično najvažniju mjerodavnost prepustila „unutarnjoj inteligenciji“ tijela.

U Švicarkoj i Njemačkoj smiju i nestručnjaci primjenjivati ovu metodu.

### 3.2.2.5. Vitametika

Vitametika se odvojila od vitalogije i zbog toga ima njeno porijeklo u kiropraktici.

Vitametika polazi od toga, da je težište metode problematika mišića zgloba glave a ne konkretno Atlas kao prvi vratni kralježak. „Nasuprot tome vitametika ne manipulira pojedine kralješke kralježnice nego opušta uzročnu zategnutost mišića glave, tako da bi tijelo samostalno moglo inicirati opuštanje čitave muskulature.“<sup>106</sup>

Primjena metode je jako slična metodi vitalogije.

„U okviru primjene vitametičke metode uspoređuje se napetost desne odnosno lijeve strane muskulature leđa, da bi se moglo ustanoviti, koja strana vrata je jače zategnuta i prema tome gdje je potrebno opuštanje. To utvrđuje vitametičar njegovim specijalno za tu metodu senzibilisiranim prstima. Tako utvrđena zategnutost mišića se potvrdi ili odbaci na osnovu usporedbe dužine lijeve i desne noge, koja se ne može usporediti medicinskom statičkom usporedbom dužine nogu. Zatim se klijent pozicionira na jedan ležaj i laganim sasvim bezopasnim impulsom mu se opuste mišići na određenoj strani vrata. Opuštanje mišića se pojačava kroz istovremeno spuštanje gornjeg dijela ležaja na kojem se nalazi glava klijenta. Iz minimalnog njihanja glave pri spuštanju gornjeg dijela ležaja rezultira opuštanje muskulature leđa.“<sup>107</sup>

<sup>105</sup> Vgl. Schümperli: Die Befreiung, S. 126/127.

<sup>106</sup> Hoffmann, Volker: Vitametik. Eine Antwort auf Stress. 1. Aufl. Ettlingen: Art & Grafik Verlag 2000, hier S. 120 („Die Vitametik hingegen manipuliert nicht einzelne Wirbelkörper, sondern löst die ursächliche Muskelanspannung am Kopfansatz, wodurch der Körper selbstständig eine Entspannung der Gesamtmuskulatur einleiten kann.“)

<sup>107</sup> VG Lüneburg, Urteil vom 09.06.2004: A.Z.: 5 A 251/02

<http://www.rechtsprechung.niedersachsen.de/jportal/portal/page/bsndprod.psml?doc.id=MWRE109750400&st=null&showdoccase=1&paramfromHL=true#focuspoint> [16.03.2012] („Im Rahmen der vitametischen Tätigkeit werde ein Vergleich der Verspannungen der rechten bzw. linken Muskelseiten des Rückens durchgeführt, um zu erkennen, welche Halsseite stärker verspannt sei und einer Entspannung bedürfe. Die Feststellung treffe der Vitametik mit seinen hierfür speziell

U Njemačkoj je jedna vitametičarka uložila tužbu protiv zabrane primjene vitametike. Otužena se pozivala na primjenu zakona za lječitelje i tvrdila, da metoda spada u metode liječenja i kao takva pripada u ruke liječnika ili lječitelja.

Administrativni sud je donio odluku, da dozvola primjene metode prema § 1 stavak 1 Zakona za lječitelje (HPG) nije potrebna, pošto ista nije opasna a upravo ta opasnost bi uopće bila uvjet za primjenu zakona za lječitelje.

U daljnjem postupku pred apelacijskim sudom u Lüneburgu (OVG Lüneburg) su stranke vodile raspravu po pitanju, da li vitametičarka treba dozvolu za primjenu njene metode po § 1 stav 1 Zakona za lječitelje.

Apelacijski sud u Lüneburgu brani i dalje njegovo stanovište, da vitametika ima njeno porijeklo u kiroterapiji, (znanstveno nazvanom manualnom medicinom). Da li kao takva pripada tehnici mekih tkivnih dijelova ili manipulaciji, ostalo je otvoreno pitanje. Sud u Lüneburgu je na drugom stupnju odlučio, da za primjenu vitametike nije potrebna posebna dozvola u smislu zakona za lječitelje, pošto metoda nije povezana za nikakve opasnosti za ljudsko zdravlje.<sup>108</sup>

Vitametika i vitalogija provode impulse direktno iznad processus transversus.<sup>109</sup>

### 3.2.2.6. Atlaslogija

Atlaslogija primjenjuje tehniku, koja ima cilj povratiti prvi vratni kralježak jednim preciznim refleksom na processus transversus u njegov ispravan položaj.<sup>110</sup> Metoda polazi od toga, da se Atlas nakon par tretmana sam od sebe vraća u centar.<sup>111</sup>

Za razliku od vitalogije, atlaslogija se ne provodi u ležećem nego u sjedećem položaju. Atlaslogija se u korijenima razvila iz vitalogije i nakon toga pošla vlastiti put razvitka.

Atlaslogisti navode da je zdjelica kod svakog čovjeka više manje iskrivljena.

U slučaju subluksacije prvog kralješka ne navode konkretnu udaljenost između glave i Atlasa, nego naglašavaju da Atlas ne leži točno u milimetar u centru.<sup>112</sup>

---

sensibilisierten Fingern. Die durch das Tasten ermittelte Verspannung werde durch einen Beinlängenvergleich, der mit einem statischen Beinlängentest im medizinischen Sinne nicht zu vergleichen ist, entweder bestätigt oder verworfen. Im Weiteren werde der Klient auf einer Liege positioniert und durch einen leichten, völlig ungefährlichen Druckimpuls auf der entsprechenden Halsseite entspannt. Die Entspannung werde verstärkt durch das gleichzeitige Absinken eines Kopfteils, auf dem der Kopf des Klienten gelagert sei. Durch die minimal auftretende Schwingung beim Herabsenken des Kopfteils werde eine Entspannung der Rückenmuskulatur herbeigeführt.“)

<sup>108</sup> Vgl. OVG Lüneburg, Urteil vom 20.07.2006, A.Z.: 8 LC 185/04

<http://www.rechtsprechung.niedersachsen.de/jportal/portal/page/bsndprod.psml?doc.id=MWRE060000951&st=null&showdoccase=1&paramfromHL=true#focuspoint> [15.03.2012].

<sup>109</sup> Vgl. Hoffmann: Vitametik, S. 114.

<sup>110</sup> Vgl. Huemer, Werner: Ansatz am Atlas. Gesundbrunnen Atlaslogie. In: Gralswelt 19/2001. Stiftung Gralsbotschaft 2001, S. 6.

<sup>111</sup> Vgl. Huemer: Ansatz am Atlas, S. 7.

<sup>112</sup> Vgl. Huemer: Ansatz am Atlas, S. 6.

Ovdje je interesantno, da se prema tom mišljenju Atlas ne nalazi u središtu.

Priroda je principijalno predvidjela da glava leži u Atlasu u centralnom položaju. U slučaju da se decentralizacija Atlasa češće opazuje, moglo bi se govoriti o sistematskoj greški područja zgloba glave.

### 3.2.2.7. Postupak Atlas-Orthogonal prema Dr. Roy Sweat

Ovaj kiropraktički postupak obrađuje korekturu pogrešnih funkcija prvog vratnog kralješka specijalnim pretragama kod pacijenta, diferencirane rendgenske analize i uz pomoć jednog specijalnog uređaja za liječenje.<sup>113</sup> Dr. Roy Sweat, izumitelj postupka "Atlas-Orthogonal", je bio jedan od učenika gospodina B. J. Palmera i promovirao na Palmer College 1950 godine.<sup>114</sup> Za korekturu Atlasa je konstruirao jedan uređaj s perkusijskim valovima (udarnim valovima) s ciljem reponiranja Atlasa.<sup>115</sup>

Kod atlas-ortogonalne tehnike prave se tri rendgenske slike iz različitih perspektiva, da bi se u prostoru mogao odrediti točan položaj Atlasa.<sup>116</sup> Osnove postupka su precizna mjerenja kuta Atlasa.<sup>117</sup> Sve tri perspektive se koriste za proračun polaznog kuta.<sup>118</sup> Na osnovu tih podataka i odgovarajućih tabela koje je razvio Dr. Sweat, terapeut atlas-ortogonalne tehnike polaže uređaj na lijevi ili desni nastavak Atlasa. Na taj način određuje i potisni pravac perkusijskog vala u uređaju: naprijed (anterior), natrag (posterior), nagore (superior) ili nadolje (inferior). Udarne valove se aktiviraju čim se uređaj pravilno postavi. Na početku iznose otprilike četiri do šest funta, čim dodirnu Atlas iznose samo par grama.<sup>119</sup>

Nakon tretmana se prave daljne rendgenske slike, da bi terapeut bio siguran, da je postignuo optimalnu korekturu.<sup>120</sup>

U najviše slučajeva su potrebna četiri do pet tretmana, da bi se moglo procijeniti, kako brzo tijelo reagira na korekturu.<sup>121</sup>

Ovaj princip liječenja je sličan gore opisanom postupku Toggle-Recoil po gospodinu B. J. Palmer. Dr. Sweat se osim toga pomaže različitim rendgenskim slikama, tabelama i njegovim uređajem. Kao i kod postupka prema gospodinu Palmer, pretpostavlja se i ovdje subluksacija Atlasa. Ista bi se trebala odstraniti udarnim valom. Tu se radi o jako snažnom utjecaju na osjetljivi dio processus transversus.

### 3.2.2.8. Kinetička terapija prema Dr. Khan

Kod „Khan Kinetic Therapy“ (KKT) se radi o postupku, kod kojeg se statička ravnoteža Atlasa uspostavlja usmjerenom korekturom njegovog pogrešnog položaja. Dr. Khan je ovu specijalnu terapiju

<sup>113</sup> Vgl. Nickelsen, Kay: Die Atlas-Orthogonal-Technik in 2010. <http://www.atlasorthogonal.info/atlasorthogonal.htm> [25.11.2011].

<sup>114</sup> Vgl. Nickelsen: Die Atlas-Orthogonal-Technik.

<sup>115</sup> Vgl. Official Site of the Atlas Orthogonal Program, Roy W. Sweat Foundation (GlobalAO.com): About Atlas Orthogonal. <http://www.atlasorthogonality.com/PatientSite/aboutAO.html> [26.11.2011].

<sup>116</sup> Vgl. Nickelsen: Die Atlas-Orthogonal-Technik.

<sup>117</sup> Vgl. Official Site of the Atlas Orthogonal Program, Roy W. Sweat Foundation: About Atlas Orthogonal.

<sup>118</sup> Vgl. Buchanan: The Upper Cervical Specific.

<sup>119</sup> Vgl. Buchanan: The Upper Cervical Specific.

<sup>120</sup> Vgl. Official Site of the Atlas Orthogonal Program, Roy W. Sweat Foundation: About Atlas Orthogonal.

<sup>121</sup> Vgl. Nickelsen: Die Atlas-Orthogonal-Technik.

kralježnice razvio u vremenskom razdoblju od 15 godina u Kanadi. Kod nje se kombiniraju poznati manualni postupci sa udarnim valom.<sup>122</sup> „Na osnovu specijalnih rendgenskih slika određuje se točan položaj Atlasa. Na taj način se mogu točno odrediti pomaknutost, nagnutost ili rotacija.“<sup>123</sup>

U Njemačkoj je taj postupak poznat kao „Kombinierte Kinetik Therapie“.<sup>124</sup>

Dana 23.04.2007 na njemačkoj televiziji (ZDF) u emisiji „Volle Kanne“ prenošen je jedan izvještaj o kombiniranoj kinetičkoj terapiji („Kombinierte Kinetik Therapie“) i njenoj primjeni:

„Najprije se kralježnica točno izmjeri. Podaci se prikazuju trodimenzijalno, tako da liječnik može primjetiti neispravan položaj svakog pojedinačnog kralješka. Nakon toga se prave rendgenske slike glave. One se memoriraju u specijalnom kompjutorskom programu. U tim rendgenskim slikama liječnik obilježava točke koje se međusobno poklapaju. Crte između tih točaka pokazuju pogrešnu lokaciju Atlasa na milimetar točno – slično jednoj libeli. Nakon toga kompjutorski program izračunava intenzivnost udarnih valova i na taj način i individualnu terapiju, te prenosi te podatke u liječnički instrument. Pri terapiji je samo potrebno, da pacijent leži bočno na jednom ležaju. Tada se obilježi položaj Atlasnog kralješka na koži i instrument, koji emitira pulzirajuće udarne valove, stavi se na to markirano mjesto na koži. Udarni valovi djeluju direktno na kralježak Atlasa. Oni ga malo po malo vode natrag u njegovo prijašnje mjesto i na taj način stabiliziraju kralježnicu.“<sup>125</sup>

Nakon jednog uvodnog pregleda uz analizu i izračunavanje pogrešnog položaja, terapija se proteže preko 14 do 20 tretmana u vremenskom razdoblju od otprilike šest do devet mjeseci.<sup>126</sup>

Najprije se treba utvrditi, da kod prvog termina kombinirane kinetičke terapije prema Dr. Khan se prave tri specijalne rendgenske snimke, da bi se mogao lokalizirati pogrešan položaj.<sup>127</sup> U pravilu je predviđeno dvanaest tretmana. Za pacijenta je to neobično visoko opterećenje zračenja, tako da se bez

<sup>122</sup> Vgl. Venninger, Andreas: KKT – Neue Wege der Wirbelsäulentherapie. Khan Kinetik Therapie-Zentrum Rhein-Neckar. <http://www.khan-therapie.de> [30.11.2011].

<sup>123</sup> Venninger: Neue Wege der Wirbelsäulentherapie, S. 2 („Anhand spezieller Röntgenaufnahmen wird die exakte Position des Atlas ermittelt. Eine Verschiebung, Kippung oder Rotation kann so genau festgestellt werden.“); vgl. auch Voit-Bak, Karin: Die kombinierte Kinetik Therapie. INUS Medical Center AG. <http://www.inus-world.de/de/zentrum-fuer-atlasdiagnostik-und-therapie> [28.11.2011]

<sup>124</sup> Vgl. Venninger, Andreas: KKT – Neue Wege der Wirbelsäulentherapie; vgl. auch Die SportOrthopäden: Spezielle Atlas-therapie (KKT) am 08.08.2011. <http://www.die-sportorthopaeden.de/therapieangebote/spezielle-atlas-therapie-kkt/>, [01.09.2011]; vgl. auch Voit-Bak: Die kombinierte Kinetik Therapie; vgl. auch Schmerz- und Wirbelsäulentherapiezentrum Rhein-Main GmbH: Neue Wege der Schmerz und Wirbelsäulentherapie. <http://www.schmerz-zentrum-rheinmain.de/einfuehrung.asp> [01.12.2011].\*

<sup>125</sup> ZDF.de - Volle Kanne: Stoßwellen gegen Rückenschmerzen am 23.04.2007.

<http://www.zdf.de/ZDFDE/Inhalt/14/0,1872,5267598,00.html> [25.04.2007]\* („Zuerst wird die Wirbelsäule exakt vermessen. Die Daten werden dreidimensional dargestellt, sodass der Arzt die Schiefstellung jedes einzelnen Wirbels erkennen kann. Danach werden drei Röntgenaufnahmen vom Kopf gemacht. Diese werden in ein spezielles Computerprogramm eingespeichert. In diesen Röntgenaufnahmen markiert der Arzt miteinander übereinstimmende Punkte. Die Linien zwischen diesen Punkten zeigten - ähnlich einer Wasserwaage - die Schiefstellung des Atlas millimetergenau an. Das Computerprogramm errechnet daraufhin die Intensität der Stoßwellen und somit eine individuelle Therapie und übermittelt die Daten an das Behandlungsgerät. Für die einzelnen Therapiesitzungen muss der Patient sich lediglich seitlich auf eine Liege legen. Dann wird der Sitz des Atlaswirbels auf der Haut markiert und das Behandlungsgerät, das die pulsierenden Stoßwellen aussendet, auf dieser Markierung angesetzt. Die Stoßwellen wirken direkt auf den Atlaswirbel ein. Sie bringen ihn nach und nach in seine ursprüngliche Position zurück und stabilisieren so die Wirbelsäule.“); vgl. auch Die SportOrthopäden (08.08.2011): Spezielle Atlas-therapie (KKT) am 08.08.2011. <http://www.die-sportorthopaeden.de/therapieangebote/spezielle-atlas-therapie-kkt/> [01.09.2011]; vgl. auch Schmerz- und Wirbelsäulentherapiezentrum Rhein-Main GmbH: Neue Wege der Schmerz und Wirbelsäulentherapie.

<sup>126</sup> Vgl. Venninger, Andreas: KKT – Neue Wege der Wirbelsäulentherapie.

<sup>127</sup> Vgl. Voit-Bak: Die kombinierte Kinetik Therapie.

daljnega ne može polaziti od nježnog postupka. Kod rendgenskih zraka ne postoje minimalne granice ispod kojih su zrake apsolutno bezopasne.<sup>128</sup>

Osim toga je nestabilnost ligamenata osnova ovog postupka.<sup>129</sup> Zastupa se teza, da Atlas za razliku od drugih kralježaka nije stabiliziran kostima ili mišićima, pošto bi to navodno glavu previše ograničilo u njenoj slobodi kretanja. Navodno je Atlas zaštićen samo ligamentima. To ga navodno čini najosjetljivijim od svih kralježaka.<sup>130</sup>

Kod ove argumentacije se zapostavlja točna pozicija glave u konkavnim zglobovnim površinama Atlasa građenih iz kostiju, a ne uzima u obzir zaštitna funkcija mišićnog aparata za zglob glave.

### 3.2.3. Atlasterapija prema Arlenu

Kod terapije prema Arlenu se radi o jednom obliku terapije sa područja manualne medicine.<sup>131</sup>

U Srednjoj Europi nakon drugog svjetskog rata razvila se iz kiropraktike i osteopatije nauka kiroterapije, u koju su preuzete metode zahvata rukom iz oba dvije tehnike ali i djelomično varirane.<sup>132</sup> Od 1979 g. postoji u Njemačkoj doškolovanje za liječnika kiroterapije („Arzt für Chirotherapie“).<sup>133</sup> „Pojam kiroterapije se u Njemačkoj upotrebljava kao sinonim za manualnu medicinu.“<sup>134</sup>

Terapija Atlasa prema Arlenu, koju je razvio francuski liječnik Dr. Albert Arlen, je manipulativna refleksna terapija.<sup>135</sup>

Terapija Atlasa se djelomično opisuje kao jedno specijalno kiroterapijsko liječenje različitih funkcionalnih smetnji na području glave i vrata.<sup>136</sup>

Terapiju Atlasa prema Arlenu provode isključivo liječnici. Kod ove terapije liječnik daje jedan kratak impuls sa jagodicama prstiju na processus transversus.<sup>137</sup>

<sup>128</sup> Vgl. Beck, Winfried et al.: Gesunder Rücken. Schmerzen vorbeugen, behandeln und überwinden (Konsument extra). Berlin: Stiftung Warentest 1996, hier S. 121.

<sup>129</sup> Vgl. Krämer/ Grifka: Orthopädie, S. 235; ovdje se polazi od labavih zglobnih čahura prvog zgloba glave.

<sup>130</sup> Vgl. Venninger, Andreas: KKT – Neue Wege der Wirbelsäulentherapie; Die SportOrthopäden: Spezielle Atlasterapie (KKT).

<sup>131</sup> Vgl. Ambulanz für Manuelle Medizin (Rheintalklinik Bad Krozingen): Atlasterapie nach Arlen. <http://www.amm-rheintalklinik.de/amm06/DE/Behandlungen/ManuelleMedizin/atlastherapie.php> [24.01.2008].

<sup>132</sup> Vgl. Federspiel/Herbst/Ernst: Die andere Medizin, S. 212.

<sup>133</sup> Vgl. Federspiel/Herbst/Ernst: Die andere Medizin, S. 215.

<sup>134</sup> Federspiel/Herbst/Ernst: Die andere Medizin, S. 211 („Der Begriff Chirotherapie wird in Deutschland gleichbedeutend mit Manueller Medizin verwendet.“)

<sup>135</sup> Vgl. Frohberger, Ulrich (Praxis Dr. Ulrich Frohberger): Atlas-Therapie. <http://www.frohberger.de/leistungen/atlastherapie/> [01.09.2011].\*

<sup>136</sup> Vgl. Stroth, Hans-Joachim: Atlasterapie nach Arlen. Praxis Dr. med. Hans-Joachim Stroth <http://www.stroth-korbach.de/behandlungen/atlas.htm> [01.09.2011].

<sup>137</sup> Vgl. Ambulanz für Manuelle Medizin (Rheintalklinik Bad Krozingen): Atlasterapie nach Arlen; vgl. auch die Erklärung des Sachverständigen Lohse-Busch, Henning: Vereidigte Aussage als Sachverständiger in der öffentlichen Sitzung des Landgerichts Frankfurt am Main am 27.02.2009. 12. Kammer für Handelssachen. Geschäftsnummer 3/12 O 20/06, hier S. 3; vgl. auch Lüder, Hilke: Atlasterapie. Praxis für Gesundheit. <http://www.pfg-ol.de/html/atlas.htm> [06.09.2010]\*; vgl. auch Frohberger: Atlas-Therapie; vgl. auch Gnad, Marcus : Atlasterapie Oberstdorf – Ärztliche Voraussetzungen am 22.11.2010. [http://www.docvadis.de/atlastherapie/page/info\\_atlastherapie/aerztliche\\_voraussetzungen\\_1.html](http://www.docvadis.de/atlastherapie/page/info_atlastherapie/aerztliche_voraussetzungen_1.html) [24.09.2011].

Za razliku od prevladavajućeg mišljenja, terapija Atlasa prema Arlenu ne polazi od subluksacije Atlasa nego polazi kao manjina od premještaja Atlasa („Versetzung“). Terapija Atlasa prema Arlenu zastupa tezu: „Nitko nije građen simetrično. Prvi vratni kralježak, nazvan Atlas, stoji u pravilu asimetrično ispod lubanje.“<sup>138</sup>

„Liječnik mora pored dugogodišnjeg iskustva u klasičnoj tehnici pregleda i liječenja kiroprapije imati vrlo istaknuto osjetilo opipa, pošto se položaj Atlasa u prostoru mora absolutno sigurno trodimenzionalno opipati. Provođenje impulsa zahtijeva enormnu brzinu refleksa, za što je važan uvjet enormna vještina ruku. Impuls predstavlja jedan usmjeren utjecaj na živčane centre gornje vratne kralježnice sa digitalnim impulsom na prvi vratni kralježak (Atlas) i time prouzrokuje snažni input na čitavo receptorsko polje zatiljka („Nackenrezeptorenfeld“). Terapija Atlasa prema Arlenu je zato jedna visoko kvalificirana usluga, kod koje liječnik koji ju primjenjuje, mora imati visok stupanj manualno-terapijskih sposobnosti.“<sup>139</sup>

„Liječnik stavlja impuls na najgornji vratni kralježak (Atlas), kroz utjecaj na mnogobrojne strukture živaca takozvanog polja receptora zatiljka<sup>140</sup> te na nadređene ganglije i spojeve dolazi do neposrednog globalnog popuštanja napona u svijesnom i nesvijesnom živčanom i mišićnom sistemu.“<sup>141</sup> Liječenje se provodi ovisno o slici oboljenja samo jednim usmjerenim impulsom na Atlas ili u nizu liječničkih tretmana sa više serija impulsa na Atlas.<sup>142</sup> „Taj impuls, koji liječnik provodi srednjim prstom, nije bilo koji, nego takav, da se za svakog pacijenta mora individualno odrediti pravac i snaga impulsa kao i njegova učestalost. Određivanje pravca impulsa uspijeva bez sumnje samo rendgenskom snimkom.“<sup>143</sup>

Za razliku od klasične kiropraktike, kod terapije Atlasa navodno ne postoji nikakav rizik liječenja, pošto se metoda sa tehničkog gledišta provodi bez potezanja, okretanja ili naginjanja kralježnice u natrag. Terapija Atlasa je navodno najnježnija od svih manualno-medicinskih tehnika.<sup>144</sup>

O popratnim pojavama se navodi: „Kod terapije prema Arlenu nema principijalno nikakve opasnosti, ako liječnik terapiju provodi odgovarajućom kvalificiranom izobrazbom. Čak i kod snažnog impulsnog djelovanja je moguće istu trenutno povući natrag odgovarajućim suprotnim impulsom.“<sup>145</sup>

<sup>138</sup> Ambulanz für Manuelle Medizin (Rheintalklinik Bad Krozingen): Atlasterapie nach Arlen („Kein Mensch ist symmetrisch gebaut. Der erste Halswirbel [...] steht in aller Regel natürlicherweise asymmetrisch unter dem Schädel.“)

<sup>139</sup> Gnad: Atlasterapie Oberstdorf – Ärztliche Voraussetzungen („Der Arzt muss neben langjähriger Erfahrung in der klassischen Untersuchungs- und Behandlungstechnik der Chirotherapie einen ganz ausgeprägten Tastsinn haben, da die Atlasstellung im Raum dreidimensional absolut sicher ertastet werden muss. Die Durchführung der Impulssetzung erfordert eine enorme Reflexschnelligkeit, die eine enorme Fingerfertigkeit voraussetzt. Der Behandlungsimpuls ist eine zielgerichtete Einwirkung auf die Nervenzentren der oberen Halswirbelsäule durch einen digitalen Impuls auf den ersten Halswirbel [...] und verursacht dadurch einen starken Input auf das gesamte Nackenrezeptorenfeld. Die Atlasterapie nach Arlen ist deshalb eine hochqualifizierte ärztliche Leistung, die bei dem behandelnden Arzt ein sehr hohes Maß an manualtherapeutischen Fähigkeiten voraussetzt.“); vgl. auch Buob, Michael (Dr. Buob; Manuelle Medizin; Ludwigsburg): Information zum Konzept: Manuelle Medizin. <http://www.buob.de/> [01.09.2011].

<sup>140</sup> Kritično o pojmu „receptorsko polje zatiljka“, dolje u tekstu.

<sup>141</sup> Frohberger: Atlas-Therapie („Durch den vom Arzt gesetzten Impuls auf [...] den Atlas kommt es durch Einwirkung auf die zahlreichen Nervenstrukturen des sogenannten Nackenrezeptorenfeldes und auf übergeordnete Nerven-Verknüpfungen (Ganglien) zu einer sofortigen globalen Spannungssenkung im willkürlichen und unwillkürlichen Nerven-Muskelsystem.“)

<sup>142</sup> Vgl. Frohberger: Atlas-Therapie.

<sup>143</sup> Buob: Information zum Konzept: Manuelle Medizin („Dieser Impuls, der vom Arzt mit dem Mittelfinger gesetzt wird, ist keineswegs beliebig, vielmehr müssen Impulsrichtung und -stärke, sowie Impulshäufigkeit für jeden Patienten individuell ermittelt werden. Die Bestimmung der Impulsrichtung gelingt zweifelsfrei nur mit einem Röntgenbild.“); vgl. auch Lüder, Hilke, Praxis für Gesundheit: Atlasterapie.

<sup>144</sup> Vgl. Buob: Information zum Konzept: Manuelle Medizin.

<sup>145</sup> Gnad, Marcus: Atlasterapie Oberstdorf – Nebenwirkungen mit docvadis. Info Atlasterapie. Nebenwirkungen am 04.10.2010. [http://www.docvadis.de/atlastherapie/page/info\\_atlastherapie/nebenwirkungen\\_1.html](http://www.docvadis.de/atlastherapie/page/info_atlastherapie/nebenwirkungen_1.html) [24.09.2011] („Bei der Arlenterapie besteht grundsätzlich keine Gefahr, sofern die Behandlung von einem Arzt mit entsprechender qualifizierter

Ali navodi se i slijedeće: „Kod terapija male djece (preko 10.000 djece ispod 24 mjeseca u zadnjih 20 godina), koje su naše grupe provodile i nadgledale, nije došlo do ozbiljnih komplikacija osim povremenog povraćanja ili kratkog i spontanog reverzibilnog pada krvnog tlaka.“<sup>146</sup>

„Kod komplikacija opisanih u literaturi<sup>147</sup> radilo se o zahvatima rotacije i/ili više tretmana u kratkim vremenskim intervalima. Savjetujemo što rjeđu primjenu manualne terapije kod male djece.“<sup>148</sup> Kod otprilike jedne trećine djece liječenje se mora nastaviti drugim alternativnim postupcima, po pravilu fizioterapijski.<sup>149</sup>

Atlasterapija prema Arlenu polazi, kako je već gore navedeno, od pomicanja (Versetzung) Atlasa. Liječi se impulsom na processus transversus.<sup>150</sup>

Dr. Henning Lohse-Busch, manualni terapeut i primjenitelj terapije Atlasa prema Arlenu, piše u jednom stručnom izvješću: „Nakon analize 2250 rendgenskih snimaka Atlas je kod 81,6 % stanovništva ispod lubanje pomaknut nalijevo. Kod 18,4 % Atlas je bio pomaknut nadesno. Zato simetrija nije normalan slučaj. Asimetrija kao normalno stanje nema nikakvu vrijednost kao bolest i nastaje zbog toga, što nijedna ljudska lubanja nije simetrična. Ova činjenica se ni u kom smislu ne smije izjednačiti sa pomicanjem (subluksacijom) ili čak sa luksacijom u smislu njene definicije.“<sup>151</sup>

Koliko to takozvano pomicanje odstupa od optimalnog položaja Atlasa ispod lubanje, nije pobliže definirano. Ali pošto se radi točno na poprečnom nastavku Atlasa (processus transversus), može se pretpostaviti, da se misli na minimalno lateralno pomicanje Atlasa. Udarci impuls na processus transversus je prema tom mišljenju dovoljan, da se Atlas namjesti u optimalno stanje.

Pošto se radi usmjereno na processus transversus, ne može se polaziti od rotacije ili nagibu Atlasa, primjena metode bi u tom slučaju bila neispravna i opasna.

---

Ausbildung vorgenommen wird. [...] Selbst bei einer zu starken Impulswirkung ist es sofort möglich, diese durch einen entsprechenden Gegenimpuls augenblicklich zurückzunehmen.“)

<sup>146</sup> Biedermann, Heiner: Manuelle Medizin/EWMM-Manuelle Medizin. Kopfgelenk-induzierte Symmetrie Störung beim Neugeborenen. <http://www.manmed.de/seiten/themen/manual/kinder/kiss-syndrom/kisskinder.html> [21.11.2011] mit Hinweis auf: Koch, L.E., Biedermann & K.-S. Saturnus (1998): High cervical stress an apoea. Forensic Science Int., 97 : 1-9 („Bei den von unserer Arbeitsgruppe überblickten Behandlungen von Kleinkindern (über 10.000 Kinder unter 24 Monaten in den letzten 20 Jahren) kam es zu keiner ernsthaften Komplikation über gelegentliches Erbrechen oder kurzen und spontan reversibeln Blutdruckabfall.“)

<sup>147</sup> Biedermann: Kopfgelenk-induzierte Symmetrie Störung beim Neugeborenen. Mit Hinweis auf: Casey, A.T., O.B.M, V.Kumar, R.D.Hayward, et al. (1994): Don't twist my child's head off: iatrogenic cervical dislocation. Brit med J, 311(7014): S. 1212-3 („Bei den in der Literatur berichteten Komplikationen...“).

<sup>148</sup> Biedermann: Kopfgelenk-induzierte Symmetrie Störung beim Neugeborenen („...handelte es sich um Rotationsgriffe und/oder mehrere Behandlungen in kurzer zeitlicher Abfolge. Wir raten unbedingt zu sparsamer Handhabung der Manualtherapie bei Kleinkindern.“)

<sup>149</sup> Vgl. Biedermann: Kopfgelenk-induzierte Symmetrie Störung beim Neugeborenen.

<sup>150</sup> Vgl. Lüder: Atlasterapie; vgl. auch Frohberger: Atlas-Therapie; vgl. auch Gnad: Atlasterapie Oberstdorf – Ärztliche Voraussetzungen; vgl. auch Ambulanz für Manuelle Medizin: Atlasterapie nach Arlen; vgl. auch die Erklärung des Sachverständigen Lohse-Busch, Henning: Vereidigte Aussage als Sachverständiger in der öffentlichen Sitzung des Landgerichts Frankfurt am Main am 27.02.2009, S 3.

<sup>151</sup> Lose-Busch, Henning: Sachverständigengutachten. In der Sache Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs e.V. gegen Göring, Landgericht Frankfurt am Main am 15.01.2008. 12. Kammer für Handelssachen. Geschäftsnummer 3/12 0 20/60, hier S. 5/6 („Nach Untersuchungen an 2250 Röntgenbildern steht bei 81,6 % der Bevölkerung der Atlas nach links versetzt unter dem Schädel. Bei 18,4 % war der Atlas nach rechts versetzt, bei 12 Personen fand sich eine Symmetrie. Die Symmetrie ist damit nicht normal. Die Asymmetrie hat als normaler Zustand keinerlei Krankheitswert und kommt dadurch zu Stande, dass kein Menschenschädel symmetrisch ist. Diese Tatsache ist keinesfalls mit einer Verschiebung oder gar definitionsgemäßen Luxation gleichzusetzen.“)

Treba se pitati, da li je „pomicanje“ (Versetzung) Atlasa anatomske uopće moguće.

Prema modelu kralježnice Atlas leži horizontalno ispod lubanje i drži na taj način simetriju kralježnice.

„Kod idealnog držanja glave glava leži točno iznad ramena (i u produžetku na dolje točno iznad svoda stopala). Uši stoje okomito i nalaze se iznad sredine ramena.“<sup>152</sup> U ovom položaju čitav kostur odnosno kosti nose težinu glave (otprilike 6 kg). Pošto mišići zatiljka ne nose nikakvu težinu, svi su mekani i glava je na kralježnici u pokretu slobodna. Kod svih drugčijih položaja glave ili zatiljka mišići zatiljka su kronično zategnuti, pošto moraju držati težinu glave u djelovanju protiv gravitacije.<sup>153</sup>

Pošto glava miruje centrirana na gornjim zglobnim površinama Atlasa, neznatno pomicanje nije moguće. Optimalno centrirana glava ne daje Atlasu mogućnost neznatnog pomicanja. Kod pomicanja bi glava to odmah ponovo kompenzirala.

U jednom izvještaju Društva za neuropedijatriju za liječenje motornih smetnji manualnom terapijom utvrđuje se u odnosu na navedene 2250 rendgenske istrage gospodina Dr. Lohse-Busch: „Pošto je idealno liječenje pacijenata metodski teško, ostaje otvoreno, da li je položaj zglobova slučaj ili posljedica neke patološke, eventualno fiksirane deformacije.“<sup>154</sup>

Također se postavlja pitanje, da li se jednom rendgenskom snimkom može egzaktno (**bez sumnje**) odrediti pravac impulsa.

Mora se uzeti u obzir, da svaka rendgenska snimka ne pokazuje neposredno ono što liječnik ili liječnica traže: „Često je potrebno tumačiti indirektne znakove.“<sup>155</sup>

Kod provođenja impulsa se treba objasniti, da se ne radi o bilo kakvom impulsu, nego je za svakog pacijenta potrebno individualno pronaći pravac impulsa, snagu impulsa i njegovu učestalost.

I kod terapije Atlasa prema Arlenu ostaje primjena snage u procjeni terapeuta. Uspjeh liječenja odlučuje o tome kako često treba udariti impuls.<sup>156</sup>

Dr. Henning Lohse-Busch objašnjava u svom stručnom izvješću: „Kod čovjeka su poprečni kralježni nastavci Atlasa iza kostiju čeljusti i ispod ušiju dostupni samo u dubini oko 1,5 cm. Svi drugi dijelovi prvog vratnog kralješka su pokriveni slojem nategnutih mišića i tetivnog tkiva debljine 3-5 cm i nisu dostupni direktnom pregledu rukom. Pregled putem opipavanja poprečnih kralježnih nastavaka Atlasa se mora provesti jako nježno, pošto već nakon 20 do 30 sekunda može doći do bolnog oticanja

<sup>152</sup> Pohl: Nackenfehlhaltungen („Bei idealer Kopfhaltung sitzt der Kopf genau über den Schultern (und in der Verlängerung nach unten genau über dem Fußgewölbe). Die Ohren stehen senkrecht und befinden sich über der Mitte der Schultern.“)

<sup>153</sup> Vgl. Pohl: Nackenfehlhaltungen.

<sup>154</sup> Karch, D. et al.: Stellungnahme der Gesellschaft für Neuropädiatrie. Behandlung motorischer Störungen mit Manueller Therapie (einschließlich der Vorgehensweise nach Kozijavkin)

<http://www.kize.de/5-downloads/publikation12.pdf> [24.01.2012] („Da eine ideale Einstellung der Patienten methodisch schwierig ist, bleibt offen, ob die Stellung der Gelenke zufällig ist oder ob Auswirkungen einer pathologischen, evtl. fixierten, Fehlstellung vorliegen.“)

<sup>155</sup> Beck et al.: Gesunder Rücken, S. 120 („Oft ist es nötig, indirekte Zeichen zu deuten.“)

<sup>156</sup> Vgl. Arbeitsausschuss: Ärztliche Behandlungen des Bundesausschusses der Ärzte und Krankenkassen: Atlasterapie nach Arlen. Zusammenfassender Bericht des Arbeitsausschusses „Ärztliche Behandlung“ des Bundesausschusses der Ärzte und Krankenkassen über die Beratung gemäß § 135 Abs. 1 SGB V. 24. September 2002, S. 10. Komisija konkretizira impuls korekture na slijedeći način: „Impuls korekture se aktivira utjecajem jagodice srednjeg prsta na processus transversus u suprotnom pravcu ustanovljene vrste položaja. Nakon probnog impulsa potrebno je još 1 do 5 impulsa. Bira se takav stupanj snage, da ne bi došlo do zakočenja zbog otprčnosti.“ (Der Ausschuss konkretisiert den Korrekturimpuls wie folgt: „Der Korrekturimpuls wird mit der Kuppe des Mittelfingers auf den Atlasquerfortsatz in die Gegenrichtung der ermittelten Stellungsvariation ausgelöst. Nach einem Probeimpuls werden 1 bis 5 Impulse benötigt. Der Kraftaufwand wird in einer Stärke gewählt, dass es nicht zur Abwehrspannung kommen kann“.)

mekanih dijelova. Kod nekih osoba dolazi do osjećaja vrtoglavice ako ih se ne pregleda dovoljno nježno.“<sup>157</sup>

Zato je čudno da se kod te metode impulsi izvode točno iznad tako osjetljivih poprečnih produžetaka (processus transversus) Atlasa a usprkos tome smatra, da je metoda bezopasna i da se ne može svrstiti niti u kiroterapiju ni manualnu medicinu, nego se navodno radi o jednom samostalnom, vlastitoj sistematici podređenom postupku dijagnoze i terapije.<sup>158</sup>

Terapija Atlasa prema Arlenu se prema sažetom izvještaju radne komisije „Liječnički tretmani“ („Ärztliche Behandlung“) državne komisije liječnika i osiguranja o savjetovanjima prema § 135 I 1 SGB V (Sozialgesetzbuch) dana 24.09.2002 ocjenjuje slijedećim facitom:

„Korisnost, potreba i ekonomičnost terapije Atlasa prema Arlenu s obzirom na aktualnu znanstvenu literaturu nisu dovoljno dokazani. Metoda se ne može priznati kao liječnička usluga po ugovorima o opskrbljivanju osiguranjima“<sup>159</sup>

Obračun slijedi po važećem tarifnom pravilniku za liječnike (GOÄ).<sup>160</sup> **Terapija Atlasa prema Arlenu nije znanstveno dokazana, zato i ne pripada uslugama zakonskih osiguranja.**<sup>161</sup>

Terapija Atlasa prema Arlenu se često provodi kod beba i male djece zbog takozvanog KiSS-sindroma (smetnja simetrije induzirana zglobovom glave).<sup>162</sup> Taj se sindrom dijagnosticira već kod novorođenih. Posljedice oboljenja jednog neliječenog KiSS-sindroma mogu biti: hiperaktivnost, slabost koncentracije, slabost pisanja i čitanja, slabost držanja, glavobolja, migrena, smetnje opažanja. Školska medicina i osiguranja ne priznaju KiSS-sindrom.<sup>163</sup>

Kiropraktički postupak „Hole-in-One“ prema B. J. Palmeru se spominje u vezi sa KiSS-sindromom.<sup>164</sup> „U Njemačkoj je ova tehnika poslije preuzeta od manualne medicine i nazvana „HIO-tehnika prema

<sup>157</sup> Lohse-Busch: Sachverständigengutachten . In der Sache Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs e.V. gegen Göring, Landgericht Frankfurt am Main am 15.01.2008. 12 Kammer für Handelssachen. Geschäftsnummer 3/12 O 20/60, S. 4 („Beim Menschen sind nur die hinter dem Kieferknochen und unter dem Ohr gelegenen Querfortsätze des Atlas der Tastuntersuchung in rund 1,5 cm Tiefe zugänglich. Alle anderen Teile des ersten Halswirbels sind mit einer 3-5 cm dicken Schicht aus gespannten Muskeln und Bindegewebe bedeckt und der direkten Untersuchung mit der Hand nicht zugänglich. Die Tastuntersuchung der Querfortsätze muss sehr zart durchgeführt werden, weil bereits nach 20 bis 30 Sekunden eine schmerzhafte Schwellung der Weichteile auftreten kann. Bei manchen Menschen kommt es zu Schwindelgefühlen, wenn nicht ausreichend zart untersucht wird.“)

<sup>158</sup> Vgl. Arbeitsausschuss „Ärztliche Behandlungen“ des Bundesausschusses der Ärzte und Krankenkassen: Atlasterapie nach Arlen. Zusammenfassender Bericht des Arbeitsausschusses „Ärztliche Behandlung“ des Bundesausschusses der Ärzte und Krankenkassen über die Beratung gemäß § 135 Abs. 1 SGB V. 24. September 2002, S. 5.

<sup>159</sup> Arbeitsausschuss „Ärztliche Behandlungen“ des Bundesausschusses der Ärzte und Krankenkassen: Atlasterapie nach Arlen. Zusammenfassender Bericht des Arbeitsausschusses „Ärztliche Behandlung“ des Bundesausschusses der Ärzte und Krankenkassen über die Beratung gemäß § 135 Abs. 1 SGB V. 24. September 2002, S. 6 („Nutzen, Notwendigkeit und Wirtschaftlichkeit der Atlasterapie nach Arlen sind unter Einbeziehung der aktuellen wissenschaftlichen Literatur nicht ausreichend belegt. Die Methode kann daher nicht als Leistung in der vertragärztlichen Versorgung anerkannt werden.“)

<sup>160</sup> Vgl. Frohberger: Atlas-Therapie.

<sup>161</sup> Vgl. Böttcher, Silke: Neustart im Nacken, Atlasterapie, so können Tinnitus, Kopfschmerzen, Schwindel oder Rückenschmerzen behandelt werden. In: Welt am Sonntag, Gesundheitsblatt 26. Juni 2011, hier S. 8; Arbeitsausschuss „Ärztliche Behandlungen“ des Bundesausschusses der Ärzte und Krankenkassen: Atlasterapie nach Arlen. Zusammenfassender Bericht des Arbeitsausschusses „Ärztliche Behandlung“ des Bundesausschusses der Ärzte und Krankenkassen über die Beratung gemäß § 135 Abs. 1 SGB V. 24. September 2002, S. 96.

<sup>162</sup> Vgl. Ambulanz für Manuelle Medizin (Rheintalklinik Bad Krozingen): Säuglingsbehandlung. <http://www.amm-rheintalklinik.de/amm06/DE/Erkrankungen/sauglingserkrankungen.php> [01.09.2011].

<sup>163</sup> Vgl. Ernst, Simone: Krank durch die Geburt? Das KiSS-Syndrom (kopfgelenkinduzierte Symmetrie-Störung) wird bereits bei Neugeborenen diagnostiziert. In: ORTOPRESS 1/2007, hier S. 20/21.

<sup>164</sup> Vgl. Kohnen: Die HIO Technik.

Gutmannu“ („HIO-Technik nach Gutmann“) ili terapija Atlasa prema Arlenu („Atlasterapie nach Arlen“). Pošto se ovom tehnikom zglobovi glave i njene strukture mogu dobro liječiti, HIO-tehnika je za liječenje KiSS-sindroma od centralnog značaja.<sup>165</sup> Po tome terapija Atlasa prema Arlenu primjenjuje pod određenim okolnostima i kiropraktički postupak Hole-in-One prema B. J. Palmeru kod liječenja beba i male djece.

KiSS-sindrom se u jednom izvještaju Društva za neuropedijatriju smatra kao čista hipoteza:

„Egzistencija „smetnji simetrije induzirane zglobovima glave“ (KiSS-Sindrom) u smislu definirane slike bolesti, koja u prvom redu klinički dovodi do smetnji tjelesnog držanja dojenčadi i u dobi male djece ili je odgovorna za čitav red smetnji u ponašanju, je dosad nedokazana hipoteza.“<sup>166</sup> Nadalje se utvrdilo da su djeca rendgenološkim pregledima izložena dodatnom riziku zračenja.<sup>167</sup>

Kompleks simptoma smetnji simetrije induziranoj zglobovima glave (KiSS-Sindrom) dovela je prema mišljenju Prof. Dr. med. Thomas Wirtha „prebrzo do primjene prije svega cervikalne manipulacije uz mnoštvo pogrešnih asimetričnih držanja i drugih smetnji u raspoloženjima dojenčadi i male djece.“<sup>168</sup>

„Osim toga cervikalna manuelna terapija nije bezopasna, jer su u literaturi kod odraslih javljeni poneki smrtni slučajevi zbog ozljeda arteriae vertebrales.“<sup>169</sup>

Uz to je prema Prof. Wirth potrebno nanovo kategorizirati nalaz atlanto-aksijalne rotacijske subluksacije u CT.<sup>170</sup>

Ne postoji ni jedna znanstvena studija, koja bi se mogla kategorizirati kao ozbiljna i koja bi mogla dokazati efektivnost manualne terapije za oboljenja, na primjer tortikolis ili drugih anomalija, koje korespondiraju sa deformacijama kralježnice.<sup>171</sup>

„Sa znanstvenog gledišta je zato hitno potrebno provesti istraživanja što se tiče evaluacije efektivnosti manualne terapije kod dojenčadi i male djece, koje bi odgovarale kriterijima osnovne medicine (evidence based medicine)“<sup>172</sup>

---

<sup>165</sup> Kohnen: Die HIO Technik („In Deutschland wurde diese Technik dann von der manuellen Medizin übernommen und mit den Bezeichnungen „HIO Technik nach Gutmann“ oder „Atlasterapie nach Arlen“ versehen. Da mit dieser Technik die Kopfgelenke und die sie umgebenden Strukturen sehr gut behandelt werden können, ist die HIO Technik für die Behandlung des KISS-Syndroms von zentraler Bedeutung.“)

<sup>166</sup> Karch, D. et al.: Stellungnahme der Gesellschaft für Neuropädiatrie e.V., Kommission zu Behandlungsverfahren bei Entwicklungsstörungen und zerebralen Bewegungsstörungen. Manualmedizinische Behandlung des KISS-Syndroms und Atlasterapie nach Arlen. [http://www.neuropaediatrie.com/uploads/media/Kiss\\_und\\_Arlen\\_neu\\_01.pdf](http://www.neuropaediatrie.com/uploads/media/Kiss_und_Arlen_neu_01.pdf) [24.01.2012] („Die Existenz der „kopfgelenkinduzierten Symmetriestörung“ (KISS) im Sinne eines definierten Krankheitsbildes, das klinisch vor allem zu Störungen der Körperhaltung im Säuglings- und Kleinkinderalter führen oder für eine Reihe von Verhaltensstörungen verantwortlich sein soll, ist eine bisher unbewiesene Hypothese.“)

<sup>167</sup> Vgl. Karch et. al.: Manualmedizinische Behandlung des KISS-Syndroms und Atlasterapie nach Arlen.

<sup>168</sup> Wirth, Thomas: Ursachen für Asymmetrien im Säuglings- und Kleinkinderalter aus orthopädischer Sicht. Ein Plädoyer gegen die vorschnelle Erstellung der Diagnose KiSS-Syndrom. In: Kinder- und Jugendarzt, 34. Jahrgang (2003) Nr. 5, hier S. 400 („zu einer übereilten Durchführung vor allem zervikaler Manipulationen bei einer Fülle von asymmetrischen Fehlhaltungen und anderen Befindlichkeitsstörungen des Säuglings und Kleinkindes geführt.“)

<sup>169</sup> Wirth: Ursachen für Asymmetrien im Säuglings- und Kleinkinderalter aus orthopädischer Sicht, S. 402; mit weiteren Nachweisen: Klougart, N, Leboeuf-Yde, C, Rasmussen, LR. Safety in chiropractic practice, Part I: The occurrence of cerebrovascular accidents after manipulation to the neck in Denmark from 1978-1988. J Manipulative Physiol Ther 1996; 19: 371-377 („Die zervikale Manualtherapie ist außerdem nicht ungefährlich, denn bei Erwachsenen sind einige Todesfälle durch Verletzung der Aa. vertebrales in der Literatur mitgeteilt.“)

<sup>170</sup> Vgl. Wirth: Ursachen für Asymmetrien im Säuglings- und Kleinkinderalter aus orthopädischer Sicht, S. 399.

<sup>171</sup> Vgl. Wirth: Ursachen für Asymmetrien im Säuglings- und Kleinkinderalter aus orthopädischer Sicht, S. 400.

### 3.2.4. Zaključna procjena dosad analiziranih oblika terapija

Kod gore opisanih terapija Atlasa se kod nastajućih problema u zglobovima glave u mnogim slučajevima uvijek ponovo manipulira u smislu kiropraktike ili kiroterapije, odnosno provode se manualno ili mehanički usmjereni impulsi direktno na processus transversus Atlasa. Ne navode se konkretni podaci što se tiče točne udaljenosti između glave i Atlasa kod subluksacije Atlasa ili kod povrede Atlasa. O tome ne postoje ni znanstvene studije.

## II. Pogrešan rotacijski položaj Atlasa uz nagib nalijevo

Po prirodi Atlas leži horizontalno ispod glave i zbog njegove noseće funkcije je odgovoran za simetriju i upravljanje kralježnice. U anatomskom smislu mora iza svakog okretanja glave zauzeti taj položaj i na taj način garantira simetriju kralježnice. Okretanje donjeg zgloba glave bi trebalo biti slobodno i garantirati optimalno okretanje nalijevo i nadesno.

Ako se Atlas ne nalazi u horizontalnom položaju, okretanje bi moglo biti poremećeno.

Pitanje je, da li se Atlas nalazi u pogrešnom rotacijskom položaju uz dodatan nagib.

Ako se Atlas nalazi u pogrešnom položaju zbog rotacije i nagnutosti, onda rotacija u donjem zglobu glave ne može uslijediti simetrično. U tom slučaju ne leže donje zglobne površine Atlasa točno na gornjim zglobnim površinama Aksisa.

Međutim, takva kriva rotacija uz nagib je samo u tom slučaju moguća, ako glava sa njenim specijalnim oblicima kostiju (condyli occipitales) više nije uglavljena u konkavnim zglobnim zdjelicama Atlasa (facies articulares superiores).<sup>173</sup>

Ako se Atlas nalazi u pogrešnom rotacijskom položaju uz dodatan nagib, posljedica toga bi mogla biti da gornji kao i donji zglob glave ne leže centrirani, što prouzrokuje pasivnu nestabilnost kralježnice, koja bi mogla prouzrokovati aktivnu nestabilnost. Ligamenti bi u tom slučaju bili izloženi trajnom preopterećenju i kroz to oslabili. Moglo bi lakše doći do gore navedenih ruptura u drugom zglobu glave zbog pogrešnog položaja C I i C II.

Zbog tog položaja, kojeg je teško stabilizirati mišićima, postoji sklonost ozljedama i opasnost, kroz manju ili veću traumu, Atlas uvrnuti u još lošiji položaj.

U slijedećem će se predstaviti istraživanja i teorije koje obrađuju i tu mogućnost pogrešnog rotacijskog položaja Atlasa uz dodatan nagib.

---

<sup>172</sup> Wirth: Ursachen für Asymmetrien im Säuglings- und Kleinkindalter aus orthopädischer Sicht, S. 400 („Es ist aus wissenschaftlicher Sicht deshalb dringend geboten, Studien zur Evaluation der Wirksamkeit der Manualtherapie bei Säuglingen und Kleinkindern durchzuführen, die den Kriterien der evidence based medicine gerecht werden.“)

<sup>173</sup> Vgl. Schümperli: Die Befreiung, S. 50.

# **1. Znanstvena studija atlasprofilakse prema René-C. Schümperli od gospodina Dr. med. Rainer M. M. Seibel**

**Dr. med. Rainer M. M. Seibel**

**Mülheimer Radiologie Institut  
45470 Mülheim an der Ruhr**

**Datum: 08. Prosinca 2009**

## **Stručno izvješće atlasprofilakse prema René-C. Schümperli**

U travnju 2006 godine počeli smo u našem fakultetskom institutu obradom jednog znanstvenog rada o atlasprofilaksi prema gospodinu René-C. Schümperli. U ovoj studiji je pregledano 114 pacijenata. U međuvremenu su obrađeni prvi podaci. Znanstvena publikacija ovih rezultata je planirana za uskoro. Slijedila je magnetno rezonantna tomografija (MRT) vratne kralježnice sa posebnim težištem na Atlasu. Nakon toga je provedena profilaksa Atlasa. Na kraju je proveden kontrolni pregled vratne kralježnice (GVK) u MRTu.

Atlas je prvi vratni kralježak koji zajedno s površinama zglobova zatiljka čini zglobov glave. Zatiljak i Atlas zajedno sa drugim vratnim kralješkom Aksisom čine istaknutu funkcionalnu cjelinu vratne kralježnice i sustava za pokretanje.

Za razliku od toga u radiološkoj dijagnostici je Atlas do sada bio tek neznatno zastupljen zbog toga što ni u zglobov glave ni kod drugog vratnog kralješka nema diskova i tako na tom području ne može doći do discus prolaps. Umjesto toga nalaze se između navedenih zglobova samo hrskavica i tetivne veze. Mnoštvo kratkih i dugih vratnih mišića dozvoljava enormnu fleksibilnost glave. Frakture prvog vratnog kralješka su relativno rijetke i opažaju se samo kod specijalnih ozljeda, na primjer kod traume kroz plivanje kod kojih je fraktura 2. vratnog kralješka (axis) mnogo češća. Kod tih ozljeda vrši glava pritisak na kralježnicu. Kod frakture Atlasa prema Jeffersonu (1) se radi o frakturi ("Berstungsfraktur"), kod koje se dijelovi Atlasa pomiču na stranu. Neurološki simptomi se pri tome normalno ne pojavljuju, pošto je u toj visini kanal kralješka vrlo širok i komadi Atlasa ne prodiraju u moždanu srž ili u kanal moždane srži (slika 1).



**Slika 1** Jefferson fraktura Atlasa sa pomicanjem bočnih dijelova. Arteria vertebralis se kod ove frakture također pomiče. Kod Atlasne vrpce, koja kod normalnog okreta glave omogućava kretanje bez povrede arterije, nalazi se dosta mogućnosti kompenzacije bez da dođe do pukotina u arteriji u ovoj visini.

Tek kod pronalaska magnetno rezonantne tomografije (MRT) uspjelo je dobiti detaljne snimke kraniocervikalnog prelaza. Visokootapajuća kompjutertomografija vratne kralježnice (GVK) je također u mogućnosti točno

procijeniti pogrešne položaje kralježaka. Za razliku od njih, mekani dijelovi se mogu mnogo teže razlikovati. Rendgenske snimke GVK su normalno superponirane okolnim kostima i nisu dovoljno izražajne u odnosu na položaj Atlasa. Osim toga su povezane zračnim opterećenjem kao i kompjuterska tomografija.

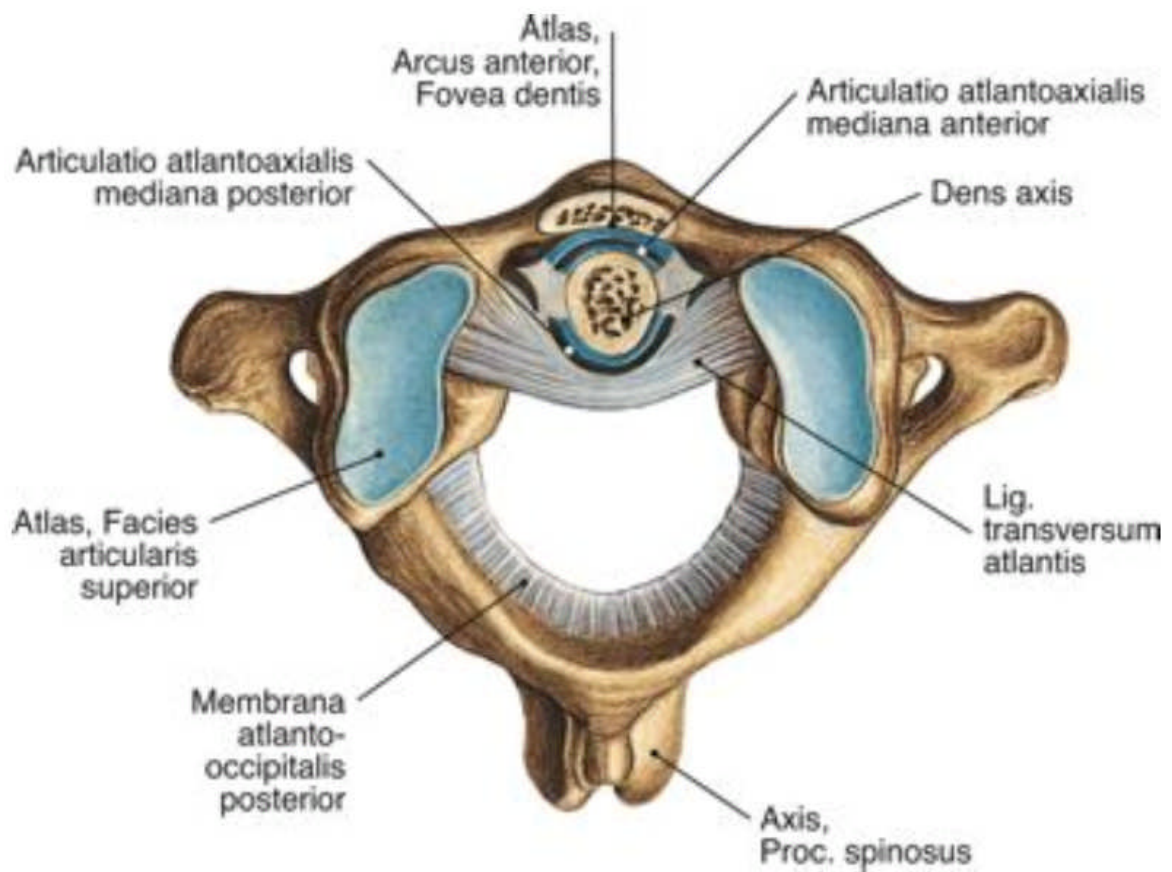
Radiolozi vrše pretrage GVK MRTom u normalnom slučaju na dvije razine, sagitalno (bočno) i aksijalno (odozgo prema dolje). Pri tome je neispravan položaj Atlasa jedva vidljiv, budući da se sam Atlas skoro nikada ne pregledava na aksijalnoj razini. To je povezano time što većina ošteta diskova nastaje u srednjim i donjim trećinama GVK. Međutim koronarna razina (prema naprijed i prema natrag) ispitivanog sloja omogućuje preciznu dijagnozu neispravnog položaja prvog i drugog vratnog kralješka.

U našem institutu smo uvijek pravili pregled GVK na tri razine. Mi se bavimo preko 23 godine istraživanjem oboljenja kralježnice i pravimo dijagnoze i liječimo oboljenja kralježnice (2), specijalnim istragama oko Atlasa počeli smo prije 4 godine. Naš cilj je bio odrediti točan položaj Atlasa u odnosu na zatiljnu kost i Aksis. U jednoj prospektivnoj studiji proveli smo istraživanja MRTa na GVK na tri razine i sa standardiziranim sekvencijama. Kod pacijenata je konačno primjenjena metoda Atlasprofilakse prema gospodinu René-C. Schümperli. Nakon toga je ponovo slijedio pregled MRT. Obrađene su bile snimke iz medicinskih radnih postaja sa ciljem odredbe položaja zglobova glave, međusobnog položaja kralježaka i rotacije Atlasa. Dva neovisna liječnika su ocijenili istrage. Kod dosadašnjih rezultata je prije primjene profilakse Atlasa u skoro svim slučajevima dokazan pogrešni rotacijski položaj Atlasa u odnosu na zglobne površine zatiljnog dijela lubanje. Nakon masaže se mogao ustanoviti absolutno korektan položaj zglobnih površina.

U drugom koraku sam se sam informirao o metodi i dopustio da mi se razjasni točan tijek primjene postupka, da bih mogao procijeniti, koje promjene mogu nastati, koji mehanizam djelovanja djeluje u fiziološkom i fizikalnom smislu, a posebno da bih mogao ocijeniti, da li kroz postupak može doći do nekih ozljeda.

Gospodin Schümperli je zbog toga osobno došao u Mülheim u naš institut.

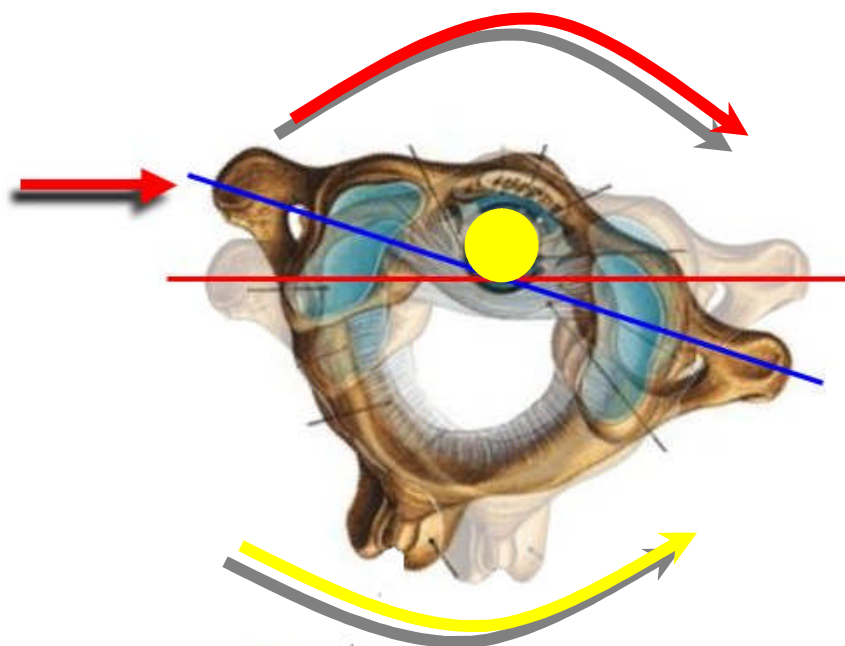
Kod postupka profilakse Atlasa prema gospodinu René-C. Schümperli radi se o tehnici masaže sa ciljem poboljšanja na području kraniocervikalnog prelaza, koji se najlakše time postiže, da se otklone mišićne napetosti, koje nastaju kroz krivo držanje u području gornje kralježnice. U drugim djelovima tijela postižu se uspjesi drugim tehnikama masaže, masažom nakon oboljenja kralježnice ili na primjer kod Ayurvede u indijskoj medicini i tradicionalnoj kineskoj medicini (TCM). Ove metode se upotrebljavaju djelomično na području relaksacije djelomično u medicini. Prošlo je jako dugo vremena dok su se te metode iz TCM ili Ayurvede etablirale i općenito akceptirale. Nije neobično da se neke metode prakticiraju kako u medicini tako i na području opuštanja.



## Slika 2

Atlas odozgo

U anatomskom pogledu pravilni položaj Atlasa. Iskusna osoba može opipati poprečne nastavke Atlasa kod osobe normale težine. (Sobotta, Atlas der Anatomie)



**Slika 3**

© MRI – Rainer M. M. Seibel - AtlasPROfilax®

Atlas odozgo u pogrešnom rotacijskom položaju

Plava linija: Pogrešna rotacija Atlasa

Crvena linija: Ispravan položaj Atlasa

Crvena strelica: Utjecaj sile „Impulsa“, kako ju upotrebljava Dr. Lohse-Busch

Savijena crvena strelica: Pogrešni smjer vrtnje

Savijena žuta strijela: Korektni smjer vrtnje Atlasa

Žuti krug: centar rotacije

Masaža prema gospodinu Schümperli ne djeluje na sam kralježak, nego samo indirektno preko relaksacije mišića i kretanja ligamentum nuchae. Za razliku od toga je moguće da tehnika gospodina Dr. Lohse-Busch prema Arlenu (3,4) sa „impulsima“ djeluje štetno na zglob glave na mjestu gdje se nalazi musculus sternocleidomastoideus. Kod njegove metode se silom utječe direktno na poprečne nastavke Atlasa, što može lako dovesti do pogoršanja krivog položaja Atlasa. Razlog je što upotrebljena sila djeluje u krivom pravcu i na taj način može prouzrokovati i još jednu intenzivniju krivu rotaciju Atlasa, koji je već rotiran nalijevo (Slika 3). Općenito se može kazati, da terapija gospodina Dr. Lohse-Busch nije općenito priznata u školskoj medicini (6). I primjena kod KiSS-sindroma („Kopfgelenk-induzierte Symmetriestörung“) kod beba je pod jamstvom publikacije gospodina Dr. Lohse-Busch sumnjiva. Kod svake terapije se moraju najprije napraviti rendgenske snimke GVK. Iste su za ocjenu pozicije GVK samo sekundarnog značenja, pošto su djelomično prekrivene drugim strukturama kostiju i zbog toga jako teško postići na standardan način. Dodatno postoji problem što svi dijelovi Atlasa nisu ovapniti i zbog toga jako nevidljivi na rendgenskim snimkama.

Sam KiSS-Sindrom se u jednom izvještaju Društva za neuropedijatriju objašnjava samo kao hipoteza:

Egzistencija „smetnji simetrije induzirane zglobovima glave“ (KiSS-sindrom) u smislu definirane slike bolesti, koja u prvom redu dovodi klinički do smetnji tjelesnog držanja dojenčadi i u dobi male djece ili je odgovorna za čitav red smetnji u ponašanju, dosad je nedokazana hipoteza. (7)

Metoda liječenja prema Arlenu, koju gospodin Dr. Lohse-Busch propagiert (5), se prema sažetom izvještaju radne komisije „Liječnički tretman“ („Ärztliche Behandlung“) državne komisije liječnika i osiguranja o savjetovanjima prema § 135 I 1 SGB V dana 24.09.2002 ocjenjuje slijedećim facitom:

Facit:

Korisnost, potreba i ekonomičnost terapije Atlasa prema Arlenu nisu s obzirom na aktualnu znanstvenu literaturu dovoljno dokazani. Metoda se ne može priznati kao liječnička usluga prema ugovorima o oskrbljivanju osiguranjima.

U našoj studiji je dokazano da se sve pogrešne rotacije nalaze u jednom smjeru (naprijed nalijevo). To odgovara tezi koju je uspostavio gospodin René-C. Schümperli godine 1993, da se prvi vratni kralježak praktično kod svih ljudi nalazi u pogrešnom rotacijskom položaju te je iščašen naprijed nalijevo prema gore. Našla se također i jedna značajna smetnja rotacije, koja je dokažljiva u koronarnoj razini ispitivanog sloja u MRTu. Ona je postojala bez obzira na prijašnje povrede GVK. Rezultati naše studije razjašnjavaju anatomske odnose na području vratnog zgloba. O tome da li, kao što se slutilo, atlasprofilaksa ili druge mjere mogu utjecati na vegetativni živčani sistem na kraniocervikalnom (glava-vrat) prelazu, moraju se praviti daljnje studije i analize.

Kod naših ispitanika se nakon svake primjene metode Atlasprofilakse moglo ustanoviti poboljšanje okretljivosti glave. To je na prvom mjestu posljedica opuštanja kratkih leđnih mišića na kraniocervikalnom prelazu. Interesantno je da sposobnost boljeg okretanja glave ostaje za trajno. To su potvrdili svi ispitanici kod daljnjih pregleda. Za vrijeme primjene metode i također nakon nje nisu uspostavljene nikakve negativne posljedice. Na osnovu naših rezultata i na osnovu anatomske fizikalne okolnosti klasificiramo metodu prema Schümperliu uz pravilnu primjenu kao apsolutno bezopasnom. Upravo veličina kralješkog kanala u kraniocervikalnom prijelazu i njime povezana velika udaljenost (znatno veća nego kod drugih kralježaka) Atlasa u odnosu na živce i leđnu moždinu dokazuju tu činjenicu. Preduvjet za primjenu metode profilakse prema gospodinu Schümperli je usmjerena izobrazba ove tehnike metode i te masaže, što je i prema našem mišljenju važno i potrebno, da bi se metoda mogla pravilno primijeniti.

Dr. med. Rainer M. M. Seibel

#### Literatura

1. Geoffrey Jefferson: Fracture of the Atlas vertebra: report of four cases, and a review of those previously recorded. British Journal of Surgery, London, 1920, 7: 407-22.
2. Seibel RMM, Grönemeyer D, Grumme T: Treatment of spinal column diseases. In: Seibel RMM, Grönemeyer D. Interventional Computed Tomography. Oxford: Blackwell, 1990: 89-1333.
3. Arlen A. Leitfaden zur Atlas therapie. Ass rech méd prév santé , F-Munster. 1985
4. Lohse-Busch H, Brunner R, Baumann JU. Einfluss der Atlas therapie auf kindliche Muskelkontrakturen bei spastischen cerebralen Bewegungsstörungen. In: Köhler B, Keimer R (Hrsg) Aktuelle Neuropädiatrie 1991. Springer Berlin Heidelberg New York 1992; 356-360
5. Lohse-Busch H, Krämer M. Atlas therapie nach Arlen –heutiger Stand -. Man Med 1994; 32:153-161
6. Ralf Stücker: Stellungnahme. Pädiatrie hautnah 4 (2001)

7. D. Karch, E. Boltshauser, G. Groß-Selbeck, J. Pietz, H.-G. Schlack : Manualmedizinische Behandlung des KiSS-Syndroms und Atlastherapie nach Arlen  
 Stellungnahme der Gesellschaft für Neuropädiatrie e.V.  
 Kommission zu Behandlungsverfahren bei Entwicklungsstörungen und zerebralen Bewegungsstörungen

### **Curriculum vitae:**

Rainer Maria Michael Seibel

19. Travanj 1953

1972

1972 - 1979

1985

1990

1979 - 1980

1980

1981

1982

Od Ožuljka 1986

Od Srpnja 1988

Od Listopada 1990

1991

1994

Od Srpnja 1994

Od Listopada 1993

Od Listopada 1993

Od Lipnja 1993

Od Siječnja 1997

Od Listopada 1994

1997

1995

1996

1997

rođen

matura, Altsprachliches Otfried v. Weissenburg

Gymnasium Dahn

Universität des Saarlandes, Saarbrücken/Homburg,

Johannes Gutenberg Universität, Mainz: Medizin

Dr. med. Universität Mainz

Habilitacija, Privatdozent, venia legendi

Radiologie und Interventionelle Radiologie,

Universität Witten/Herdecke

Spezializacija u radiologiji u Trier

Krankenanstalt Mutterhaus der Borromäerinnen

Primarius radioterapije St. Josefs-Hospital in Wiesbaden

Spezializacija u radiologiji

Institut für klinische Radiologie, Universität Mainz

Primarius radiološke klinike

Horst Schmidt Kliniken, Wiesbaden

Voditelj Mülheimer bolničkog instituta

Ravnatelj instituta za dijagnostičku i

interventnu radiologiju,

Medizinische Computerwissenschaften,

Universität Witten/Herdecke

Ravnatelj Mülheimer Radiologie Instituts (MRI)

Suosnivač EFMT – razvojni i istraživački centar za mikroterapiju

Bochum

Suosnivač Mediport Consult GmbH, Berlin

Voditelj klinike radiologiju i nuklearnu medicinu, St. Marien Hospital Mülheim

Stručni savjetnik NIH (National Institute of Health, USA) za interventnu radiologiju

Stručni savjetnik NCI (National Cancer Institute, USA) za rak dojke

Stručni savjetnik Department of Defense, USA, za Telemedicinu

Stručni savjetnik Department of Health, USA, za

Minimal Invasive Therapie

Gostujući profesor Harvard Medical School Boston

Gostujući profesor University of Arkansas, Little Rock

Suizdavač Medizin im Bild

Suizdavač Medic Online

Glavni urednik Medizin im Bild

### **Različite internacionalne znanstvene publikacije**

1989

1990

Izdavač i autor „Interventionelle Computertomographie“

Izdavač i autor „Interventional Computed Tomography“

1997

1998

1998

Počasni član Europskog društva za endoskopijsku kirurgiju

Studija OP 2000 für NRW

Profesor za radiologiju

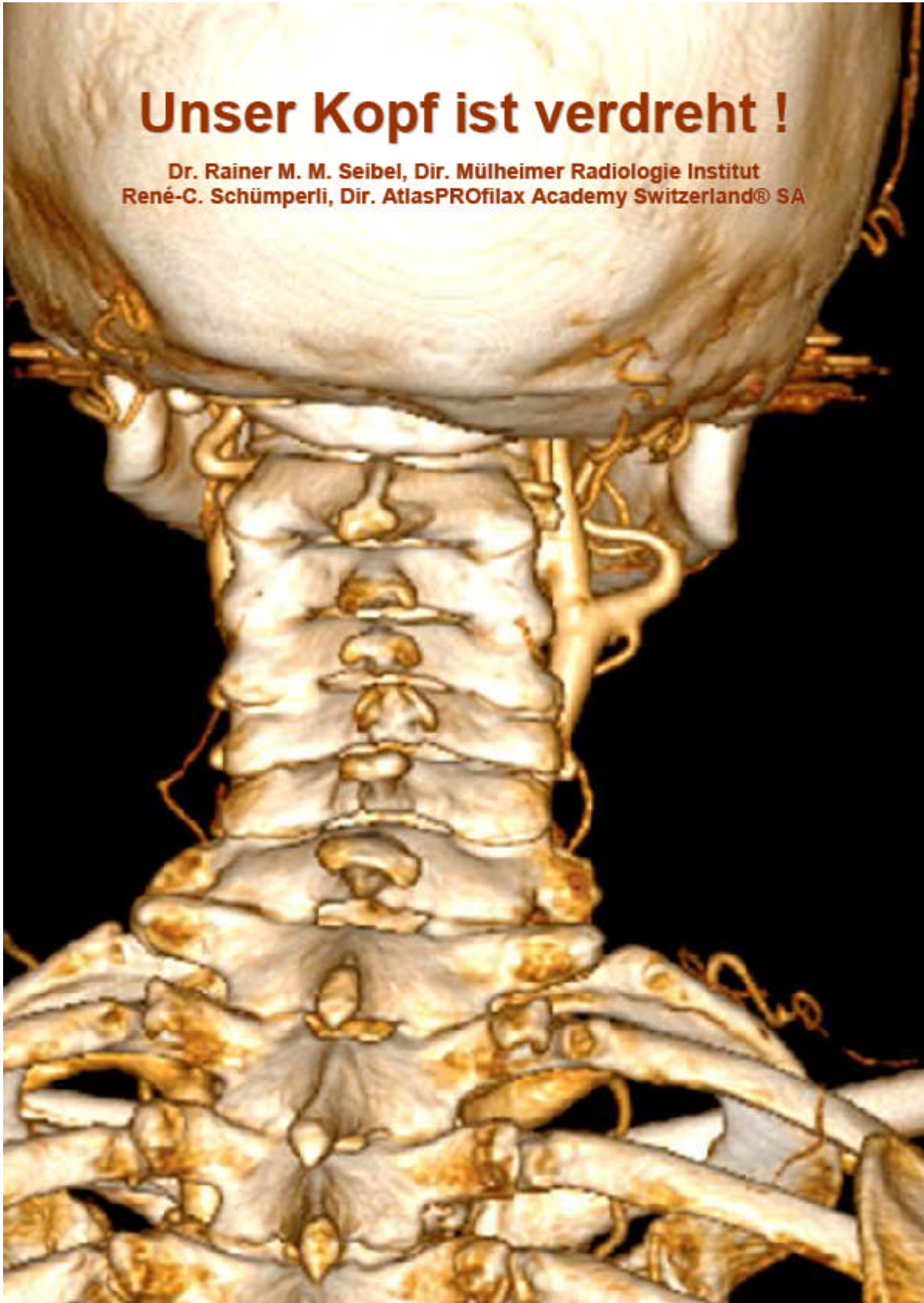
|      |                                                                                                                                                                                                        |
|------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1997 | Predsjednik Prvog tehnološkog foruma međunarodne bolničke federacije Hannover                                                                                                                          |
| 1998 | Predsjednik Drugog tehnološkog foruma Hannover                                                                                                                                                         |
| 1999 | Član 'Steering committee der Society for Minimally Invasive Therapy'                                                                                                                                   |
| 2000 | Predsjednik 12.-te 'annual meeting der Society for Minimally Invasive Therapy'                                                                                                                         |
| 2000 | Blagajnik Society for Minimally Invasive Therapy                                                                                                                                                       |
| 1998 | Studija OP 2000 za Ministarstvo gospodarstva NRW                                                                                                                                                       |
| 2000 | Voditelj projekta OP der Zukunft NRW                                                                                                                                                                   |
| 2001 | Prvo liječenje dugogodišnje cerebralne paralize na osnovu jednog novog postupka terapije                                                                                                               |
| 2001 | Razvitak prvog otvorenog kompjutorskog tomografa                                                                                                                                                       |
| 2002 | Savjetnik Ministarstva gospodarstva NRW                                                                                                                                                                |
| 2002 | Nosilac nagrade Ruhra za godinu 2001                                                                                                                                                                   |
| 2002 | Prijem u Acatech, Konvent Technikwissenschaften der Union der Deutschen Akademien der Wissenschaften, sa radnim poljima Lebenswissenschaften, Informationstechnologie und Kommunikationswissenschaften |
| 2003 | Član International Academy for Informatization<br>Clustermanager von O.Vision                                                                                                                          |
| 2004 | Član delegacije NRW u Vereinigten Arabischen Emiraten                                                                                                                                                  |
| 2005 | Savjetnik HH Sheik Hamdan Abu Dhabi, VAE                                                                                                                                                               |
| 2005 | Voditelj Roundtable der nrw.bank<br>Network za Vrhunsku medicinu Spitzenmedizin                                                                                                                        |
| 2006 | Savjetnik Föderationsrat Russland                                                                                                                                                                      |
| 2008 | Član Deutsche Akademie der Technikwissenschaften                                                                                                                                                       |

Specijalna polja istraživanja i razvoja:

Interventionelle Radiologie, Minimal Invasive Therapie, Bildgesteuerte Operationen, Entwicklung von Instrumenten für Interventionelle Radiologie und Minimal Invasive Therapie, Entwicklung von CT und MRI Interventionen und Maschinen, Entwicklung von Zukunftsoperationssystemen, Telemedizin, Teleteaching, Entwicklung von Telelearning Software, Entwicklung von Software und Hardwarekomponenten für digitale Netzwerke, Neues Fach Multimedia für die Studierenden aller Fachbereiche. Entwickler Digitales Krankenhaus, Radiologie Informations System (RIS), digitales Radiologie Archiv (PACS)

# Unser Kopf ist verdreht !

Dr. Rainer M. M. Seibel, Dir. Mülheimer Radiologie Institut  
René-C. Schümperli, Dir. AtlasPROfilax Academy Switzerland® SA



© MRI – Rainer M. M. Seibel - AtlasPROfilax®

## 2. Metoda AtlasPROfilax® prema René-C. Schümperli

René-C. Schümperli je 1993 uvidio, da je Atlas pogrešno rotiran uz dodatan nagib nalijevo.<sup>174</sup>

Ta pogrešna rotacija uz dodatan nagib nalijevo može istovremeno značiti da stupanj deformacije položaja Atlasa korespondira sa volumenom otvora lubanje, tako da može doći do suženja istog. Kroz to se može dogoditi da su leđna moždina, različiti moždani živci i živčane veze izložene stalnom pritisku. Taj stalni pritisak može prouzrokovati tjelesne i psihičke smetnje.

Uz to je Atlas navodno ovjes, ravnoteža i upravljač kralježnice i skeleta. Zato pogrešna rotacija uz nagib nalijevo može prouzrokovati smetnje u držanju tijela.

Posljedice toga mogu biti npr. glavobolja i bolovi zatiljka, ukočen vrat, migrena, bolovi leđa, discus prolaps, zgrbljenost kralježnice, različita dužina nogu i iskrivljenje zdjelice, bolovi u zglobovima kuka, bolovi u koljenima i tegobe meniska.<sup>175</sup>

René-C. Schümperli je između 1993 i 1996 razvio jednu jedinstvenu tehniku masaže, koja prema njegovom mišljenju i iskustvu omogućuje optimalno namještanje Atlasa.

Za masažu je razvio jedan specijalan uređaj, koji je sastavni dio svake primjene metode. Treba se razlikovati između uređaja za odrasle i uređaja za malu djecu i bebe. Za uređaje je u Švicarskoj ispostavljen certifikat, koji je internacionalno priznat (CE-Zertifikat) i osim toga je u Švicarskoj i čitavoj Europi patentiran.

Za primjenu metode AtlasPROfilax® potrebna su dva termina.

Kod prvog termina se vodi razgovor sa klijentom u kojem se klijentu objašnjava metoda i daju upute u tom smislu, da se kod AtlasPROfilax® radi o metodi, koja je sastavni dio njege zdravlja i kao takva služi u opširnom smislu zdravlju, ali nije ni u kom slučaju zamjena medicinskog liječenja ili dijagnostike. Ako se klijent zbog nekih tegoba nalazi u medicinskom tretmanu ili je uključen tretman lječitelja, isti se ne smije prekinuti ili ukinuti, odnosno buduća potrebna ili već planirana liječenja se ne smiju odgađati.<sup>176</sup>

Prije primjene metode AtlasPROfilax® se sa klijentom razgovara o točnom tijeku masaže. Objasni se da se glava za vrijeme masaže ne pokreće - za razliku od drugih terapija Atlasa -, nego miruje u rukama specijalista primjene metode. Klijentu se objasni da će se provesti masaža sa ciljem opuštanja mišića zatiljka. Pri tome se objasni da je masaža potpuno bezopasna. Za vrijeme masaže klijent se pita, da li mu je masaža ugodna. Klijent se isključivo upozori, da on sam odlučuje, da li da se masaža nastavi ili prekine.

Trajanje primjene metode ovisi o stupnju zategnutosti mišića i prilagođava se individualnoj kratkoj muskulaturi zatiljka kod:

- beba i male djece
- djece i omladine

---

<sup>174</sup> Vgl. Schümperli: Die Befreiung, S. 2.

<sup>175</sup> Vgl. Schümperli, René-Claudius: AtlasPROfilax. Alles ruht auf dem Atlas, dem ersten Halswirbel in 2012. <http://www.atlasprofilax.ch> [12.01.2012].

<sup>176</sup> Vgl. Schümperli: AtlasPROfilax.

- tankim zatiljcima ženskih osoba ili mišićavim zatiljcima muškaraca
- jako zakočenim kratkim mišićima zatiljka

Nakon općenitih uputa klijentu se razjašnjava razlika između metode AtlasPROfilax® i medicinskog liječenja.

U razgovoru se klijentu razjasni, da se opće poboljšanje zdravstvene situacije kroz primjenu metode AtlasPROfilax® ne postiže vanjskim okolnostima nego aktiviranjem vlastitih tjelesnih i tijelu imanentnih snaga liječenja. Iz tog razloga se radi kod metode AtlasPROfilax® o preventivnom postupku.

Objasni se da se kroz uspješnu primjenu metode Atlas vraća u njegov optimalan položaj i da na osnovu toga postoji velika mogućnost, da se tijelo simetrično ispravi. Pri tome se klijent upozori da se novo poravnanje i time povezano općenito poboljšanje zdravstvene situacije ne događa od danas do sutra, nego zahtijeva duže vremena.

Nakon toga slijedi primjena metode AtlasPROfilax®.

U tijeku dva tjedna napravi se jedan daljnji termin za masažu.

Kod drugog termina kontrole provodi se manualna masaža opuštenja mišića zatiljka i leđa i pod određenim okolnostima i potrebi daje se savjet za primjenu daljnjih potpomagajućih mjera.

Kod ove metode se ne djeluje kao kod drugih terapija Atlasa stavljanjem impulsa direktno na poprečne nastavke Atlasa nego se samo masira kratka muskulatura zatiljka i na taj se način opušta zategnuta muskulatura, da bi se na taj način omogućilo Atlasu da sasvim na prirodan način zauzme optimalan položaj.

To se provodi kroz jedan jedini tretman, precizno, bezopasno i zauvijek.

Masaža se provodi uređajem za masažu (Massage-Wellness-Gerät), tako da je kiropraktična manipulacija potpuno isključena.

René-C. Schümperli zastupa u odnosu na različite teorije o Atlasu jedno sasvim specifično i odlučno mišljenje. Prema njegovom mišljenju teorija o subluksaciji polazi dosad od nestabilnog zgloba. Ali to ne odgovara normi prirode!

Minimalna subluksacija Atlasa od desetine milimetara je navodno pod upitnikom.<sup>177</sup>

Značajna težina glave, perfektni oblik Atlasa i permanentni utjecaj gravitacije to navodno ne omogućavaju. Ne može se shvatiti da se to tako važno mjesto za statiku čovjeka jednostavno prepusti "unutarnjoj inteligenciji"<sup>178</sup>. Time se smatra da priroda nije u stanju konstruirati korektan zglob za to za simetriju tijela odlučujuće mjesto i navodno provocira stalno nastajanje greške, koja se uvijek ponavlja.

Ta greška prirode se navodno može uvijek ponovo otkloniti ljudskim manipulacijama o kojim se u danas jako kontradiktorno diskutira.

Model kralježnice pokazuje da Atlas leži horizontalno ispod lubanje i na taj način održava simetriju kralježnice.

<sup>177</sup> Vgl. Schümperli: Die Befreiung, S. 42/43.

<sup>178</sup> Vgl. Sigrist: Vitalogy, S. 19.

Teza gospodina Schümperli se sastoji u tome, da je podizanje glave samo na osnovu toga moguće, što se glava na osnovu njene značajne težine, dubokog oblika Atlasa i sile teže uvijek ponovo u Atlasu SAMOSTALNO korigira.

„Konstrukcija zglobova glave je tako perfektna i rafinirana, da na tom području iz anatomske mehaničkih razloga ne može nastati trajna „subluksacija” i ako uopće momentalno dođe do minimalnog pomicanja (subluksacije), priroda pravi odmah sama od sebe korekturu.“<sup>179</sup>

Ta spoznaja stavlja teoriju o subluksaciji Atlasa pod upitnik.

Polazi terapeut od subluksacije a u stvarnosti se radi o pogrešnom rotiranju pri nagnutosti nalijevo, primjenila bi se metoda/manipulacija pri jednom nepoznatom pogrešnom položaju Atlasa, a kao takva bi bila opasna i neuračunljiva.

### **3. Usporedba metode AtlasPROfilax® prema René-C. Schümperli i terapije Atlasa prema Arlenu**

Prema stavu terapije Atlasa prema Arlenu nitko nije simetrično građen i prvi vratni kralježak stoji u pravilu u skladu sa prirodom, asimetrično ispod lubanje.<sup>180</sup>

I metoda AtlasPROfilax® polazi od toga da je Atlas skoro kod svih ljudi asimetričan i da leži ispod lubanje, ali na taj način, da se nalazi pogrešno rotiran i nagnut nalijevo. Pri tome se ne radi o mišljenju gospodina Dr. Henning Lohse-Busch, da Atlas stoji pomaknut ispod lubanje.<sup>181</sup>

Nasuprot tvrdnje zastupnika terapije prema Arlenu, da je nakon analize 2250 rendgenskih slika<sup>182</sup> kod 81,6 % stanovništva Atlas ispod lubanje pomaknut nalijevo,<sup>183</sup> mora se na osnovu saznanja o metodi

<sup>179</sup> Schümperli: Die Befreiung, S. 130 („Die Konstruktion der Kopfgelenke ist dermaßen perfekt und raffiniert, so dass eine dauerhafte „Subluxation“ in diesem Bereich aus anatomisch-mechanisch bedingten Gründen unmöglich entstehen kann und wenn überhaupt momentan eine minimale Verschiebung (Subluxation) entstehen könnte, dann würde sofort eine Selbstkorrektur stattfinden!“)

<sup>180</sup> Vgl. Ambulanz für Manuelle Medizin: Atlasterapie nach Arlen.

<sup>181</sup> Vgl. Lohse-Busch: Sachverständigenutachten. In der Sache Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs e.V. gegen Göring, Landgericht Frankfurt am Main am 15.01.2008. 12 Kammer für Handelssachen. Geschäftsnummer 3/12 O 20/60, S. 5/6.

<sup>182</sup> Kritični glasovi po pitanju, da li rendgenske slike mogu bez sumnje odrediti pravac impulsa: Beck et al.: Gesunder Rücken, S. 120; Karch, et al.: Manualmedizinische Behandlung des KiSS-Syndroms und Atlasterapie nach Arlen, S. 4, „Problematisch kod rendgenskih pregleda je optimalan prikaz zglobova glave. Nalaz na osnovu opipanja i rendgenski nalaz se ne poklapaju uvijek. „Kritično se osuđuje i dodatno opterećenje zračenjem, kojem su djeca izložena rendgenskim pregledima, S. 14; Karch et al.: Behandlung motorischer Störungen mit Manueller Therapie (uključujući metodu po Kozijavkin). Oni kritiziraju studiju Dr. med. Lohse-Busch na 4. stranici: „Pošto je pacijenta teško idealno metodski klasificirati, ostaje otvoreno pitanje, da li je položaj zglobova slučajna ili je posljedica eventualnog fiksnog neispravnog položaja“, Dr. Seibel obrađuje u njegovom stručnom izvješću o metodi AtlasPROfilax® gore u tekstu slijedeće: „Rendgenske snimke u GVK su u normalnom slučaju prekrivene okolnim kostima i što se tiče položaja Atlasa nisu dovoljno izražajne. Osim toga su kao kompjuterska tomografija povezane znatnim zračenjem.“

(„Problematisch sei bei der röntgenologischen Untersuchung die optimale Darstellung der Kopfgelenke. Tastbefund und Röntgenbefund würden sich nicht immer entsprechen.“ Kritisch beurteilt wird auch das zusätzliche Strahlenrisiko, dem die Kinder durch röntgenologische Untersuchungen ausgesetzt sind, S. 14; Karch et al.: Behandlung motorischer Störungen mit Manueller Therapie (einschließlich der Vorgehensweise nach Kozijavkin). Sie kritisieren die Studie des Dr. med. Lohse-Busch auf Seite 4: „Da eine ideale Einstellung der Patienten methodisch schwierig ist, bleibt offen, ob die Stellung der Gelenke zufällig ist oder ob Auswirkungen einer evtl. fixierten Fehlstellung vorliegen“; Dr. Seibel erläutert in seinem Gutachten zur AtlasPROfilax-Methode® oben im Text folgendes: „Röntgenaufnahmen der oberen HWS sind

AtlasPROfilax® u skoro svim slučajevima polaziti od činjenice da je Atlas **nagnut nalijevo i pogrešno rotiran**.

Kod navodne ponajviše urođene iskrenutosti Atlasa nalijevo prema terapiji prema Arlenu se radi u stvarnosti o nalijevo nagnutom i nadesno rotiranom Atlasu. U detalju: Lijevi poprečni nastavak se nalazi lijevo gore naprijed a desni poprečni nastavak desno dolje natrag.

Nalijevo nagnut Atlas se može u pojedinim slučajevima naći kao rotiran nalijevo. Tada se lijevi poprečni nastavak Atlasa nalazi lijevo gore natrag i desni poprečni nastavak Atlasa desno dolje naprijed. Tu činjenicu interpretiraju zastupnici terapije prema Arlenu krivo kao dislokaciju Atlasa na desno, koja navodno nakon analize 2250 rendgenskih slika postoji kod 18,4 % stanovništva.<sup>184</sup>

Prema mišljenju autorice je nagib Atlasa nalijevo možda urođen.<sup>185</sup> To mišljenje je u sklopu sa teorijom prema Arlenu, koja u pravilu polazi od prirodno asimetrično iskrenutog Atlasa, pošto nitko nije simetrično građen. Međutim, taj se urođeno postojeći nagib Atlasa nalijevo, koji u najviše slučajeva korespondira sa rotacijom Atlasa na desno, često ne uzima dovoljno u obzir. Urođeno nalijevo nagnut Atlas može u rijetkim slučajevima biti i rotiran nalijevo.

Prema mišljenju autorice je moguće da se nagib Atlasa nalijevo s rotacijom na desno genetski prenosi od majke na dijete (epigenetski)<sup>186</sup>. Kod takvog pogrešnog položaja Atlasa pri porođaju u I. položaju (što znači da se bebe rađaju sa leđima prema lijevoj strani majke) bi se položaj Atlasa mogao još pogoršati.<sup>187</sup> Nakon što glava iziđe, ona visi iz *vulvae* i lice bebe je okrenuto na dolje prema krevetu. Nakon kratkog trenutka glava bebe pravi jedan značni zadnji pokret: vanjski okretaj. Pri tome se okreće lice bebe kod I. položaja prema desnom stegnu majke, kompletno porođena glava bebe se „zanese”.<sup>188</sup> Rijedi porođaj u smislu II. položaja, pri kome se bebe rađaju leđima prema desnoj strani majke i lice nakon izlaska glave, pokazuje prema lijevom stegnu majke<sup>189</sup>, mogao bi, za razliku od prirodne norme, uzrokovati naginjanje Atlasa nalijevo sa rotacijom nalijevo.<sup>190</sup> „Kod položaja glave je I. položaj duplo češći nego II. položaj.”<sup>191</sup>

---

normalerweise von umgebenden Knochen überlagert und in Bezug auf die Frage der Atlasstellung nicht ausreichend aussagekräftig . Außerdem sind sie wie die Computertomographie mit einer Strahlenbelastung verbunden.“)

<sup>183</sup> Vgl. Lohse-Busch: Sachverständigengutachten . In der Sache Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs e.V. gegen Göring, Landgericht Frankfurt am Main am 15.01.2008. 12. Kammer für Handelssachen. Geschäftsnummer 3/12 0 20/60, hier S. 5/6.

<sup>184</sup> Vgl. Lohse-Busch: Sachverständigengutachten. In der Sache Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs e.V. gegen Göring, Landgericht Frankfurt am Main am 15.01.2008. 12. Kammer für Handelssachen. Geschäftsnummer 3/12 0 20/60, hier S. 5/6.

<sup>185</sup> Schümperli: Die Befreiung, S. 66.

<sup>186</sup> Vgl. Die Welt Online: Erbgut eines Menschen verändert sich mit dem Alter am 25.06.2008.

[http://www.welt.de/gesundheit/article2143711/Erbgut\\_eines\\_Menschen\\_veraendert\\_sich\\_mit\\_dem\\_Alter.html](http://www.welt.de/gesundheit/article2143711/Erbgut_eines_Menschen_veraendert_sich_mit_dem_Alter.html) [26.06.2008].

<sup>187</sup> Vgl. Pschyrembel, Willibald/Dudenhausen, Joachim: Praktische Geburtshilfe mit geburtshilflichen Operationen. 17. Aufl. Berlin/New York: Walter de Gruyter GmbH & Co. KG 1991, hier S. 51; vgl. auch Wikipedia, the free encyclopedia: Kindslage am 29.09.2011. <http://de.wikipedia.org/wiki/Kindslage> [30.11.2011]; ovdje se govori o položaju. Položaj izražava da li se leđa djeteta nalaze na lijevoj ili na desnoj strani kod majke. Izraz „položaj“ ili „smještaj“ se u praksi zajedno upotrebljavaju.

<sup>188</sup> Vgl. Pschyrembel/Dudenhausen: Praktische Geburtshilfe mit geburtshilflichen Operationen, S. 214-221.

<sup>189</sup> Vgl. Pschyrembel/Dudenhausen: Praktische Geburtshilfe mit geburtshilflichen Operationen, S. 51, S. 214-221.

<sup>190</sup> Vgl. Pschyrembel/Dudenhausen: Praktische Geburtshilfe mit geburtshilflichen Operationen, S. 214/ 215, S. 220.

<sup>191</sup> Pschyrembel/Dudenhausen: Praktische Geburtshilfe mit geburtshilflichen Operationen, S. 51 („Bei den Kopflagen ist die I. Lage doppelt so häufig wie die II. Lage.“)

Kod carskog reza se pravi jedan rez na koži trbuha i jedan na maternici i operator vadi bebu sa par zahvata iz maternice.<sup>192</sup> Kod ovog vađenja bebe iz maternice u mnogo većem kutu nego kod prirodnog porođaja, mogao bi operator podsvjesno utjecati na pojačanje urođene nagnutosti Atlasa nalijevo sa rotacijom na desno ili da se urođena nagnutost Atlasa nalijevo sa rotacijom na desno pretvori u nagib Atlasa nalijevo sa rotacijom nalijevo. 2009 godine su u čitavoj državi 30,2 % sve djece rođena carskim rezom.<sup>193</sup>

I primijenitelj terapije Atlasa prema Arlenu su već slijedeće utvrdili: „Oko 4/5 svih dojenčadi drže glavu okrenutu nalijevo i nagnutu nadesno. Kod drugih 1/5 je obrnuto. Ne zna se zašto je to tako.“<sup>194</sup>

Za razliku od terapije prema Arlenu kod metode AtlasPROfilax® muskulatura se opušta isključivo na području debele muskulature zatiljka, tako da se uprotno od terapije prema Arlenu ne može utjecati na poprečnom nastavku Atlasa.<sup>195</sup>

Osim toga je pokretni segment Atlas /Aksis zaštićen nategnutim sustavom ligamenata.

I gospodin Dr. Henning Lohse-Busch, terapeut prema Arlenu, zastupa slijedeće mišljenje: „Da bi mogao doći polje receptora, atlasтерапевт se služi poprečnim bočnim natavcima 1. kralješka. Zbog debelog sloja mišića i tetivnog tkiva vratni kralježak se preko zatiljka ne može dotaći rukom.“<sup>196</sup>

Ali on je mišljenja, da je cilj primjene te metode „postići duboki utjecaj na polje receptora zatiljka.“<sup>197</sup>

Najprije treba utvrditi da je pojam „polje receptora zatiljka“, kojeg su postulirali terapeuti prema Arlenu, u anatomiji sasvim nepoznat. Rječnici medicine ne poznaju nikakvo polje receptora zatiljka. U literaturi ne postoji nikava solidna publikacija o takozvanim poljima receptora zatiljka, tako da pojam „polje receptora zatiljka“ nije znanstveno priznat anatomski pojam. Istina je da u čitavom tijelu postoje različiti receptori (sastavni dijelovi živčanog sistema koji primaju utiske). U vezi toga posebnu pažnju zaslužuju oko i vidni proces. Izjava da postoji **posebno važno** „polje receptora zatiljka“ („Nackenrezeptorenfeld“) nije znanstveno dokazana. Ima polja receptora za naš taktilni senzibilitet, naime dlanove i stopala, a posebno u vrhovima prstiju. Nitko ne bi došao na ideju zbog toga zabraniti manikiranje ili prodavaču cipela prodavanje specijalnih uložaka za cipele.

Polazi li terapeuta tehnike prema Arlenu od iskrenutog Atlasa ispod lubanje, a u istini se radi o pogrešnoj rotaciji Atlasa uz nagib, isti provodi manipulaciju usprkos nepoznatom položaju Atlasa, koja se upravo zbog primjene metode direktno na poprečnim nastavcima Atlasa mora klasificirati kao jako opasna i nesavladiva.

<sup>192</sup> Vgl. Psyhyrembel/Dudenhausen: Praktische Geburtshilfe mit geburtshilflichen Operationen, S. 515-517; vgl. Techniker Krankenkasse: Wie wird ein Kaiserschnitt gemacht? <http://www.tk.de/tk/die-geburt/der-kaiserschnitt/wie-kaiserschnitt/99518> [03.12.2011].

<sup>193</sup> Wikipedia, the free encyclopedia: Schnittentbindungen am 28.04.2011. <http://de.wikipedia.org/wiki/Schnittentbindung> [27.05.2011] („2009 kamen bundesweit 30,2 Prozent aller Kinder per Kaiserschnitt zu Welt.“)

<sup>194</sup> Ambulanz für Manuelle Medizin: Säuglingsbehandlung („Rund 4/5 aller Säuglinge halten den Kopf nach links gedreht und nach rechts geneigt. Bei den andern 1/5 ist es umgekehrt. Warum das so ist, weiß man nicht.“)

<sup>195</sup> Dr. Seibel u njegovom stručnom izvješću o metodi AtlasPROfilax gore u tekstu: „Masaža po Schümperli ne djeluje samo na kralježak nego indirektno preko opuštanja mišića i pokretanja kod Ligamentum nuchae.“

<sup>196</sup> Erklärung des Sachverständigen Lohse-Busch, Henning: Vereidigte Aussage als Sachverständiger in der öffentlichen Sitzung des Landgerichts Frankfurt am Main am 27.02.2009, S. 3 („Um das Nackenrezeptorenfeld zu erreichen, bedient sich der Atlasтерапевт der Querfortsätze des 1. Halswirbels. Über den hinteren Nacken kann er den 1. Halswirbel wegen der dicken Lagen von Muskeln und Bindegewebe mit der Hand nicht erreichen.“)

<sup>197</sup> Erklärung des Sachverständigen Lohse-Busch, Henning: Vereidigte Aussage als Sachverständiger in der öffentlichen Sitzung des Landgerichts Frankfurt am Main am 27.02.2009, S. 2 („eine tiefgreifende Wirkung auf das Nackenrezeptorenfeld [...] erzielt werden soll.“)

Za razliku od metode prema Arlenu masaža prema metodi AtlasPROfilax® je pasivna kretnja, kod koje maser sam razvija stupanj aktivnosti.

**„Zato masaža, iako se osjeća jako ugodno, ne može zamijeniti aktivni pokret. Ona ne jača miškulaturu nego ju samo opušta.“<sup>198</sup>**

Zato se, kao što je opisano, kod metode AtlasPROfilax® Atlasu pruža masažom mogućnost optimalnog namještanja. To pozicioniranje zahtijeva pored opuštanja mišića dodatno aktivni pokret samog Atlasa, koje uslijedi kroz samostalno reguliranje sistema. Zbog toga primjenjena masaža ne djeluje direktno na kralježak.

Pošto se masaža provodi jednim specijalnim uređajem i na debelom sloju miškulature zatiljka, ne može se klasificirati u tehnike mekih dijelova manualne terapije.

Kod metode AtlasPROfilax® se radi o nemedicinskoj, standardiziranoj masaži opuštenja mišića na području miškulature zatiljka.

#### **4. Obrada anketnog lista o metodi AtlasPROfilax® prema Schümperli**

**Bernhard Simon  
Internist Geriater**

Schweizer Platz 56  
60594 Frankfurt/Main

Datum: 12.12.2011

#### **Obrada anketnog lista o metodi AtlasPROfilax® prema René-C. Schümperli**

U vremenskom razdoblju između 5/2004 i 10/2009 Heike Göring je primijenila metodu AtlasPROfilax® kod 5000 osoba. Svi klijenti su dobili jedan anketni list, kojeg su trebali ispuniti i nakon tri mjeseca poslati natrag.

Poslano je 819 upitnih listova (782 odraslih 37 djece). Taj udio je reprezentativan za ukupnu sumu (n/N=0,164).

---

<sup>198</sup> Beck et al.: Gesunder Rücken, S. 199 („Deshalb kann Massage, so angenehm sie auch wirkt, die eigentliche aktive Bewegung nicht ersetzen. Sie kräftigt die Muskulatur nicht, sie lockert sie nur.“); vgl. auch Krämer/ Grifka Orthopädie, S. 98

Kod ispitivanja se pravila razlika između poboljšanja i pogoršanja. Kod pogoršanja se razlikovalo između prve reakcije i trajnih promjena, kod poboljšanja između poboljšanja „blizu Atlasa“ i „dalje od Atlasa“.

Kod djelovanja „blizu Atlasa“ su navedeni (GVK) bolovi zatiljka i ramena, glavobolja zbog napetosti, migrena, bolovi ramena, smetnje ugriza, vrtoglavica i tinitus. Tu se nalazio dio isključivih poboljšanja (80-100%) uvijek znatno preko 50%, najčešće kod 70-80%, u svakom slučaju znatno više od Placebo-efekta.

Efekti „dalje od Atlasa“ zovu se djelovanja, koja su se odnosila na promjene držanja tijela i statiku, kao problemi prsne kralježnice, problemi grudnog koša, problemi pluća (muskulatura disanja) problemi slabinske kralježnice, teškoće kukova, koljena i zglobova nogu, općenito zategnutosti mišića i smetnje senzibilnosti. I ovdje su se našla značajna poboljšanja kod 70-100%, i tu znatno više iznad Placebo-efekta.

Efekti „dalje od Atlasa“ kao variranje u raspoloženju, smetnje pri spavanju, osip na koži i smetnje probave su bili također navedeni kao znatno poboljšani, iako ih se ne može obrazložiti u međusobnom odnosu.

Samo u tri slučaja su nakon primjene metode nastale tegobe na području vratne kralježnice, ali nisu bile trajne, posebno se mora istaknuti da kod djece nije bilo nikakvih teških popratnih smetnji.

Sve u svemu AtlasPROfilax® predstavlja bezopasnu metodu sa značajnim poboljšanjem kod svih smetnji u blizini i dalje Atlasa.

| Analiza korekture Atlasa kod odraslih  |      |                        |     |     |       |      |            |     |      |       |     |
|----------------------------------------|------|------------------------|-----|-----|-------|------|------------|-----|------|-------|-----|
| Problemi prije korekture               |      | Razvoj nakon korekture |     |     |       |      |            |     |      |       |     |
| Dalje od Atlasa                        |      | Poboljšanje            |     |     |       |      | Pogoršanje |     |      |       |     |
|                                        |      | Prva reakcija          |     |     |       |      | Trajno     |     |      |       |     |
|                                        | Suma | bez                    | 50% | 80% | 100 % | jaka | slaba      | bez | jaka | slaba | bez |
| Problemi grudnog koša                  | 3    | 1                      | 1   | 1   |       |      |            |     |      |       |     |
| Teškoće na srcu                        | 5    | 1                      | 1   |     | 3     |      |            |     |      |       |     |
| Teškoće kod disanja /Ponestajanje daha | 16   |                        | 2   | 2   | 12    |      |            |     |      |       |     |
| Problemi želuca                        | 4    |                        | 2   | 1   | 1     |      |            |     |      |       |     |
| Problemi žuči                          |      |                        |     |     |       |      |            |     |      |       |     |
| Smetnje probave općenite               | 12   | 1                      | 1   | 3   | 7     |      |            |     |      |       |     |
| Začepljenje                            |      |                        |     |     |       |      |            |     |      |       |     |
| Proljev                                |      |                        |     |     |       |      |            |     |      |       |     |
| Bolovi trbuha općeniti                 | 1    |                        | 1   |     |       |      |            |     |      |       |     |
| Trbušna o.a.                           |      |                        |     |     |       |      |            |     |      |       |     |
| Poblemi sa mokraćom                    | 1    |                        |     | 1   |       |      |            |     |      |       |     |
| Ginekološki problemi                   | 3    |                        |     | 1   | 2     |      |            |     |      |       |     |
| Problemi sl. kralježnice               | 145  | 13                     | 20  | 24  | 88    |      |            |     |      |       |     |
| Problemi zglobova opć.                 | 19   |                        | 7   | 12  |       |      |            |     |      |       |     |
| Zglob kuka                             | 32   |                        | 6   | 4   | 22    |      |            |     |      |       |     |
| Zglob koljena                          | 34   | 2                      | 8   | 11  | 13    |      |            |     |      |       |     |

|                         |     |   |    |    |    |  |  |  |  |  |  |
|-------------------------|-----|---|----|----|----|--|--|--|--|--|--|
| Zglob stopala           | 9   |   | 2  |    | 7  |  |  |  |  |  |  |
| Zglobovi ruke           | 8   |   |    |    | 8  |  |  |  |  |  |  |
| Nepokretnost prstiju    | 17  |   |    | 3  | 14 |  |  |  |  |  |  |
| Mišićne zategnutosti    | 108 | 4 | 19 | 25 | 60 |  |  |  |  |  |  |
| Umor                    | 16  | 5 | 2  | 1  | 8  |  |  |  |  |  |  |
| Variranje raspoloženja  | 46  |   |    | 5  | 41 |  |  |  |  |  |  |
| Tumor masnog tkiva      | 1   |   |    | 1  |    |  |  |  |  |  |  |
| Smetnje srčanih ritmova | 2   |   |    | 2  |    |  |  |  |  |  |  |
| Kožni osip              | 7   |   |    | 3  | 4  |  |  |  |  |  |  |
| Multipla skleroza       | 3   |   | 3  |    |    |  |  |  |  |  |  |
| Nesanica                | 29  |   |    | 9  | 20 |  |  |  |  |  |  |
| Diabetes mellitus       | 5   | 5 |    |    |    |  |  |  |  |  |  |
| Lupus erythematodes     | 1   |   |    |    | 1  |  |  |  |  |  |  |
| Imunološka nemoć        | 8   |   |    | 1  | 7  |  |  |  |  |  |  |
| Povišen tlak            | 8   |   |    | 6  | 2  |  |  |  |  |  |  |

| <b><u>Analiza korekture Atlasa kod odraslih</u></b> |             |                               |            |            |              |             |                   |            |             |              |            |
|-----------------------------------------------------|-------------|-------------------------------|------------|------------|--------------|-------------|-------------------|------------|-------------|--------------|------------|
| <b>Problemi prije korekture</b>                     |             | <b>Razvoj nakon korekture</b> |            |            |              |             |                   |            |             |              |            |
| <b>Blizu Atlasa</b>                                 |             | <b>Poboljšanje</b>            |            |            |              |             | <b>Pogoršanje</b> |            |             |              |            |
|                                                     |             | <b>Prva reakcija</b>          |            |            |              |             | <b>Trajna</b>     |            |             |              |            |
|                                                     | <b>suma</b> | <b>bez</b>                    | <b>50%</b> | <b>80%</b> | <b>100 %</b> | <b>jaka</b> | <b>slaba</b>      | <b>bez</b> | <b>jaka</b> | <b>slaba</b> | <b>bez</b> |
| Migrena                                             | 61          | 6                             | 8          | 15         | 32           |             |                   |            |             |              |            |
| Glavobolja zbog napetosti                           | 111         |                               | 21         | 36         | 53           | 1           |                   |            |             |              |            |
| GVK-/rame-zatiljak-S.                               | 116         | 6                             | 10         | 25         | 74           | 1           |                   |            |             |              |            |
| Problemi diska GVK                                  | 47          | 4                             | 15         | 12         | 16           |             |                   |            |             |              |            |
| Problemi ramena                                     | 38          | 2                             | 3          | 8          | 24           | 1           |                   |            |             |              |            |
| Smetnje krvotoka                                    |             |                               |            |            |              |             |                   |            |             |              |            |
| Zaboravnost                                         | 1           |                               |            |            | 1            |             |                   |            |             |              |            |
| Neurološke smetnje                                  | 22          | 4                             | 4          | 5          | 9            |             |                   |            |             |              |            |
| Bolovi živaca-oduzetost                             | 1           |                               |            | 1          |              |             |                   |            |             |              |            |
| Karpaltunel-sindrom                                 |             |                               |            |            |              |             |                   |            |             |              |            |
| Tinitus                                             | 31          | 12                            | 6          | 4          | 8            |             | 1                 |            |             |              |            |
| Vrtoglavica                                         | 55          | 3                             | 9          | 12         | 31           |             |                   |            |             |              |            |
| Smetnje sluha                                       | 13          | 1                             | 4          | 4          | 4            |             |                   |            |             |              |            |
| Smetnje vida                                        | 17          | 2                             | 1          | 10         | 4            |             |                   |            |             |              |            |
| Glaukom                                             |             |                               |            |            |              |             |                   |            |             |              |            |
| Makulopatija/problemi mrežice                       |             |                               |            |            |              |             |                   |            |             |              |            |
| Bolovi zubiju/problemi                              | 11          | 2                             |            | 1          | 8            |             |                   |            |             |              |            |
| Anomalija zagriža                                   | 29          | 1                             | 1          | 8          | 19           |             |                   |            |             |              |            |
| Problemi nosne šupljine                             | 9           | 1                             |            | 2          | 6            |             |                   |            |             |              |            |
| Smetnje njuha                                       | 5           |                               |            | 4          | 1            |             |                   |            |             |              |            |
| Problemi štitne žljezde                             | 7           |                               | 1          |            | 6            |             |                   |            |             |              |            |
| Teškoće kod gutanja                                 | 2           |                               |            | 1          | 1            |             |                   |            |             |              |            |
| Problemi okretanja glave                            | 165         |                               | 10         | 37         | 119          |             |                   |            |             |              |            |

|                        |    |   |  |   |    |  |  |  |  |  |  |
|------------------------|----|---|--|---|----|--|--|--|--|--|--|
| Smetnje kod ravnoteže  | 5  | 2 |  | 1 | 2  |  |  |  |  |  |  |
| Smetnje u razmišljanju | 17 |   |  |   | 17 |  |  |  |  |  |  |

| <b><u>Analiza korekture Atlasa kod djece</u></b> |      |                               |     |     |      |      |                   |     |      |       |     |
|--------------------------------------------------|------|-------------------------------|-----|-----|------|------|-------------------|-----|------|-------|-----|
| <b>Problemi prije korekture</b>                  |      | <b>Razvoj nakon korekture</b> |     |     |      |      |                   |     |      |       |     |
| <b>Dalje od Atlasa</b>                           |      | <b>Poboljšanje</b>            |     |     |      |      | <b>Pogoršanje</b> |     |      |       |     |
|                                                  |      | <b>Prva reakcija</b>          |     |     |      |      | <b>Trajna</b>     |     |      |       |     |
|                                                  | suma | bez                           | 50% | 80% | 100% | jaka | slaba             | bez | jaka | slaba | bez |
| Problemi grudnog koša                            |      |                               |     |     |      |      |                   |     |      |       |     |
| Srčane smetnje                                   |      |                               |     |     |      |      |                   |     |      |       |     |
| Problemi pluća/nedostajanje daha                 | 2    |                               | 1   | 1   |      |      |                   |     |      |       |     |
| Problemi želuca                                  |      |                               |     |     |      |      |                   |     |      |       |     |
| Problemi žuči                                    |      |                               |     |     |      |      |                   |     |      |       |     |
| Smetnje probave, općenite                        |      |                               |     |     |      |      |                   |     |      |       |     |
| Začepljenje                                      |      |                               |     |     |      |      |                   |     |      |       |     |
| Proljev                                          |      |                               |     |     |      |      |                   |     |      |       |     |
| Opći bolovi trbuha                               | 1    |                               |     |     | 1    |      |                   |     |      |       |     |
| Raskid trbušne kože i sl.                        |      |                               |     |     |      |      |                   |     |      |       |     |
| Problemi mokraće                                 |      |                               |     |     |      |      |                   |     |      |       |     |
| Ginekološki problemi                             |      |                               |     |     |      |      |                   |     |      |       |     |
| Problemi sl. kralježnice                         | 2    |                               |     |     | 2    |      |                   |     |      |       |     |
| Opći problemi zglobova                           | 2    |                               |     | 1   | 1    |      |                   |     |      |       |     |
| Zglob kuka                                       | 3    |                               |     |     | 3    |      |                   |     |      |       |     |
| Zglob koljena                                    |      |                               |     |     |      |      |                   |     |      |       |     |
| Zglob stopala                                    |      |                               |     |     |      |      |                   |     |      |       |     |
| Zategnutost mišića                               | 5    |                               |     |     | 5    |      |                   |     |      |       |     |
| Smetnje ponašanja                                | 3    |                               | 1   | 1   | 1    |      |                   |     |      |       |     |
| Alergije                                         | 2    |                               | 1   | 1   |      |      |                   |     |      |       |     |
| Mokrenje u krevet                                | 1    |                               |     |     | 1    |      |                   |     |      |       |     |
| Problemi kože                                    | 1    |                               |     | 1   |      |      |                   |     |      |       |     |

| <b><u>Analiza korekture Atlasa kod djece</u></b> |      |                               |     |     |      |      |                   |     |      |       |     |
|--------------------------------------------------|------|-------------------------------|-----|-----|------|------|-------------------|-----|------|-------|-----|
| <b>Problemi Prije korekture</b>                  |      | <b>Razvoj nakon korekture</b> |     |     |      |      |                   |     |      |       |     |
| <b>Blizu Atlasa</b>                              |      | <b>Poboljšanje</b>            |     |     |      |      | <b>Pogoršanje</b> |     |      |       |     |
|                                                  |      | <b>Prva reakcija</b>          |     |     |      |      | <b>Trajna</b>     |     |      |       |     |
|                                                  | suma | bez                           | 50% | 80% | 100% | jaka | slaba             | bez | jaka | slaba | bez |
| Migrena                                          | 1    |                               |     |     | 1    |      |                   |     |      |       |     |
| Glavobolja zbog napetosti                        | 4    |                               |     | 1   | 2    |      | 1                 |     |      |       |     |
| GVK-/rame-zatiljak-S.                            | 6    |                               |     | 2   | 4    |      |                   |     |      |       |     |
| Problemi diska GVK                               | 1    |                               |     | 1   |      |      |                   |     |      |       |     |

|                                  |   |  |  |   |   |   |  |  |  |  |  |
|----------------------------------|---|--|--|---|---|---|--|--|--|--|--|
| Problemi ramena                  |   |  |  |   |   |   |  |  |  |  |  |
| Cirkulacijska smetnja            |   |  |  |   |   |   |  |  |  |  |  |
| Zaboravnost                      |   |  |  |   |   |   |  |  |  |  |  |
| Neurološke smetnje               | 1 |  |  |   | 1 |   |  |  |  |  |  |
| Bolovi živaca /-<br>Nepokretnost |   |  |  |   |   |   |  |  |  |  |  |
| Karpaltunel-sindrom              |   |  |  |   |   |   |  |  |  |  |  |
| Tinitus                          |   |  |  |   |   |   |  |  |  |  |  |
| Vrtoglavica                      |   |  |  |   |   |   |  |  |  |  |  |
| Smetnje sluha                    | 1 |  |  |   | 1 |   |  |  |  |  |  |
| Smetnje vida                     |   |  |  |   |   |   |  |  |  |  |  |
| Glaukom                          |   |  |  |   |   |   |  |  |  |  |  |
| Makulopatija/problemi<br>mrežice |   |  |  |   |   |   |  |  |  |  |  |
| Zubobolja/problemi zuba          | 1 |  |  |   | 1 |   |  |  |  |  |  |
| Smetnje kod ugriza               | 3 |  |  |   | 3 |   |  |  |  |  |  |
| Problemi sinusa                  |   |  |  |   |   |   |  |  |  |  |  |
| Smetnje ukusa                    |   |  |  |   |   |   |  |  |  |  |  |
| Problemi štitne žljezde          |   |  |  |   |   |   |  |  |  |  |  |
| Epileptični napadi               | 1 |  |  |   | 1 |   |  |  |  |  |  |
| Smetnje koncentracije            | 8 |  |  |   | 2 | 6 |  |  |  |  |  |
| Nestabilnost raspoloženja        | 8 |  |  | 1 | 1 | 6 |  |  |  |  |  |
| Smetnje kretanja glave           | 7 |  |  |   |   | 7 |  |  |  |  |  |
| Krivo držanje vrata              | 1 |  |  |   |   | 1 |  |  |  |  |  |
| Smetnje u razvoju                | 6 |  |  |   | 1 | 5 |  |  |  |  |  |

## 5. Sažetak

Pogrešni rotacijski položaj Atlasa uz nagib nalijevo je u odnosu na prevladavajuće teorije o subluksaciji Atlasa uvjerljiv i znanstveno dokažljiv.

Zbog nagiba nalijevo i pogrešnog rotacijskog položaja Atlasa okretanje u donjem zglobu glave ne može uslijediti simetrično. Donje zglobne površine Atlasa ne poklapaju se točno sa gornjim zglobovnim površinama Atlasa. Zbog toga ni gornji ni donji zglob glave ne stoje u središtu, što dovodi do pasivne nestabilnosti kralježnice, koja nadalje prouzrokuje aktivnu nestabilnost. Tetive su izložene stalnoj preopterećenosti i zbog toga slabe. Na taj način može lako doći do gore navedenih ruptura u drugom zglobu glave, pošto se C I i C II nalaze u pogrešnom položaju.

Na osnovu tog položaja, koje se mišićima može teško stabilizirati, postoji sklonutost ozljedama i opasnost da se Atlas kroz manje ili veće traume dovede u još nepovoljniji položaj.

Primjena metode AtlasPROfilax® omogućuje trajni optimalni položaj Atlasa.

U cjelokupnosti je AtlasPROfilax® jedna potpuno bezopasna metoda, koja vodi do značajnih poboljšanja kod postojećih smetnji u blizini i dalje od Atlasa.

Zagreb, 2012

# Literatura

1. AMBULANZ FÜR MANUELLE MEDIZIN (Rheintalklinik Bad Krozingen): Atlastherapie nach Arlen. <http://www.amm-rheintalklinik.de/amm06/DE/Behandlungen/ManuelleMedizin/atlastherapie.php> [24.01.2008].
2. AMBULANZ FÜR MANUELLE MEDIZIN (Rheintalklinik Bad Krozingen): Säuglingsbehandlung. <http://www.amm-rheintalklinik.de/amm06/DE/Erkrankungen/sauglingserkrankungen.php> [01.09.2011].
3. ARBEITSAUSSCHUSS „ÄRZTLICHE BEHANDLUNGEN“ DES BUNDESAUSSCHUSSES DER ÄRZTE UND KRANKENKASSEN: Atlastherapie nach Arlen. Zusammenfassender Bericht des Arbeitsausschusses „Ärztliche Behandlung“ des Bundesausschusses der Ärzte und Krankenkassen über die Beratung gemäß § 135 Abs. 1 SGB V. 24. September 2002, Veröffentlicht im Bundesanzeiger
4. BECK, WINFRIED et al.: Gesunder Rücken. Schmerzen vorbeugen, behandeln und überwinden (Konsument extra). Berlin: Stiftung Warentest 1996.
5. BIEDERMANN, HEINER: Manuelle Medizin/EWMM-Manuelle Medizin. Kopfgelenk-induzierte Symmetrie Störung beim Neugeborenen. <http://www.manmed.de/seiten/themen/manual/kinder/kiss-syndrom/kisskinder.html> [21.11.2011].
6. BÖTTCHER, SILKE: Neustart im Nacken, Atlastherapie, so können Tinnitus, Kopfschmerzen, Schwindel oder Rückenschmerzen behandelt werden. In: Welt am Sonntag Gesundheitsblatt. Berlin: Axel Springer AG 26. Juni 2011.
7. BUCHANAN, GREG: The Upper Cervical Specific HIO [Hole-in-One] – B.J. Palmer in 2002. <http://www.upcspine.com/tech8.htm> [23.11.2011].
8. BUCHANAN, GREG: Buchanan, Greg: The Anatomy of the Atlas Subluxation in 2002. <http://www.upcspine.com/anatomy2.htm> [07.12.2011].
9. BUOB, MICHAEL: (Manuelle Medizin; Ludwigsburg): Informationen zum Konzept: Manuelle Medizin. <http://www.buob.de/> [01.09.2011].
10. CLAUS, ROMAN et al.: Natura. Biologie für Gymnasien (Band 2). 2. Aufl. Stuttgart/Düsseldorf/Leipzig: Ernst Klett Verlag 2009.
11. DER NEUE BROCKHAUS: 5. Aufl. Wiesbaden: F.A. Brockhaus 1974.
12. DIEDERICH, GUIDO Über Chiropraktik in 2005 - 2011. <http://www.chiropractic-centrum.de/chiropraktik-natuerlicher-weg-zur-gesundheit.html> [13.12.2007].
13. DIE SPORTORTHOPÄDEN Spezielle Atlastherapie (KKT) am 08.08.2011. <http://www.die-sportorthopaeden.de/therapieangebote/spezielle-atlastherapie-kkt/> [01.09.2011].
14. DIE WELT ONLINE: Erbgut eines Menschen verändert sich mit dem Alter am 25.06.2008. [http://www.welt.de/gesundheit/article2143711/Erbgut\\_eines\\_Menschen\\_veraendert\\_sich\\_mit\\_dem\\_Alter.html](http://www.welt.de/gesundheit/article2143711/Erbgut_eines_Menschen_veraendert_sich_mit_dem_Alter.html) [26.06.2008].
15. DOBERS, JOACHIM (Hrsg.) et al.: Biologie Heute 1. Bau und Leistungen des menschlichen Körpers. Hannover: Schroedel Schulbuchverlag 1996.
16. ERNST, SIMONE: Krank durch die Geburt? Das KISS-Syndrom (kopfgelenkinduzierte Symmetrie-Störung) wird bereits bei Neugeborenen diagnostiziert. In: ORTOpress 1/2007.
17. FECHLER, MARKUS/HAFER, MICHAEL: Chiropraktik – eine selbständige Disziplin der wissenschaftlichen Heilkunde (Chiropraktik-Zentrum Bremerhaven/Bremen, Niels Andersen). <http://www.wirbeldoktor.de/chiro/details/> [15.12.2011].
18. FEDERSPIEL, KRISTA/HERBST, VERA/ERNST, EDZARD: Die andere Medizin, Alternative Heilmethoden für Sie bewertet (Konsument extra). 5. Aufl. Berlin: Stiftung Warentest 2005.

19. FRICK, HANS/LEONHARDT, HELMUT/STARCK, DIETRICH et al.: Allgemeine Anatomie. Spezielle Anatomie I. Extremitäten, Rumpfwand, Kopf, Hals (Taschenlehrbuch der gesamten Anatomie Bd. 1). 4. Aufl. Stuttgart/New York: Thieme Verlag 1992.
20. FROHBERGER, (Praxis Dr. Ulrich Frohberger): Atlas-Therapie.  
<http://www.frohberger.de/leistungen/atlas-therapie/> [01.09.2011].\*
21. GNAD, MARCUS: Atlastherapie Oberstdorf – Nebenwirkungen mit docvadis. Info Atlastherapie. Nebenwirkungen am 04.10.2010.  
[http://www.docvadis.de/atlastherapie/page/info\\_atlastherapie/nebenwirkungen\\_1.html](http://www.docvadis.de/atlastherapie/page/info_atlastherapie/nebenwirkungen_1.html) [24.09.2011].
22. GNAD, MARCUS: Atlastherapie Oberstdorf – Ärztliche Voraussetzungen am 22.11.2010.  
[http://www.docvadis.de/atlastherapie/page/info\\_atlastherapie/aerztliche\\_voraussetzungen\\_1.html](http://www.docvadis.de/atlastherapie/page/info_atlastherapie/aerztliche_voraussetzungen_1.html) [24.09.2011].
23. HOCHSCHILD, JUTTA: Strukturen und Funktionen begreifen. Funktionelle Anatomie – Therapierelevante Details. LWS, Becken und Hüftgelenk, Untere Extremität (Band 2). 3. Aufl. Stuttgart: Thieme Verlag 2005.
24. HOFFMANN, VOLKER: Vitametrik. Eine Antwort auf Stress. 1. Aufl. Ettlingen: Art & Grafik Verlag 2000.
25. HUEMER, WERNER: Ansatz am Atlas. Gesundbrunnen Atlaslogie. In: Gralswelt 19/2001. Stiftung Gralsbotschaft 2001.
26. KAPANDJI, IBRAHIM A.: Funktionelle Anatomie der Gelenke. Obere Extremität – Untere Extremität – Rumpf und Wirbelsäule: Schematisierte und kommentierte Zeichnungen zur menschlichen Biomechanik (Bd. 3). Stuttgart: Hippokrates Verlag 2001.
27. KARCH, D. et al.: Stellungnahme der Gesellschaft für Neuropädiatrie. Behandlung motorischer Störungen mit Manueller Therapie (einschließlich der Vorgehensweise nach Kozijavkin)  
<http://www.kize.de/5-downloads/publikation12.pdf> [24.01.2012].
28. KARCH, D. et al.: Stellungnahme der Gesellschaft für Neuropädiatrie e.V., Kommission zu Behandlungsverfahren bei Entwicklungsstörungen und zerebralen Bewegungsstörungen. Manualmedizinische Behandlung des KISS-Syndroms und Atlastherapie nach Arlen.  
[http://www.neuropadiatrie.com/uploads/media/Kiss\\_und\\_Arlen\\_neu.\\_01.pdf](http://www.neuropadiatrie.com/uploads/media/Kiss_und_Arlen_neu._01.pdf) [24.01.2012].
29. KLAUß, JOCHEN (Hrsg.): Mit Goethe durch das Jahr 2012. Gesundheit bei Goethe. 1. Aufl. Mannheim: Artemis & Winkler Verlag 2011.
30. KOHNEN, RAINER: Die HIO Technik in 2009-2007. <http://kiss-therapie.de/kiss-kidd/die-hio-technik/> [22.11.2011].
31. KRÄMER, JÜRGEN/GRIFKA, JOACHIM: Orthopädie. Berlin/Heidelberg/New York: Springer Verlag 2001.
32. KRÜCKELS, JOSEF: Anatomie – Physiologie. Arbeitsbuch für Pflegeberufe. 6. Aufl. Hannover: Brigitte Kunz Verlag 2004.
33. KUKLINSKI, BODO: Das HWS-Trauma. Ursache, Diagnose und Therapie. 2. Aufl. Bielefeld: Aurum Verlag 2007.
34. KUKLINSKI, BODO/ SCHEMIONEK, ANJA: Schwachstelle Genick. Wie große und kleine Unfälle in Beruf und Freizeit Ihre Halswirbelsäule zum unaufhaltsamen Krankheitsgenerator machen. 3. Aufl. Bielefeld: Aurum Verlag 2007.
35. LOMBA, JUAN A./PEPER, WERNER: Handbuch der Chiropraktik und strukturellen Osteopathie. 3. Aufl. Stuttgart: Karl F. Haug Verlag 2007.
36. LÜDER, HILKE: Atlastherapie. Praxis für Gesundheit. <http://www.pfg-ol.de/html/atlas.htm> [06.09.2010].\*
37. MOLL, KARL-JOSEF/MOLL, MICHAELA: Anatomie: Kurzlehrbuch zum Gegenstandskatalog. 16. Aufl. München: Urban & Fischer Verlag 2000.
38. NICKELSEN, KAY: Die Atlas-Orthogonal-Technik in 2010.  
<http://www.atlasorthogonal.info/atlasorthogonal.htm> [25.11.2011].

39. OFFICIAL SITE OF THE ATLAS ORTHOGONAL PROGRAM, Roy W. Sweat Foundation (GlobalAO.com): About Atlas Orthogonal.  
<http://www.atlasorthogonality.com/PatientSite/aboutAO.html> [26.11.2011].
40. OVG LÜNEBURG , Urteil vom 20.07.2006, A.Z.: 8 LC 185/04  
<http://www.rechtsprechung.niedersachsen.de/jportal/portal/page/bsndprod.psml?doc.id=MWR E060000951&st=null&showdoccase=1&paramfromHL=true#focuspoint> [15.03.2012].
41. PACKI, WALTER: Das Wissen um die Bewegungsgesetze – die „Biokinematik“ oder „Biophoronomie“, Physiologie und Pathologie des menschlichen Körpers im Juli 2002.  
<http://www.biokinematik.de/html/Inhalt/Schmerzen/kopf-kiefer-gelenk.html> [04.12.2011].
42. PEPPER, WERNER: Der chiropraktische Report: Wichtiges und Wissenswertes aus den Anfängen der Chiropraktik und Meilensteine auf ihrem Wege zur Chirotherapie. Heidelberg: Haug Verlag 1979.
43. POHL, HELGA: Nackenfehlhaltungen in 2006-2010. <http://www.koerpertherapiezentrum.de/behandelbare-beschwerden/nacken/fehlhaltungen.html> [23.09.2011].
44. PSCHYREMBEL: 259. Aufl. Berlin/New York: Walter de Gruyter GmbH & Co. KG 2002.
45. PSCHYREMBEL, WILLIBALD/DUDENHAUSEN, JOACHIM W.: Praktische Geburtshilfe mit geburtshilflichen Operationen. 17. Aufl. Berlin/New York: Walter de Gruyter GmbH & Co. KG 1991.
46. SCHMERZ- UND WIRBELSÄULENTHERAPIEZENTRUM Rhein-Main GmbH: Neue Wege der Schmerz und Wirbelsäulentherapie. <http://www.schmerz-zentrum-rheinmain.de/einfuehrung.asp> [01.12.2011].\*
47. SCHÜMPERLI, RENÉ-CLAUDIUS: Die Befreiung. 2. Aufl. Sierre: Edition à la carte 2010.
48. SCHÜMPERLI, RENÉ-CLAUDIUS: AtlasPROfilax. Alles ruht auf dem Atlas, dem ersten Halswirbel in 2012. <http://www.atlasprofilax.ch> [12.01.2012].
49. SHEPPARD, PATRICIA, D.C.: History of Chiropractic.  
<http://www.angelchiro.com/history.htm> [25.11.2011].
50. SIGRIST, PETER: Vitalogy, Gesundheitserhaltung. 1. Aufl. Biel: Health-Service GmbH 2002.
51. SIGRIST, PETER: Eine kritische Betrachtung der Methode Atlasprofilax und Atlantotec in 2010. <http://www.health-service.ch/atlasprofilax.htm> [25.11.2011].
52. STROTH HANS-JOACHIM: Atlas therapie nach Arlen. Praxis. Dr. med. Hans-Joachim Stroth  
<http://www.stroth-korbach.de/behandlungen/atlas.htm> [01.09.2011].
53. TECHNIKER KRANKENKASSE: Wie wird ein Kaiserschnitt gemacht?  
<http://www.tk.de/tk/die-geburt/der-kaiserschnitt/wie-kaiserschnitt/99518> [03.12.2011].
54. TOGGLE RECOILMOUNT HOREB, Wisconsin: Toggle-Recoil. In: New Beginnings Chiropractic. [http://newbeginningschiropractic.net/productsandservices\\_ToggleRecoil.html](http://newbeginningschiropractic.net/productsandservices_ToggleRecoil.html) [23.11.2011]
55. VENNINGER, ANDREAS: KKT – Neue Wege der Wirbelsäulentherapie. Khan Kinetic Therapie-Zentrum Rhein-Neckar. <http://www.khan-therapie.de> [30.11.2011].
56. VG LÜNEBURG vom 09.06.2004: A.Z.: 5 A 251/02  
<http://www.rechtsprechung.niedersachsen.de/jportal/portal/page/bsndprod.psml?doc.id=MWR E109750400&st=null&showdoccase=1&paramfromHL=true#focuspoint> [16.03.2012].
57. VOIT-BAK, KARIN: Die kombinierte Kinetik Therapie. INUS Medical Center AG.  
<http://www.inus-world.de/de/zentrum-fuer-atlasdiagnostik-und-therapie> [28.11.2011].
58. WERNER, GÜNTHER/ NELLES, MICHAEL: Rückenschule. Aktiv gegen Verspannung und Schmerzen (GU Ratgeber Gesundheit). 9. Aufl. München: Gräfe und Unzer 2000.
59. WIKIPEDIA the free encyclopedia: Andrew Taylor Still am 04.01.2011.  
[http://de.wikipedia.org/wiki/Andrew\\_Taylor\\_Still](http://de.wikipedia.org/wiki/Andrew_Taylor_Still) [02.12.2011].
60. WIKIPEDIA , the free encyclopedia: Schnittentbindungen am 28.04.2011.  
<http://de.wikipedia.org/wiki/Schnittentbindung> [27.05.2011].

61. WIKIPEDIA, the free encyclopedia: Osteopathie (Alternativmedizin).  
[http://de.wikipedia.org/wiki/Osteopathie\\_\(Alternativmedizin\)](http://de.wikipedia.org/wiki/Osteopathie_(Alternativmedizin)) [07.07.2011].
62. WIKIPEDIA, the free encyclopedia: Kindslage am 29.09.2011.  
<http://de.wikipedia.org/wiki/Kindslage> [30.11.2011]
63. WIKIPEDIA, the free encyclopedia: B. J. Palmer, Life am 25.10.2011.  
[http://en.wikipedia.org/wiki/B.\\_J.\\_Palmer](http://en.wikipedia.org/wiki/B._J._Palmer) [25.11.2011].
64. WIKIPEDIA, the free encyclopedia: Spinal adjustment am 21.11. 2011  
[http://en.wikipedia.org/wiki/Spinal\\_adjustment](http://en.wikipedia.org/wiki/Spinal_adjustment) [25.11.2011].
65. WIRTH, THOMAS: Ursachen für Asymmetrien im Säuglings- und Kleinkindalter aus orthopädischer Sicht, Ein Plädoyer gegen die vorschnelle Erstellung der Diagnose KiSS-Syndrom. In: Kinder- und Jugendarzt. 34. Jahrgang. Berufsverband der Kinder- und Jugendärzte e.V. in Zusammenarbeit mit weiteren pädiatrischen Verbänden, 10115 Berlin, Nr. 5, 393-402. 2003.
66. ZDF.de – Volle Kanne: Stoßwellen gegen Rückenschmerzen am 23.04.2007.  
<http://www.zdf.de/ZDFDE/Inhalt/14/0,1872,5267598,00.html> [23.04.2007].\*

Daljnje upute:

\*kod nefunkcionirajućih internetskih stranica možete se obratiti direktno izdavačkoj kući:  
[info@wunderkammer-verlag.de](mailto:info@wunderkammer-verlag.de)